

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การสังเคราะห์งานวิจัยการเรียนการสอนและ
การใช้ภาษาต่างประเทศของภาคใต้

**Research Synthesis on Foreign Language Education
and Use in Southern Thailand**

โดย ผศ. ดร. ประรตนา กาดเนาวกุล

มีนาคม 2548

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การสังเคราะห์งานวิจัยการเรียนการสอนและ
การใช้ภาษาต่างประเทศของภาคใต้

**Research Synthesis on Foreign Language Education
and Use in Southern Thailand**

โดย ผศ. ดร. ประรตนา กาดเนาวกุล

มีนาคม 2548

สัญญาเลขที่ RDG4610022

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การสังเคราะห์งานวิจัยการเรียนการสอนและ

การใช้ภาษาต่างประเทศของภาคใต้

Research Synthesis on Foreign Language Education

and Use in Southern Thailand

โดย ผศ. ดร. ปรรธนา กาดเนาวกุล

มีนาคม 2548

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอบคุณศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวณิชที่ให้โอกาสผู้วิจัยในการดำเนินโครงการวิจัยนี้

รายงานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงได้โดยได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะหัวหน้าโครงการวิจัยย่อยและผู้ร่วมวิจัยในโครงการทุกท่านที่กรุณาทุ่มเทแรงร่วมใจ และร่วมความคิดในการดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลมา ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง พร้อมกันนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้สนับสนุนการทำวิจัย และอำนวยความสะดวกต่างๆในการดำเนินงาน

ผศ. ดร. ปราบธนา กาลเนากุล

ผู้วิจัย

มีนาคม 2548

บทสรุปย่อสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

รายงานวิจัยฉบับนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยในโครงการวิจัยการเรียนการสอนและการใช้ภาษาต่างประเทศของภาคใต้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจ ความต้องการ และปัญหาในการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานประกอบการธุรกิจต่างๆในภาคใต้ โครงการวิจัยนี้ประกอบด้วยกลุ่มทำงานในโครงการย่อย 6 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ศึกษาสภาพความพึงพอใจ ความต้องการและปัญหาการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้ และกลุ่มที่ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันการอาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลจากแบบสอบถามโดยมีกลุ่มตัวอย่างที่จากสถานประกอบการในภาคใต้ (ผู้ว่าจ้าง/หัวหน้างาน และพนักงาน) และจากสถานศึกษาในภาคใต้ (ผู้บริหาร ผู้สอนและผู้เรียนภาษาต่างประเทศ) รวมทั้งสิ้นจำนวน 875 คน โครงการวิจัยย่อยแต่ละกลุ่มส่วนใหญ่ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง หรือ สุ่มอย่างง่ายในชั้นตอนต่างๆ เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ครอบคลุมทุกภาษา ทุกประเภทสถานศึกษา และประเภทธุรกิจที่เป็นลักษณะเด่นของภาคใต้ให้มากที่สุด เพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยดังกล่าวข้างต้น

สรุปการสังเคราะห์ผลวิจัย

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร

ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนในกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาในภาคใต้มีทั้งหมด 11 ภาษา คือภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาสเปน ภาษอิตาเลียน ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษามลายู ภาษาอาหรับ และภาษาเขมร ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศภาษาเดียวที่มีการเปิดสอนในทุกระดับการศึกษา และทุกสถานศึกษา ภาษามลายูและภาษาอาหรับก็มีการเปิดสอนในทุกระดับการศึกษาเช่นกัน แต่จำกัดอยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โรงเรียนคาทอลิก (สำหรับประถมศึกษา) และสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารส่วนใหญ่จัดลำดับความสำคัญของภาษาต่างประเทศ 3 ลำดับแรกคือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น

สถานศึกษาทุกแห่งมีผู้สอนภาษาต่างประเทศเป็นชาวไทยเป็นส่วนใหญ่ และมีจำนวนผู้สอนชาวต่างชาติทั้งที่เป็นเจ้าของภาษาและไม่ใช่อเจ้าของภาษาเพียงเล็กน้อย บางภาษาสอนโดยผู้สอนชาวไทยทั้งหมด และไม่มีผู้สอนที่เป็นชาวต่างชาติเลย ในระดับอุดมศึกษามีผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษาทุกภาษา แต่มีสัดส่วนที่แตกต่างกันไปในแต่ละภาษา ปัญหาสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่สะท้อนจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสามารถสรุปได้คือ ปัญหาผู้เรียนขาดการฝึกฝน การขาดแหล่งการเรียนรู้ จำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก และภาระงานของผู้เรียน

กลุ่มตัวอย่างผู้สอน

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นชาวไทย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีภายในประเทศ ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และมีโอกาสศึกษาหรืออบรมความรู้ในประเทศที่เป็นเจ้าของภาษาที่สอน กลุ่มตัวอย่างผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ยังมีผู้สอนที่มีวุฒิไม่ตรงสาขาวิชาที่สอนอยู่ในจำนวนค่อนข้างมาก

ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถนัดในการสอนคือ ทักษะการอ่าน ไวยากรณ์ และศัพท์ โดยอาจสลับลำดับกันในแต่ละภาษาและระดับการศึกษา โดยภาพรวมแล้ว ทักษะที่มีผู้สอนถนัดในการสอนน้อยที่สุดคือทักษะการฟัง และการออกเสียง ส่วนทักษะที่กลุ่มตัวอย่างผู้สอนส่วนใหญ่ในระดับตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงอาชีวศึกษาต้องการพัฒนานั้น คือทักษะการฟังและการพูด และกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีความเห็นว่าทักษะทั้งสองนี้มีความสำคัญต่อผู้เรียน สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สอนระดับอุดมศึกษานั้น ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาทักษะการแปลและการเขียน และมีความเห็นว่าทักษะที่ควรเน้นในการสอนคือการอ่าน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ใช้การเรียนเพิ่มเติมหรือการใช้คอมพิวเตอร์ในการเสริมการใช้ภาษาต่างประเทศของตนเอง

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยในการสอนมากกว่าภาษาต่างประเทศ ส่วนในระดับอุดมศึกษานั้น ผู้สอนส่วนใหญ่มีการใช้ภาษาต่างประเทศที่สอนปนกับภาษาไทยในการสอนภาษาต่างประเทศ การเลือกภาษาที่สอนนั้นขึ้นอยู่กับสถานะของรายวิชาที่สอนด้วย เช่นในรายวิชาเอก-โทในระดับอุดมศึกษา ผู้สอนมักใช้ภาษาต่างประเทศที่สอนในการสอนมากกว่าในรายวิชาพื้นฐาน หรือวิชาเลือก รูปแบบการสอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ใช้การปฏิบัติ มีผู้ใช้วิธีการสอนแบบโครงงาน การให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง หรือทัศนศึกษาน้อยมาก อุปกรณ์การสอนที่ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้คือภาพประกอบ และวัสดุจริง มีผู้ใช้วีดิทัศน์ และคอมพิวเตอร์ในการสอนน้อยมาก โดยภาพรวมผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้เรียนภาษาต่างประเทศไม่ค่อยมีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศที่เรียนในชุมชน และในแหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนส่วนใหญ่มีภาระงานสอนและงานที่นอกเหนือจากการสอนที่สูงมาก และมีจำนวนผู้เรียนต่อชั้นเรียนในรายวิชาภาษาต่างประเทศที่มาก ปัญหาของผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา และสถาบันการอาชีวศึกษาส่วนใหญ่คือ ภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอน ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้สอนอื่นๆ ส่วนใหญ่มีปัญหาการขาดโอกาสพัฒนาตนเอง และปัญหาขวัญและกำลังใจ ส่วนปัญหาในการสอนที่สำคัญใน 3 ลำดับแรก คือ ปัญหาตัวผู้เรียนที่ขาดความกระตือรือร้น และการเอาใจใส่ต่อการเรียน ปัญหาจำนวนผู้เรียนต่อห้องมากเกินไป และปัญหาภาระงานสอนมากเกินไป

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียน

ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน แต่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีผู้เรียนที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันร้อยละ 39 กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษทุกระดับการศึกษาส่วนใหญ่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนผู้เรียนภาษามลายูและภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น ส่วนใหญ่เริ่มเรียนทั้งสองภาษาในโรงเรียนตาดีกา ส่วนผู้เรียนภาษาอื่นๆในระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้น ส่วนใหญ่เริ่มเรียนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นนั้นเอง ภาษาที่กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่เริ่มเรียนในระดับอุดมศึกษาคือ ภาษาเยอรมัน ภาษาสเปน ภาษาอิตาลี ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี และภาษาเขมร

ผู้เรียนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เรียนภาษาต่างประเทศกับผู้สอนชาวไทย ยกเว้นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีผู้สอนเป็นชาวญี่ปุ่น และไม่มีผู้สอนที่เป็นชาวไทย นอกจากนี้มีกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศเพียงบางส่วนที่เรียนกับผู้สอนชาวไทยและเจ้าของภาษาปนกัน ยกเว้นผู้เรียนภาษาเยอรมันในระดับมัธยมศึกษา และภาษาจีนในระดับอาชีวศึกษาที่ไม่มีโอกาสได้เรียนกับผู้สอนชาวต่างชาติเลย

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่มีความพอใจในภาษาที่ตนเรียน ยกเว้นภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีผู้พอใจเพียงร้อยละ 36.1 นอกจากนี้ส่วนใหญ่เห็นความจำเป็นของภาษาที่เรียน และมีจำนวนผู้คัดท้ายทักษะการอ่านมากที่สุด ถัดมาทักษะการพูดและทักษะการฟังน้อยที่สุด และต้องการปรับปรุงทุกทักษะในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะทักษะการพูด และการฟังที่มีจำนวนผู้เรียนต้องการพัฒนามากที่สุด และทักษะการอ่านเป็นทักษะที่มีจำนวนผู้ต้องการพัฒนาน้อยที่สุด

กิจกรรมที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศในระดับมากถึงมากที่สุดคือ กิจกรรมการเรียน การสอบ และการฟังเพลง และมีความเห็นว่าการทำแบบฝึกหัดในชั้นเรียน และการอ่านตำราในห้องเรียนเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่างในระดับอุดมศึกษามีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศกับการสนทนากับชาวต่างประเทศ ยกเว้นผู้เรียนภาษาอังกฤษที่มีโอกาสประมาณ 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนเท่านั้น ดังนั้นจึงเห็นว่าการอ่านตำรา การใช้คอมพิวเตอร์ และการฟังเพลงให้โอกาสการใช้ภาษาต่างประเทศมากกว่า

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่มีผู้สอนชาวไทยเป็นแหล่งต้นแบบการใช้ภาษาต่างประเทศ ยกเว้นกลุ่มที่มีผู้สอนเป็นเจ้าของภาษา ในภาพรวมผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตนเองไม่มีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศที่เรียนทั้งในชุมชน และแหล่งท่องเที่ยว แต่มีเป้าหมายในการใช้ภาษาต่างประเทศที่ตนเรียนในการทำงาน อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนระดับอุดมศึกษาที่มีความพร้อมในการใช้ภาษาต่างประเทศที่เรียนในการทำงานเกินครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง คือผู้เรียนภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ปัญหาการเรียนของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่คือ วิธีการสอนของผู้สอน บรรยายของสถานที่เรียน สื่อการสอนที่มีน้อย ไม่ทันสมัย และไม่น่าสนใจ และเวลาเรียนน้อย

กลุ่มตัวอย่างผู้ว่าจ้างในสถานประกอบการ

ภาษาต่างประเทศที่กลุ่มตัวอย่างในสถานประกอบการใช้มากที่สุดและต้องการมากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายู อย่างไรก็ตามปริมาณการใช้ภาษาจีนและภาษามลายูมีน้อยกว่าปริมาณการใช้ภาษาอังกฤษมาก ลักษณะงานที่มีการใช้ภาษาต่างประเทศมาก คือ การบริการ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด/การขาย

ทักษะทางภาษาต่างประเทศของพนักงานที่กลุ่มตัวอย่างผู้ว่าจ้างพอใจเรียงลำดับดังนี้ คือ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การแปลและล่าม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความพึงพอใจแล้ว พบว่าจำนวนผู้ที่มีความพอใจมีไม่สูงมากนัก และกลุ่มตัวอย่างนายจ้างที่พอใจทักษะการฟังและการพูดของพนักงานที่ไม่มีวุฒิด้านภาษาต่างประเทศโดยตรง มีจำนวนมากกว่านายจ้างที่พอใจทักษะทั้งสองของพนักงานที่มีวุฒิทางภาษาต่างประเทศโดยตรง ส่วนทักษะที่เหลือคือทักษะการอ่าน การเขียน การแปล และล่ามนั้น นายจ้างที่พอใจผู้มีวุฒิด้านภาษาต่างประเทศมีจำนวนมากกว่านายจ้างที่พอใจพนักงานที่ไม่มีวุฒิด้านภาษาต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างผู้ว่าจ้างมีความต้องการผู้รู้ภาษาต่างประเทศเพิ่มในภาษาที่เดิมไม่มีบุคลากรหรือมีน้อยมาก เช่น ภาษาเกาหลี ภาษารัสเซีย อย่างไรก็ตามความต้องการผู้รู้ภาษาต่างประเทศเพิ่มนั้น ในบางหน่วยงานมิได้หมายถึงการเพิ่มจำนวนบุคลากร แต่ต้องการให้บุคลากรเดิมที่มีอยู่มีความรู้ความสามารถทางภาษาต่างประเทศอื่นๆมากขึ้น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างผู้ว่าจ้างต้องการให้พนักงานมีความรู้ศัพท์ภาษาต่างประเทศในด้านคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีมากที่สุด รองลงมาคือการท่องเที่ยว/โรงแรม การเงิน ธุรกิจ บัญชี และกฎหมาย ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างพนักงานในสถานประกอบการ

กลุ่มตัวอย่างพนักงานส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา และได้รับเงินเดือนตามวุฒิการศึกษา ลักษณะงานที่มีการใช้ภาษาต่างประเทศมากคือ การบริการ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด/การขาย

กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ภาษาอังกฤษส่วนใหญ่พอใจทักษะการฟังและการพูดของตนเอง สำหรับภาษาจีนและภาษามลายูนั้นผู้ที่พอใจทักษะทางภาษามีจำนวนน้อยแทบทุกทักษะ กลุ่มตัวอย่างพนักงานส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษในทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตามลำดับ ส่วนภาษาอื่นๆนั้น จำนวนผู้ไม่ต้องการพัฒนามีมากกว่าจำนวนผู้ที่ต้องการพัฒนา นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างพนักงานกลุ่มนี้ ต้องการพัฒนาความรู้คำศัพท์เฉพาะด้านการท่องเที่ยว/โรงแรมมากที่สุด ปัญหาของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ในการเพิ่มพูนทักษะทางภาษาต่างประเทศคือ ปัญหาการไม่มีเวลา การขาดทุนทรัพย์ การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน การขาดความมั่นใจตามลำดับ

บทคัดย่อ

รายงานฉบับนี้เป็นการสังเคราะห์ผลการวิจัยข้อมูลพื้นฐานในโครงการวิจัยการเรียนการสอนและการใช้ภาษา ต่างประเทศของภาคใต้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจ ความต้องการ และปัญหาในการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานประกอบการธุรกิจต่างๆในภาคใต้ โครงการวิจัยนี้ประกอบด้วยกลุ่มทำงานในโครงการย่อย 6 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ศึกษาสภาพความพึงพอใจ ความต้องการและปัญหาการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้ และกลุ่มที่ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันการอาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มจากสถานประกอบการในภาคใต้ (ผู้ว่าจ้าง/หัวหน้างาน และพนักงาน) และจากสถานศึกษาในภาคใต้ (ผู้บริหาร ผู้สอนและผู้เรียนภาษาต่างประเทศ) รวมทั้งสิ้นจำนวน 875 คน โครงการวิจัยย่อยแต่ละกลุ่มใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง หรือ สุ่มอย่างง่ายในชั้นตอนต่างๆ เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ครอบคลุมทุกภาษา ทุกประเภทสถานศึกษา และประเภทธุรกิจที่เป็นลักษณะเด่นของภาคใต้ให้มากที่สุด เพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยดังกล่าวข้างต้น

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาในภาคใต้มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ 11 ภาษา คือภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาสเปน ภาษาอิตาลี ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษามลายู ภาษาอาหรับ และภาษาเขมร ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศภาษาเดียวที่มีการเปิดสอนในทุกระดับการศึกษา และทุกสถานศึกษา ภาษามลายูและภาษาอาหรับก็มีการเปิดสอนในทุกระดับการศึกษาเช่นกัน แต่จำกัดอยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โรงเรียน ดาติกา (สำหรับประถมศึกษา) และสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง

ผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นชาวไทย ในสถานศึกษาบางแห่งผู้สอนไม่ได้มีคุณสมบัติตรงกับสาขาวิชาที่สอน กลุ่มตัวอย่างผู้สอนส่วนใหญ่ มักใช้ภาษาไทยในการสอนมากกว่าใช้ภาษาต่างประเทศ มีผู้จัดการสอนทักษะการอ่านจำนวนมากที่สุด ถัดมาทักษะการสอนการฟังน้อยที่สุด โดยภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างผู้สอนส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาทักษะการฟังและการพูด ปัญหาที่พบมากที่สุดของผู้สอนคือการขาดโอกาสพัฒนาความรู้ในสาขาวิชาที่สอนและภาระงานที่มากเกินไป ส่วนปัญหาในการสอนที่พบมากคือ ปัญหาผู้เรียนขาดพื้นฐานภาษาต่างประเทศที่ดี ไม่กระตือรือร้น ขาดความมั่นใจ และไม่กล้าแสดงออก และปัญหาจำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องเรียนมีมากเกินไป

ผู้เรียนมักไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาต่างประเทศในชีวิตประจำวันนอกห้องเรียน และไม่ได้มีกิจกรรมนอกห้องเรียนที่เสริมทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศมากนัก ส่วนในห้องเรียนผู้เรียนก็ไม่ค่อยมีโอกาสได้ฝึกทักษะด้านต่างๆ เพราะจำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องมีมากเกินไป และเวลาเรียนมีน้อยเกินไป

ไป พฤติกรรมการเรียนส่วนใหญ่คือการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ และการทำแบบฝึกหัด และไม่มีการศึกษาด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทักษะที่ถนัดที่สุด คือการอ่าน และทักษะที่ถนัดน้อยที่สุด และต้องการพัฒนามากที่สุด คือการพูดและการฟัง ผู้เรียนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ แต่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับน้อยกว่าภาษาอื่นๆ ปัญหาส่วนใหญ่ของผู้เรียนคือ วิธีการสอนของผู้สอน บรรยากาศในห้องเรียนร้อนอบอ้าว และเสียงดัง ไม่เหมาะต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้สื่อการเรียนรู้มีน้อย ไม่น่าสนใจ และไม่ทันสมัย และการไม่มีโอกาสฝึกทักษะอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังระบุว่าตนเองยังไม่มีความพร้อมในการใช้ภาษาต่างประเทศในการทำงานหรือศึกษาต่อ

ภาษาต่างประเทศที่มีการใช้มากที่สุด และต้องการมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างสถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้คือภาษาอังกฤษ รองลงมาคือ ภาษาจีน และภาษามลายู อย่างไรก็ตามความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ภาษาต่างประเทศไม่ได้หมายความว่าความต้องการเพิ่มจำนวนบุคลากร แต่ หมายถึงความต้องการให้บุคลากรที่มีอยู่แล้วมีความรู้ภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทักษะที่ใช้และที่ต้องการพัฒนามากที่สุดคือการพูดและการฟัง กลุ่มตัวอย่างนายจ้าง/หัวหน้างานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในความสามารถของบุคลากรในระดับน้อย ข้อค้นพบที่น่าสนใจก็คือกลุ่มตัวอย่างนายจ้าง/หัวหน้างานที่พอใจความสามารถด้านการพูดและการฟังของบุคลากรผู้ที่มีวุฒิสภาวิชาชีพภาษาต่างประเทศโดยตรงมีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มที่พอใจความสามารถของผู้ที่ไม่มีวุฒิภาษาต่างประเทศโดยตรง

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศไว้หลายประการ อาทิเช่น การจัดตั้งศูนย์ภาษาต่างประเทศในท้องถิ่นเพื่อให้บริการชุมชนด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ การจัดทำคู่มือการใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายูแจกแก่สถานประกอบการ การจัดรายวิชาภาษาต่างประเทศให้บูรณาการกับรายวิชาอื่นๆ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การจัดสรรงบประมาณในการจ้างครูต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษา และครูชาวไทยให้เพียงพอ การพัฒนาคุณภาพของผู้สอน การจัดแหล่งการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศให้แก่ผู้เรียน การลดขนาดชั้นเรียนให้เล็กลงเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสนฝึกปฏิบัติอย่างทั่วถึง เป็นต้น

Abstract

This research report synthesizes the research data on foreign language education and use in southern Thailand. The project was conducted by six different research groups working toward the same underlying objectives, namely: to explore the current state of foreign language education and use at all academic levels and to examine satisfaction, needs, and problems related to foreign-language use in the business sector in southern Thailand.

The sample under the project included those from the business sector (owners/staff head and staff workers) and from the academic arena (teachers and learners of foreign languages and administrators). The total number of the sample was 875. Purposive sampling and simple random sampling methods were used in different stages of sampling in attempt to capture sample subjects for as many different foreign-languages and as many types of institution and business as possible.

The research data showed that eleven foreign-languages have been taught in southern Thailand: English, French, German, Spanish, Italian, Japanese, Korean, Mandarin, Malay, Arabic, and Khmer. English was the only language taught at all levels of education and in all academic institutions. Malay and Arabic were taught at all levels yet restricted to Islamic private schools, Tadika (for primary education), and certain institutions at the tertiary level.

Most foreign-language teachers were Thai, some of which were not trained in the language they were assigned in teaching. A great number of them used Thai as a medium of instruction and were most proficient at reading and least proficient at listening. Listening and speaking were most in need of improvement. The problems found most among the teachers in the sample were the lack of opportunity to develop their own expertise and excessive workload. The problems relating to teaching were, on the one hand, learners' poor foreign- language background, their lack of learning enthusiasm, confidence, and courage to perform language tasks, and on the other hand, huge class size.

Learners were rarely exposed to any language uses in their daily life outside classroom. Neither did they fully practice their language skills in class due to the excessive number of students in each class and the limited number of classroom sessions. They were also rarely offered outside classroom activities for promoting their language proficiency. Learning behaviors mostly focused on regular class attendance, practicing language exercises. Not many of them reported the use of other learning resources for their self-study. Students showed the highest level of capacity in their reading skills and the lowest level in their speaking and listening skills, indicating a need for much

improvement in the latter two skills. Most of the learners had a positive attitude toward foreign-language learning but their attitudes toward English was found to be less positive than that toward any other of the languages. The problems encountered by most learners were teachers' teaching approach, the lack of continuation in the language, the lack of sufficient time for practice, and the unpleasantly warm and stuffy classrooms with the noisy atmosphere. In addition, learning resources were too scarce, dull and outdated to facilitate their language learning. Furthermore, most of the sample taken from the tertiary-education level reported they did not feel well-equipped for further education and future careers.

The data from the business sector sample revealed that the foreign language used and needed most was English followed by Mandarin, and Malay respectively. However, the demand for the personnel competency in the specified foreign languages did not necessarily mean an increase in the number of positions to meet the demand but simply referred to the acquisition of additional language by the existing personnel. The language skills required most were speaking and listening, and most employers showed little satisfaction with the personnel's language competency. Interesting evidence emerged when the employers were less satisfied with the language competency of language-degree holders than that of non-language degree holders.

Suggestions from various groups in the sample included the establishment of local language centers for the service of language activities, the compilation of English, Mandarin, and Malay usage manuals published and distributed to those in relevant businesses, the integration of English learning into other subjects, the provision of language education in accordance with community needs, the more budget allocation for the employment of both native-speaker and Thai teachers, the enhancement of teachers' professional qualifications, the provision of learning resources and activities geared to foreign-language learning, and smaller class size, allowing learners more time for practice.

สารบัญเรื่อง

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	i
บทสรุปผู้บริหาร	ii
บทคัดย่อ (ภาษาไทย)	vi
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)	viii
สารบัญเรื่อง	x
สารบัญตาราง	xi
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 แนวทาง/ขั้นตอนการดำเนินงาน และระเบียบวิธีวิจัย	6
บทที่ 3 ผลการวิจัยการเรียนการสอนและการใช้ภาษาต่างประเทศในภาคใต้ของ โครงการย่อยทั้ง 6 โครงการ	12
กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา	13
กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา	22
กลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	32
กลุ่มสถาบันการอาชีวศึกษา	42
กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	51
กลุ่มสถานประกอบการ	72
บทที่ 4 สรุปปัญหา และข้อเสนอแนะจากข้อมูลการวิจัย	80
บทที่ 5 การวิเคราะห์ผลการวิจัย	93
บทที่ 6 สรุป และอภิปรายผลการสังเคราะห์งานวิจัย	168
บรรณานุกรม	193
ภาคผนวก	196
บทความสำหรับการเผยแพร่	197
การดำเนินการในลักษณะเครือข่าย	200
หลักสูตร	207
รายชื่อผู้วิจัยในโครงการวิจัยย่อย	237

สารบัญตาราง

ตารางที่	ชื่อตาราง	หน้า
ตารางที่ 1	สรุปขนาดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทบุคลากรและสถาบัน	7
ตารางที่ 2	โรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 14 จังหวัดภาคใต้	14
ตารางที่ 3	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคใต้ จำแนกตามจังหวัด	15
ตารางที่ 4	จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนจำแนกตามสังกัดและภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน	23
ตารางที่ 5	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนและผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน	24
ตารางที่ 6	จำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัดในภาคใต้ ปี 2546	33
ตารางที่ 7	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนและผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำแนกตามภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน	34
ตารางที่ 8	จำนวนประชากรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ รวมทั้งจำนวนประชากรผู้เรียนจำแนกตามเขต และกลุ่มตัวอย่างสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้	45
ตารางที่ 9	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนและผู้สอนในสถาบันการอาชีวศึกษา จำแนกตามภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน	45
ตารางที่ 10	ข้อมูลจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้สอนและผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของภาคใต้	55

ตารางที่ 11	จำนวนประชากรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ รวมทั้งจำนวนประชากรผู้เรียนจำแนกตามเขต และกลุ่มตัวอย่างสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้	56
ตารางที่ 12	ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโครงการย่อยที่ 1 (โรงเรียนประถมศึกษาของภาคใต้)	80
ตารางที่ 13	ข้อเสนอแนะจากโครงการย่อยที่ 1 (โรงเรียนประถมศึกษาของภาคใต้)	81
ตารางที่ 14	ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโครงการย่อยที่ 2 (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของภาคใต้)	82
ตารางที่ 15	ข้อเสนอแนะจากโครงการย่อยที่ 2 (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของภาคใต้)	83
ตารางที่ 16	ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโครงการย่อยที่ 3 (โรงเรียนมัธยมศึกษาของภาคใต้)	84
ตารางที่ 17	ข้อเสนอแนะจากโครงการย่อยที่ 3 (โรงเรียนมัธยมศึกษาของภาคใต้)	85
ตารางที่ 18	ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโครงการย่อยที่ 4 (สถาบันการอาชีวศึกษาของภาคใต้)	86
ตารางที่ 19	ข้อเสนอแนะจากโครงการย่อยที่ 4 (สถาบันการอาชีวศึกษาของภาคใต้)	87
ตารางที่ 20	ปัญหา ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะจากโครงการย่อยที่ 5 (สถาบันอุดมศึกษาของภาคใต้)	88
ตารางที่ 21	ปัญหาของผู้สอนจากโครงการย่อยที่ 5 (สถาบันอุดมศึกษาของภาคใต้)	90
ตารางที่ 22	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความรู้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงานจากโครงการย่อยที่ 6 (สถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้)	91

ตารางที่ 23	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความรู้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงานจากโครงการย่อยที่ 6 (สถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้)	92
ตารางที่ 24	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างสถาบันการศึกษาที่มีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ และที่นั่งในห้องปฏิบัติการ และสัดส่วนต่อผู้เรียน	93
ตารางที่ 25	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างสถาบันการศึกษาที่มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และตลาดแรงงาน	94
ตารางที่ 26	จำนวนร้อยละของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	96
ตารางที่ 27	จำนวนผู้สอนชาวไทย ชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษา และไม่เป็นเจ้าของภาษาของกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาระดับและประเภทต่างๆของภาคใต้	99
ตารางที่ 28	ร้อยละแสดงคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถาบันการศึกษาในประเภท/ระดับต่างๆของภาคใต้	101
ตารางที่ 29	ข้อมูลแสดงภาระงานของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถาบันการศึกษาในระดับ/ประเภทต่างๆของภาคใต้	104
ตารางที่ 30	ร้อยละแสดงความถนัดการสอนในทักษะ/เนื้อหาภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถาบันการศึกษาในระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	106
ตารางที่ 31	ร้อยละแสดงความต้องการพัฒนาทักษะทางภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างในสถาบันการศึกษาในระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	109
ตารางที่ 32	ร้อยละแสดงทักษะต่างๆที่กลุ่มตัวอย่างผู้สอนให้ความสำคัญในการสอนจำแนกตามระดับ/ประเภทสถานศึกษาในภาคใต้	110

ตารางที่ 33	ร้อยละแสดงทักษะต่างๆที่กลุ่มตัวอย่างผู้สอนในระดับอุดมศึกษาให้ความสำคัญในการสอน	112
ตารางที่ 34	ร้อยละแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนต่อทักษะภาษาต่างประเทศที่สำคัญต่อการเรียนในลำดับ 1 จำแนกตามระดับ/ประเภทสถานศึกษาในภาคใต้	113
ตารางที่ 35	ร้อยละแสดงปัญหาอันดับ 1 ของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถานศึกษาระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	114
ตารางที่ 36	ร้อยละแสดงการใช้รูปแบบการสอนของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถานศึกษาจำแนกตามประเภท/ระดับการศึกษาในภาคใต้	115
ตารางที่ 37	ร้อยละแสดงการเลือกวิธีการวัดผลของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถานศึกษาระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	116
ตารางที่ 38	ร้อยละแสดงการใช้อุปกรณ์การสอนของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถานศึกษาระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	117
ตารางที่ 39	ร้อยละแสดงลักษณะการสอนภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถานศึกษาในระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	118
ตารางที่ 40	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาของภาคใต้ที่ใช้ภาษาต่างประเทศในการสอนจำแนกตามประเภทรายวิชา	119
ตารางที่ 41	ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความรู้ความเหมาะสมที่จะเป็นผู้สอนภาษาอังกฤษ	120
ตารางที่ 42	ความคิดเห็นต่อความรู้ความเหมาะสมที่จะเป็นผู้สอนภาษาต่างประเทศของผู้สอนภาษาอื่นๆ แยกตามลักษณะวิชา	121

ตารางที่ 43	ร้อยละแสดงกิจกรรมเสริมทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษาประเภท/ระดับต่างๆในภาคใต้	122
ตารางที่ 44	ร้อยละแสดงกิจกรรมเสริมทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้	123
ตารางที่ 45	ร้อยละแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนต่อโอกาสการใช้ภาษาของผู้เรียนในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภท/ระดับสถานศึกษาต่างๆในภาคใต้	124
ตารางที่ 46	ร้อยละแสดงปัญหาการสอนของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษาระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	125
ตารางที่ 47	ประสิทธิผลของการใช้กิจกรรมเสริมทักษะในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่อันดับแรก	126
ตารางที่ 48	ร้อยละการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียน จำแนกตามผู้เรียนในระดับ/ประเภทสถานศึกษาต่างๆในภาคใต้	129
ตารางที่ 49	ร้อยละแสดงระดับขั้นการเริ่มเรียนภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนในสถานศึกษาระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	130
ตารางที่ 50	ร้อยละแสดงจำนวนผู้สอนชาวไทยและชาวต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนในสถานศึกษาระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	132
ตารางที่ 51	ร้อยละแสดงทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่มีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศจำแนกตามระดับ/ประเภทสถานศึกษาต่างๆในภาคใต้	133
ตารางที่ 52	ร้อยละแสดงทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของภาคใต้ที่มีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ	134

ตารางที่ 53	ร้อยละแสดงความสามารถในทักษะภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนในสถานศึกษาระดับ/ประเภทต่างๆของภาคใต้	136
ตารางที่ 54	ร้อยละแสดงความต้องการปรับปรุงทักษะภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาระดับ/ประเภทต่างๆของภาคใต้	138
ตารางที่ 55	ร้อยละแสดงการเปรียบเทียบความต้องการปรับปรุงทักษะภาษาต่างประเทศของผู้เรียน กับทักษะภาษาต่างประเทศที่ควรเน้นในการสอนของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาของภาคใต้	139
ตารางที่ 56	ร้อยละแสดงระดับการใช้ภาษาต่างประเทศในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษาระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	141
ตารางที่ 57	ร้อยละแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศที่มีต่อประโยชน์ของกิจกรรมในชั้นเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ	143
ตารางที่ 58	ร้อยละแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศที่มีต่อประโยชน์ของกิจกรรมนอกชั้นเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ	145
ตารางที่ 59	ร้อยละแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาของภาคใต้ที่มีต่อประโยชน์ของกิจกรรมในการเสริมทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ	146
ตารางที่ 60	ร้อยละแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศที่มีต่อโอกาสการฝึกฝนภาษาต่างประเทศจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ	147
ตารางที่ 61	ร้อยละแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศที่มีต่อแหล่งต้นแบบการใช้ภาษาต่างประเทศ	148
ตารางที่ 62	ร้อยละแสดงพฤติกรรมการเรียนของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษาระดับ/ประเภทต่างๆในภาคใต้	150

ตารางที่ 63	ร้อยละแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศที่มีต่อโอกาสการใช้ภาษาต่างประเทศในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว	151
ตารางที่ 64	ร้อยละแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนระดับอุดมศึกษาในภาคใต้ที่มีความคิดเห็นต่อเป้าหมายและความพร้อมในการใช้ภาษาต่างประเทศในการทำงาน	153
ตารางที่ 65	ร้อยละแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ที่มีต่อปัญหาการเรียนภาษาต่างประเทศ	155
ตารางที่ 66	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างสถานประกอบการทั้ง 4 ประเภทในภาคใต้ที่มีใช้ภาษาต่างประเทศ และลำดับปริมาณการใช้ภาษาต่างประเทศ	157
ตารางที่ 67	ค่าเฉลี่ยจำนวนผู้รู้ภาษาต่างประเทศในกลุ่มตัวอย่างสถานประกอบการทั้ง 4 ประเภท และลำดับปริมาณผู้รู้ภาษาต่างประเทศต่างๆ	158
ตารางที่ 68	ร้อยละแสดงการเปรียบเทียบความพึงพอใจในความสามารถด้านภาษาต่างประเทศของผู้ว่าจ้างที่มีต่อพนักงานที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีทางภาษาต่างประเทศกับที่ไม่มีวุฒิการศึกษา	159
ตารางที่ 69	ร้อยละแสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้รู้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงาน กับความต้องการผู้รู้ภาษาต่างประเทศภาษาต่างๆ	160
ตารางที่ 70	ร้อยละแสดงความต้องการของนายจ้างต่อความรู้เฉพาะด้านภาษาต่างประเทศของพนักงาน	160
ตารางที่ 71	การเรียงลำดับความต้องการภาษาต่างประเทศแยกตามประเภทธุรกิจ	161
ตารางที่ 72	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างพนักงานในสถานประกอบการทั้ง 4 ประเภท	162
ตารางที่ 73	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างพนักงานจำแนกตามวุฒิการศึกษา	162

ตารางที่ 74	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเงินเดือน	162
ตารางที่ 75	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างพนักงานที่ใช้ทักษะต่างๆในระดับมาก	163
ตารางที่ 76	ร้อยละกลุ่มตัวอย่างพนักงานที่พึงพอใจในการใช้ภาษาต่างๆในการทำงาน ในสถานประกอบการทั้ง 4 ประเภทของภาคใต้	163
ตารางที่ 77	ความต้องการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ จีน และมลายู ในการทำงานของพนักงานกลุ่มตัวอย่างในสถานประกอบการทั้ง 4 ประเภท คิดเป็นร้อยละ	164
ตารางที่ 78	ภาพรวมความต้องการเพิ่มพูนคำศัพท์ภาษาต่างประเทศเฉพาะทางของ พนักงานกลุ่มตัวอย่างในสถานประกอบการทั้ง 4 ประเภท คิดเป็นร้อยละ	165
ตารางที่ 79	ภาพรวมการสนับสนุนจากผู้ว่าจ้างในการเพิ่มพูนความรู้ทางภาษาต่าง ประเทศของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง	166
ตารางที่ 80	ปัญหาในการเพิ่มพูนทักษะภาษาต่างประเทศของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง	166
ตารางที่ 81	สัดส่วนร้อยละแสดงการใช้ภาษาต่างประเทศในการทำงานลักษณะต่างๆ ในกลุ่มตัวอย่างสถานประกอบการทั้ง 4 ประเภทของภาคใต้	167

บทที่ 1

บทนำ

โครงการวิจัยข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการใช้ภาษาต่างประเทศของภาคใต้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ และเพื่อศึกษาระดับการใช้ภาษา ความต้องการ และปัญหาในการใช้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงานและสถานประกอบการธุรกิจต่างๆในภาคใต้ โครงการนี้ประกอบด้วยกลุ่มทำงานในโครงการย่อย 6 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ กลุ่มที่ศึกษาสภาพความพึงพอใจ ความต้องการและปัญหาการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้ และกลุ่มที่ 2 ถึงกลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มที่ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในระดับการศึกษาต่างๆ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา นอกจากนี้เนื่องจากภาคใต้มีลักษณะเฉพาะทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากภาคอื่นๆคือ การมีประชากรกลุ่มใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีความสามารถพูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษามลายู และมีสถาบันการศึกษาที่พัฒนาจากระบบการเรียนแบบ "ปอเนาะ" ที่ในปัจจุบันเรียกว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โรงเรียนประเภทนี้มีการสอนภาษาต่างประเทศที่นอกเหนือจากหลักสูตรภาษาอังกฤษคือ ภาษาอาหรับและภาษามลายูกลาง ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในโครงการของภาคใต้จึงประกอบด้วยกลุ่มที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ศึกษาโรงเรียนที่มีลักษณะเฉพาะดังกล่าวนี้ด้วย

กลุ่มตัวอย่างของโครงการมาจากการสุ่มตัวอย่างประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มาจากสถานประกอบการหรือหน่วยงานต่างๆในภาคใต้ที่ประกอบด้วยเจ้าของ/หัวหน้างาน และพนักงาน/ลูกจ้าง ประชากรอีกกลุ่มหนึ่งมาจากสถานศึกษาที่ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนและผู้เรียนภาษาต่างประเทศ อันได้แก่ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน อิตาลี เยอรมัน ญี่ปุ่น จีน เกาหลี มลายู อาหรับ และเขมร ที่อยู่ในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆของภาคใต้ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 874 คน (ดูตารางที่ 1 สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่าง)โครงการวิจัยแต่ละกลุ่มใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากร โดยพยายามให้ได้ตัวอย่างที่ครอบคลุมทุกภาษา ทุกประเภทสถานศึกษา และประเภทธุรกิจที่เป็นลักษณะเด่นของภาคใต้ให้มากที่สุด เพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยดังกล่าวข้างต้น

นอกจากนี้โครงการแต่ละกลุ่มมีการดำเนินการเก็บข้อมูลในลักษณะการสร้างเครือข่ายจากผู้สอนในสถานศึกษาประเภทต่างๆในภาคใต้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ตลอดจนให้เกิดความตระหนักถึงความเคลื่อนไหว และบทบาทของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่มีต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทย โดยคาดหวังว่าการสร้างเครือข่ายดังกล่าวจะมีส่วนช่วยผลักดันและก่อให้เกิดความร่วมมือในการวิจัยและการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการติดต่อสื่อสารและการแข่งขันทางการค้าแบบไร้พรมแดน ความรู้ความสามารถทางภาษาต่างประเทศของประชากรในสังคมหนึ่ง จึงอาจเป็นเสมือนทุนทางทรัพยากรมนุษย์ และเป็นตัวชี้วัดศักยภาพการแข่งขันของสังคมนั้นๆ ได้ ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ต้องอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถ เท่าเทียม และสามารถติดต่อสื่อสารกับประเทศอื่นๆ ในโลกได้ ทั้งนี้มิใช่เพียงเพื่อสร้างศักยภาพการแข่งขันกับนานาประเทศเท่านั้น แต่ประเทศไทยยังต้องสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันเหนือประเทศคู่แข่งต่างๆ ในภูมิภาคและในโลกได้ด้วย

นอกจากภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารแล้ว ยังมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ การวิเคราะห์ และความเข้าใจความเป็นไป หรือศักยภาพของสังคมอื่นๆ ที่เป็นทั้งมิตรทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเศรษฐกิจ และยังเป็นคู่แข่งทางการค้าของประเทศไทย เนื่องจากภาษาต่างประเทศมีความสำคัญดังที่ได้กล่าวมานี้ สถานการศึกษาของประเทศไทยได้มีการจัดการสอนภาษาต่างประเทศไว้หลายระดับ และหลายภาษา ตามความนิยมและความต้องการของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศที่นักเรียน และนักศึกษาชาวไทยทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตามสัมฤทธิ์ผลทางความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน และนักศึกษาชาวไทย ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจนัก เมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ดังที่เป็นข่าวแพร่หลายในสื่อมวลชนของประเทศ ที่ได้สร้างความคับข้องใจให้กับผู้บริหารประเทศ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นอย่างยิ่ง

ในฐานะที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในภาคใต้ จึงเห็นสมควรที่จะศึกษาสภาพการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ตลอดจนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ เพื่อเป็นการให้คำอธิบาย หรือคำตอบแก่สังคม หรือ แก่พ่อแม่ผู้ปกครองของเยาวชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และรัฐบาล ที่ต่างมุ่งหวังให้หน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของประเทศไทย สามารถสร้างหรือพัฒนาบุคลากรชาวไทยให้มีความเข้มแข็งทางภาษาต่างประเทศเพื่อเข้าสู่สังคมอาเซียนต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้

เพื่อศึกษาระดับการใช้ภาษา ความต้องการ และปัญหาในการใช้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงานและสถานประกอบการธุรกิจต่างๆในภาคใต้

ขอบเขตการวิจัย

1. โครงการวิจัยย่อยทุกกลุ่มจำกัดขอบเขตการสำรวจเฉพาะใน 14 จังหวัดภาคใต้เท่านั้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มวิจัยที่ศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามศึกษานั้น จำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะในจังหวัดภาคใต้ที่มีโรงเรียนประเภทนี้ค่อนข้างหนาแน่น และใช้เกณฑ์การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของประชากรในพื้นที่ในการแบ่งเขตการศึกษาออกเป็นตอนบน (เขตจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาไทย) และตอนล่าง (เขตจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษามลายูถิ่น)
2. กลุ่มอุดมศึกษาจำกัดขอบเขตประเภทสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในภาคใต้ที่สังกัด (อดีต) กระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันในสังกัด (อดีต) ทบวงมหาวิทยาลัย
3. ส่วนกลุ่มที่ศึกษาสถานประกอบการนั้น ศึกษาเฉพาะสถานประกอบการที่มีการใช้ภาษาต่างประเทศในการดำเนินธุรกิจ และอยู่ในอุตสาหกรรมหลักของภาคใต้เพียง 4 ประเภท คือ อุตสาหกรรมการบริการ/การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการค้า อุตสาหกรรมการผลิต และอื่นๆ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ว่าจ้าง หรือนายจ้างของสถานประกอบการกลุ่มตัวอย่าง และพนักงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาต่างประเทศในการทำงาน
4. ภาษาต่างประเทศที่โครงการวิจัยแต่ละกลุ่มศึกษาข้อมูลภาคสถานศึกษานั้นมีขอบเขตที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละกลุ่มโครงการมีขอบเขตดังนี้ คือ
 - 4.1 กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะภาษาอังกฤษเท่านั้น และสำรวจเฉพาะผู้บริหารและผู้สอนภาษาอังกฤษที่เป็นชาวไทย
 - 4.2 กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ศึกษาภาษาต่างประเทศทั้งหมด 5 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้สอนภาษาต่างประเทศที่เป็นชาวไทยทั้ง 5 ภาษา และกลุ่มผู้เรียนภาษาต่างประเทศทั้ง 5 ภาษาเช่นกัน
 - 4.3 กลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ศึกษาภาษาต่างประเทศทั้งหมด 3 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษามลายู และภาษาอาหรับ และศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3 กลุ่ม คือกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่างผู้สอนที่เป็นชาวไทย และผู้เรียนภาษาต่างประเทศทั้ง 3 ภาษา

4.4 กลุ่มสถาบันการอาชีวศึกษา จำกัดการศึกษาเฉพาะภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และ ภาษาญี่ปุ่น ผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนภาษาต่างประเทศ ที่เป็นชาวไทย และผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

4.5 กลุ่มอุดมศึกษามีขอบเขตการศึกษาภาษาต่างประเทศ 11 ภาษาคือภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาสเปน ภาษาอิตาลี ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษามลายู ภาษาอาหรับ และภาษาเขมร เท่านั้น ผู้ตอบแบบสอบถาม คือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนภาษาต่างประเทศที่เป็นชาวไทยและผู้เรียนภาษา ต่างประเทศทั้ง 11 ภาษา อย่างไรก็ตามในกรณีที่ไม่มีผู้สอนเป็นชาวไทย ก็จะใช้ ผู้สอนที่เป็นชาวต่างชาติเป็นผู้ตอบแบบสอบถามในภาษานั้นๆ ส่วนผู้เรียนนั้น เป็นผู้เรียนในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ที่เรียนภาษาต่างประเทศทั้งใน สถานะเป็นวิชาเอก-โท วิชาเฉพาะทาง วิชาพื้นฐาน และวิชาเลือก

5. การศึกษาทั้ง 6 โครงการเป็นการสำรวจในช่วงภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2546 และ ในช่วงปีระหว่างภาคการศึกษาในปีการศึกษาดังกล่าว

หมายเหตุ ดูรายละเอียดขนาดกลุ่มตัวอย่างในบทที่ 2 และ 3

ข้อจำกัดในการวิจัย

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากโครงการนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย ภายใต้วงเวลาที่จำกัด การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจึงมีขนาดเล็กเพื่อให้สามารถดำเนินการ ได้ในระยะเวลาที่เหมาะสม ดังนั้นการจัดสรรโควตาของกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งย่อยในรายภาษาก็เป็นไป ค่อนข้างจำกัด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างผู้สอนและผู้เรียนภาษาต่างประเทศบางภาษาก็มีจำนวนไม่มาก นัก เช่นผู้สอนภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่น หรือผู้เรียนภาษาเขมร ขณะที่ภาษาอังกฤษซึ่งมีสถานะรายวิชา ที่หลากหลาย เช่น รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเอก-โท รายวิชาเลือกเสรี เป็นต้น จึงมีผู้เรียนเป็นจำนวน มากดังนั้นการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาษาอาจมีไม่เท่ากัน โดยที่ภาษาอังกฤษมีขนาด ค่อนข้างใหญ่เมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างภาษาอื่นๆ

การเลือกตัวอย่าง

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมิได้มีการดำเนินการในทุกสถานศึกษา การสุ่มตัวอย่างจึงต้องใช้วิธีการเจาะจงสถานศึกษาที่มีการสอนภาษาต่างประเทศที่หลากหลายที่สุด เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างผู้สอนและผู้เรียนได้ครบทุกภาษา จึงอาจสังเกตได้ว่าสถานศึกษาที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างเป็นสถานศึกษาค่อนข้างใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ในเมืองที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่

นอกจากนี้ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สอนและผู้เรียนภาษาต่างประเทศบางภาษามีจำนวนไม่มากนัก เช่นผู้สอนภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่น หรือผู้เรียนภาษาเขมร ในบางครั้งจึงไม่มีประชากรให้เลือก จึงต้องใช้ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอยู่เท่านั้น

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศในบางภาษาเป็นผู้สอนชาวต่างชาติ จึงต้องให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยที่อาจต้องละบางคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเจ้าของภาษา อาทิเช่น ความสามารถในการใช้ภาษาที่สอน การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาที่สอน เป็นต้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เครือข่าย หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ผู้วิจัยได้ติดต่อให้เป็นผู้ช่วยในการวิจัย หน้าที่หลักคือการประสานงาน และติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา และช่วยในการเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัย นอกจากนี้เครือข่ายในบางกลุ่มยังมีส่วนในการให้ข้อคิดเห็นในการสร้างแบบสอบถาม การเลือกกลุ่มตัวอย่าง หรือร่วมแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลผลการวิจัย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก)

ตาดีกา หมายถึง การจัดการเรียนระดับประถมศึกษาแก่เด็กอายุ 6-11 ปี โดยสอนความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวกับทางศาสนาอิสลาม โดยทั่วไปจะมีการสอนตามสถานที่ที่คณะกรรมการมัสยิดกำหนด และสอนในวันเสาร์-อาทิตย์เป็นส่วนใหญ่ (พิสุทธ์ บุญเจริญ, 2542 : 71) หรือบางแห่งก็เรียนในช่วงตอนเย็นหลักเลิกเรียนถึงตอนค่ำ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่พัฒนามาจากโรงเรียนปอเนาะ โรงเรียนประเภทนี้มีการจัดการเรียนการสอน 2 หลักสูตร คือหลักสูตรสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีรายวิชาเหมือนกับโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป และหลักสูตรศาสนาซึ่งมีรายวิชาด้านศาสนาอิสลาม ด้านภาษาอาหรับ ภาษามลายู และด้านสังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอิสลาม

ภาษามลายู หมายถึง ภาษามลายูกลาง หรือภาษามลายูมาตรฐานที่ใช้ในประเทศมาเลเซีย

ภาษามลายูถิ่น หมายถึง ภาษามลายูถิ่นที่ใช้พูดกันในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และบางส่วนของสงขลา

บทที่ 2

แนวทาง/ขั้นตอนการดำเนินงาน และระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินงานโครงการวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือ การเก็บข้อมูลด้านสถิติพื้นฐานที่เกี่ยวกับลักษณะประชากรที่มีอยู่ในฐานข้อมูลหรือเอกสาร รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ ส่วนที่สอง เป็นการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยที่นำเอาข้อมูลในส่วนที่หนึ่งมาช่วยกำหนดกรอบของกลุ่มตัวอย่าง ขนาดตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง และแนวคิดในออกแบบสอบถาม

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ แต่ละโครงการย่อยทั้ง 6 โครงการใช้วิธีการสุ่มแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย แต่เพื่อวัตถุประสงค์เหมือนกัน คือ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนที่ครอบคลุมความหลากหลายของภาษาต่างประเทศ สถานะรายวิชา ประเภทสถาบันการศึกษา และสถานประกอบการที่มีในภาคใต้ของประเทศไทย ดังนั้นโครงการวิจัยส่วนใหญ่ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอนโดยเริ่มจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างจังหวัดตัวแทนภาคใต้ ด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) เพื่อให้ประชากรที่ต้องการศึกษามีโอกาสในการถูกเลือกสุ่มอย่างเท่าเทียมกัน ในกรณีที่ประชากรในแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน หรือ มิได้กระจายอยู่ในทุกจังหวัด อาทิเช่นกลุ่มตัวอย่างสถานประกอบการของประเภทธุรกิจหลักของภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างสถาบันอุดมศึกษา และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นต้น การสุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถครอบคลุมทุกคุณลักษณะของประชากรที่จะศึกษา และเพื่อให้ได้ประโยชน์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละแห่งให้ได้มากที่สุด

เมื่อได้กลุ่มตัวแทนจังหวัด ก็จะทำการสุ่มโรงเรียนและสถานประกอบการ โดยใช้วิธีการ เช่นเดียวกับการสุ่มตัวอย่างระดับจังหวัด จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างระดับบุคคล การสุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นจะพยายามให้เกิดการกระจายของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจะถูกเลือกใช้ก็ต่อเมื่อการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายไม่สามารถครอบคลุมคุณลักษณะของประชากรได้ครบถ้วนภายใต้กรอบขนาดของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 875 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษา 587 คน และจากสถานประกอบการ 288 คน ดังตารางที่ 1 ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทของหน่วยตัวอย่างได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

1. ผู้บริหาร 54 คน
2. ผู้สอนภาษาต่างประเทศ 178 คน
3. ผู้เรียน 355 คน
4. ผู้ว่าจ้าง/หัวหน้างาน 72 คน
5. พนักงาน/ลูกจ้าง 216 คน

ตารางที่ 1 สรุปขนาดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทบุคลากรและสถาบัน

ประเภทบุคลากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทสถานศึกษา					
	อุดมศึกษา	อาชีวศึกษา	มัธยมศึกษา	ประถมศึกษา	โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาฯ	รวม
ผู้บริหาร	7	5	18	18	6	54
ผู้สอน	43	16	65	36	18	178
ผู้เรียน	141	49	129	-	36	355
รวม	191	70	212	54	60	587
ประเภทบุคลากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสถานประกอบการ					
ผู้ว่าจ้าง	72					
พนักงาน/ลูกจ้าง	216					
รวม	288					

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาของโครงการวิจัยย่อยทั้ง 6 โครงการ ในโครงการ คือแบบสอบถาม โครงการวิจัยย่อยที่ศึกษาภาคสถานศึกษา คือกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชนศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา มีแบบสอบถามโครงการละ 3 ชุด สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนภาษาต่างประเทศ และผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

กลุ่มละ 1 ชุด ส่วนกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษานั้น ใช้แบบสอบถามเพียง 2 ชุด คือ แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร และกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ โครงการวิจัยที่ศึกษาข้อมูลจากสถานประกอบการมีแบบสอบถาม 2 ชุด ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ว่าจ้าง และกลุ่มตัวอย่างพนักงาน กลุ่มละ 1 ชุด

แบบสอบถามแต่ละชุดที่ใช้เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษามีประเด็นใกล้เคียงกัน แต่ไม่เหมือนกันทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาแต่ละระดับหรือประเภทมีความแตกต่างกัน แม้ว่าในขั้นแรกของการสร้างแบบสอบถามของแต่ละกลุ่มได้มีการกำหนดตัวแปรสำคัญร่วมกัน แต่เมื่อลงในรายละเอียดแล้ว แต่ละกลุ่มสถานศึกษาได้มีการปรับเลือกข้อคำถามให้เหมาะกับลักษณะสภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับ/ประเภทที่ทำการศึกษา อย่างไรก็ตามทุกกลุ่มต่างมีเป้าหมายที่แสวงหาคำตอบซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยร่วมกัน ดังนั้นแบบสอบถามของกลุ่มต่างๆจึงมีประเด็นใหญ่ๆเหมือนกันดังนี้

แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ประกอบด้วยประเด็นสำคัญร่วมกันดังนี้ คือ 1. ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา 2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของสถานศึกษา และ 3. ปัญหาและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษา

แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สอน ประกอบด้วยประเด็นสำคัญร่วมกันดังนี้ คือ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. การประเมินความสามารถด้านภาษาต่างประเทศที่สอนของผู้สอน 3. ลักษณะการสอนภาษาต่างประเทศ 4. ความคิดเห็นต่อการสอนภาษาต่างประเทศ และ 5. ปัญหาของผู้สอนและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสอน

แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้เรียน ประกอบด้วยประเด็นสำคัญร่วมกันดังนี้ คือ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. การประเมินความรู้ภาษาต่างประเทศของตนเองของผู้เรียน 3. ทักษะต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ และประโยชน์ของการเรียนภาษาต่างประเทศ 4. ลักษณะการเรียนภาษาต่างประเทศ และ 5. โอกาสการใช้และเป้าหมายการใช้ภาษาต่างประเทศ

แบบสอบถามสำหรับผู้ว่าจ้างของสถานประกอบการ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้ คือ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรผู้รู้ภาษาต่างประเทศ และปริมาณการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานประกอบการ 3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาต่างประเทศในการดำเนินการของสถานประกอบการ 4. ความพึงพอใจของนายจ้างที่มีต่อความรู้ความสามารถทางภาษาต่างประเทศของพนักงาน 5. ความต้องการบุคลากรผู้รู้ทางภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้นในสถานประกอบการ และ 6. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างพนักงานในสถานประกอบการ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้ คือ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. ปริมาณการใช้ภาษาต่างประเทศและทักษะต่างๆในการทำงาน 3. ความพึงพอใจในความสามารถในทักษะด้านภาษาต่างประเทศของผู้ตอบแบบ

สอบถาม 4. ความต้องการในการพัฒนาความสามารถทางภาษาต่างประเทศ และ 5. ปัญหาในการพัฒนาทักษะทางภาษา

แบบสอบถามทุกชุดได้มีการทดสอบการใช้ก่อนการดำเนินการเก็บข้อมูลจริง โดยใช้ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มเล็กๆที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาของแต่ละกลุ่ม หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยจะนำผลการทดสอบไปพิจารณาเพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การเก็บข้อมูล

กลุ่มวิจัยที่ศึกษาข้อมูลด้านสถานศึกษา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โดยใช้เครือข่ายเป็นผู้ช่วยในการเก็บข้อมูล และประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างก่อนการเก็บข้อมูลของโครงการ ผู้วิจัยแต่ละกลุ่มได้ติดต่อกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแนะนำวัตถุประสงค์ของโครงการ และเพื่อขอคำแนะนำบุคคลที่จะเป็นเครือข่ายในแต่ละสถานศึกษาเพื่อช่วยในการเก็บข้อมูล ส่วนกลุ่มวิจัยโรงเรียนประถมศึกษา ได้ขอให้ศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษาต่างๆเป็นเครือข่ายในการเก็บข้อมูล

หลังจากที่ได้ผู้ที่จะเป็นเครือข่ายแล้ว คณะผู้วิจัยจะติดต่อกับเครือข่ายโดยตรงเพื่อซักซ้อมความเข้าใจในขั้นตอนการเก็บข้อมูล การเลือกกลุ่มตัวอย่าง และการส่งข้อมูลที่เก็บได้ ในบางกลุ่มอาจมีการประชุมพบปะกับเครือข่าย เพื่ออธิบายขั้นตอนการทำงาน และเปิดโอกาสให้เครือข่ายถามคำถามหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบสอบถาม หากมีส่วนใดที่ผู้เข้าร่วมประชุมยังเข้าใจไม่ตรงกันหรือไม่ถูกต้อง ก็จะมีการแก้ไขและปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อให้เข้าใจตรงกัน

เมื่อเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยจะตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลได้ หากแบบสอบถามใดยังมีข้อมูลไม่ครบถ้วน คณะผู้วิจัยก็จะขอให้เครือข่ายทำการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนต่อไป หรืออาจต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพิ่มเติมเพื่อทดแทนฉบับที่ไม่สมบูรณ์

ส่วนกลุ่มวิจัยที่ศึกษาข้อมูลจากสถานประกอบการนั้น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากเสร็จสิ้นภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2546 เนื่องจากว่าผู้เก็บข้อมูลเป็นนักศึกษา และเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อการเรียนของผู้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงต้องรอให้ผู้เก็บข้อมูลสอบปลายภาคเสร็จสิ้นก่อน จึงลงมือดำเนินการเก็บข้อมูลได้ ก่อนการเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ติดต่อสถานประกอบการต่างๆเพื่อขอทำการเก็บข้อมูล และนัดหมายเวลาการเก็บข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะพิจารณาผลการวิจัยที่ได้จากสถานศึกษา แยกออกจากผลวิจัยที่ได้จากสถานประกอบการ เพื่อความสะดวกในนำเสนอตารางและการอธิบายตาราง ผลการวิจัยที่ได้จากสถานศึกษาจะถูกนำเสนอในประเด็นที่สำคัญที่พบร่วมกันในการรายงานผลการวิจัยแต่ละกลุ่ม

ค่าสถิติที่นำเสนอในตารางมีความแตกต่างกัน แต่เป็นค่าสถิติที่กลุ่มวิจัยแต่ละกลุ่มใช้ ในบางกรณีผู้วิเคราะห์จะทำการหาค่าเฉลี่ยโดยรวมเพื่อให้ได้ตัวเลขสำหรับการนำเสนอโดยสรุปในภาพรวม ผลการวิจัยบางส่วนที่ไม่ปรากฏในรายงานวิจัยบางกลุ่ม การรายงานในที่นี้จะใช้อักษรย่อ NA (ไม่มีข้อมูลหรือไม่สามารถหาข้อมูลได้) ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิเคราะห์จะพิจารณาความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา ในขณะที่เดียวกันก็พิจารณาความแตกต่างของข้อมูลในแต่ละภาษาต่างประเทศด้วย

อาจสังเกตได้ว่า ในขณะที่อธิบายตารางแสดงผลการวิจัยนั้น ผู้วิเคราะห์ได้ทำการอภิปรายผลการวิจัยไปพร้อมกันในบางกรณี ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงถึงข้อมูลในขณะนั้น และอาจสรุปอีกครั้งในส่วนอภิปรายผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยโดยรวม

วิธีการสังเคราะห์ผลการวิจัย

ในการสังเคราะห์ผลการวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้คือ

1. สรุปสาระสังเขปของการวิจัยแต่ละกลุ่ม โดยให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของประชากรที่ศึกษา เช่น ปัญหาความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในระดับต่างๆ หลักสูตร เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง และผลการวิจัย (บทที่ 3 และ บทที่ 4)
2. นำเสนอตารางเพื่อแสดงผลการวิจัยร่วมกันของกลุ่มต่างๆ โดยแยกผลการวิจัยของสถานศึกษาและของสถานประกอบการออกจากกัน (บทที่ 5)
3. อธิบายตารางโดยให้เห็นภาพรวม หรือรายละเอียดของการเรียนการสอนแต่ละภาษา ในบางกรณีอาจมีการอภิปรายผลเพื่อเชื่อมโยงประเด็นผลการวิจัยในส่วนอื่น (บทที่ 5)
4. สรุปประเด็นผลการวิจัยเพื่อให้ได้ภาพรวม (บทที่ 6)
5. อภิปรายผลการวิจัย เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ และกลุ่มต่างๆ ในขณะที่เดียวกันเป็นการประเมินผลสภาพการเรียนการสอนและการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยอ้างอิงองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ (บทที่ 6)

ข้อจำกัดในการสังเคราะห์การวิจัย

ลักษณะการออกแบบวิจัย

เนื่องจากประชากรที่ต้องการศึกษาในแต่ละกลุ่มวิจัย มีสมมติฐานที่แตกต่างกัน จึงมีประเด็นคำถามวิจัยที่ต้องการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่นกลุ่มวิจัยโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความต้องการศึกษาความแตกต่างด้านสภาพการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศระหว่างโรงเรียนประเภทดังกล่าวในภาคใต้ตอนบนและตอนล่าง หรือกลุ่มวิจัยโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความต้องการศึกษา

ความแตกต่างด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ส่วนกลุ่มวิจัยอุดมศึกษามีความต้องการศึกษาสภาพการเรียนการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละประเภท การศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เป็นต้น ดังนั้น การออกแบบการวิจัยของแต่ละกลุ่มจึงมีความแตกต่างกันไป ส่งผลให้การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามการสังเคราะห์ผลการวิจัยเป็นการพิจารณาผลการวิจัยในภาพรวมที่มีประเด็นร่วมกัน โดยอาจจะประเด็นที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มไว้ นอกจากนี้การนำผลการสังเคราะห์นี้ไปใช้จึงต้องคำนึงถึงข้อจำกัดในการเป็นตัวแทนของประชากรที่แตกต่างกันด้วย

ค่าสถิติที่นำเสนอผลการวิจัยของโครงการวิจัยย่อย

ข้อมูลผลการวิจัยของโครงการวิจัยกลุ่มต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยแต่ละกลุ่มนำเสนอค่าทางสถิติที่ค่อนข้างแตกต่างกันในบางตัวแปร อาทิเช่น ค่าสถิติของตัวแปรที่แสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในประเด็นความถนัดทักษะภาษาต่างประเทศในการสอนนั้น กลุ่มวิจัยส่วนใหญ่นำเสนอเป็นค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกตอบ ในขณะที่กลุ่มวิจัยของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นำเสนอผลเป็นค่าเฉลี่ย หรือค่าสถิติของตัวแปรที่แสดงจำนวนผู้ใช้กิจกรรมเสริมการใช้ภาษาต่างประเทศนั้น กลุ่มอุดมศึกษานำเสนอตัวเลขที่แสดงลำดับการใช้ ขณะที่กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใช้ค่าเฉลี่ยเป็นต้น

นอกจากนี้ในบางกลุ่มมีกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 ราย เช่นผู้สอนภาษาจีนในระดับอาชีวศึกษา ผู้วิจัยกลุ่มนี้จึงใช้การบรรยายเชิงพรรณนามากกว่าการนำเสนอตัวเลขในเชิงปริมาณ

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าตารางที่นำเสนอผลการวิจัยของแต่ละกลุ่มในบทสังเคราะห์ จึงมีการระบุค่าที่นำเสนอของแต่ละกลุ่มวิจัยไว้ด้วย เพื่อให้ผู้อ่านงานผลการสังเคราะห์งานวิจัยสามารถเข้าใจได้อย่างถูกต้อง

การเปรียบเทียบผลของข้อมูลวิจัยแต่ละกลุ่ม

ดังที่ได้กล่าวไว้ในส่วนของเครื่องมือวิจัยว่า คำถามในแบบสอบถามของแต่ละกลุ่มอาจมีการปรับไปจากแบบสอบถามตัวอย่างที่ทำไว้เบื้องต้นเพื่อกำหนดประเด็นใหญ่ๆร่วมกันระหว่างกลุ่มวิจัยต่างๆ เนื่องจากว่าเมื่อนักวิจัยแต่ละกลุ่มวิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประชากรที่จะทำการศึกษาแล้ว อาจมีข้อคิดเห็นในการใช้คำถาม หรือตัวเลือกคำตอบที่แตกต่างกันไป โดยอาจเพิ่มหรือตัดบางประเด็นหรือบางตัวเลือก ดังนั้นในการสังเคราะห์ผลการวิจัย อาจได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนเท่ากันในแต่ละกลุ่ม ในกรณีเช่นนี้ ตารางที่แสดงข้อมูลการสังเคราะห์ผลการวิจัยหลายกลุ่มไว้ในตารางเดียวกันจึงมีบางส่วนที่ไม่มีข้อมูล ซึ่งจะปรากฏอักษรย่อ NA ไว้

บทที่ 3

ผลการวิจัยการเรียนการสอนและการใช้ภาษาต่างประเทศในภาคใต้ ของโครงการย่อย 6 โครงการ

รายงานวิจัยฉบับนี้เป็นการสังเคราะห์ผลการวิจัยของโครงการย่อยๆ ในโครงการข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนและการใช้ภาษาต่างประเทศในภาคใต้ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนและการใช้ภาษาต่างประเทศในภาคใต้ ตลอดจนศึกษาความต้องการและการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้ ดังนั้นข้อมูลที่ใช้ในการสังเคราะห์ในที่นี้จึงได้มาจากผลการดำเนินการวิจัยของโครงการย่อยทั้งหมด 6 โครงการ โดยแต่ละโครงการรับผิดชอบการศึกษาวิจัยที่แบ่งตามระดับการศึกษา และประเภทของกลุ่มตัวอย่าง โครงการย่อยแต่ละโครงการได้ออกแบบการศึกษาเพื่อให้สามารถหาคำตอบที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของโครงการใหญ่เหมือนกัน จึงมีลักษณะโครงสร้างการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกันเกินไปทั้งประเภทกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถาม และการดำเนินการวิจัย ยกเว้นโครงการย่อยที่สำรวจความพึงพอใจ ความต้องการและปัญหาในการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานประกอบการในเขตภาคใต้ที่มีกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างไปจากการโครงการย่อยโครงการอื่นๆ จึงมีการดำเนินการแตกต่างกัน

ก่อนการนำเสนอผลการสังเคราะห์งานวิจัยทั้ง 6 โครงการเข้าด้วยกันนั้น ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดของโครงการวิจัยย่อยโดยสรุปแต่ละโครงการไว้ในบทนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจและการอ้างอิงในการนำเสนอบทสังเคราะห์ผลการวิจัยในบทที่ 5 ต่อไป

อย่างไรก็ตามรายงานฉบับนี้ไม่สามารถนำรายละเอียดของโครงการวิจัยกลุ่มย่อยมากล่าวได้อย่างครบถ้วน จึงต้องเลือกเฉพาะประเด็นที่เห็นว่ามีสำคัญต่อการวิเคราะห์ภาพรวมเท่านั้น ดังนั้นผู้ที่ประสงค์จะทราบรายละเอียดของข้อมูลผลงานวิจัยของแต่ละโครงการย่อย ควรต้องศึกษารายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ของแต่ละโครงการย่อยเพิ่มเติมได้

ผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 1

การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศระดับประถมศึกษาในภาคใต้¹

รัฐกำหนดให้ภาษาต่างประเทศเป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาประกอบการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดให้สาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาภาษา ต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของ หลักสูตรการเรียนภาษาต่างประเทศจะช่วยให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและเกิดความ มั่นใจในการที่จะสื่อสารกับชาวต่างประเทศ รวมทั้งเกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศโดยยังคงความภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมไทย

ในปี พ.ศ. 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งฯ ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนาร่อง และโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 ในชั้น ป.1, ป.4, ม.1, และ ม.4 ซึ่งจะใช้ครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2547 และจะใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2546 ในลักษณะเดียวกับโรงเรียนนาร่อง คือ ในชั้น ป.1, ป.4, ม.1, และ ม.4 จนครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2548 ยุทธนา พรหมณี (2547) ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศระดับประถมศึกษาในภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสภาพของการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ในบริบทใหม่นี้ และสามารถ ใช้ข้อมูลเป็นแนวทางพัฒนาในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษา ต่างประเทศของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคใต้ในโอกาสต่อไป โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มาจาก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 14 จังหวัดภาคใต้

รายงานวิจัยดังกล่าวรายงานว่าในภาคใต้มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 14 จังหวัดภาคใต้จำนวนทั้งสิ้น 4,206 โรงเรียน โดยแต่ละจังหวัดมีจำนวนโรงเรียนแตกต่างกัน ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 2

¹ผลการวิจัย ส่วน นี้คัด ย่อ มา จากงานวิจัย โครงการข้อมูลพื้นฐานการสอนภาษาต่างประเทศระดับประถมศึกษาในภาคใต้ โดยยุทธนา พรหมณี (2547) ซึ่งเป็น โครงการย่อย ของชุด โครงการที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้

ตารางที่ 2 โรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานใน 14 จังหวัดภาคใต้

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนโรงเรียน
1	ชุมพร	277
2	สุราษฎร์ธานี	522
3	นครศรีธรรมราช	761
4	ภูเก็ต	57
5	พังงา	166
6	กระบี่	232
7	ตรัง	324
8	ระนอง	89
9	พัทลุง	251
10	สงขลา	478
11	สตูล	166
12	ปัตตานี	322
13	ยะลา	218
14	นราธิวาส	343
รวม		4,206

การศึกษาครั้งนี้ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโรงเรียนดังกล่าวโดยเริ่มด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง หรือการสุ่มแบบง่าย สุ่มเอาจังหวัดขึ้นมาก่อนในเบื้องแรก เพื่อให้ได้จังหวัดภาคใต้ตอนบน 3 จังหวัด และจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง 3 จังหวัด รวม 6 จังหวัด หลังจากนั้นจึงสุ่มโรงเรียนในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 3 โรงเรียน โดยให้มีโรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียน 1-120 คน) ขนาดกลาง (มีจำนวน นักเรียน 121-300 คน) และขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป) ขนาดละ 1 โรงเรียนทั้งสิ้น 18 โรงเรียน

ตารางที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคใต้ จำแนกตามจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนโรงเรียน		กลุ่มตัวอย่าง	
		ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ผู้บริหาร	ผู้สอน
1	ชุมพร	277	-	-	-
2	สุราษฎร์ธานี	522	-	-	-
3	นครศรีธรรมราช	761	3	3	6
4	ภูเก็ต	57	-	-	-
5	พังงา	166	-	-	-
6	กระบี่	232	-	-	-
7	ตรัง	324	3	3	6
8	ระนอง	89	-	-	-
9	พัทลุง	251	3	3	6
10	สงขลา	478	3	3	6
11	สตูล	166	-	-	-
12	ปัตตานี	322	3	3	6
13	ยะลา	218	3	3	6
14	นราธิวาส	343	-	-	-
รวม		4,206	18	18	36

สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นโรงเรียนจากจังหวัดภาคใต้ตอนบนคือ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดตรัง และจังหวัดพัทลุง และโรงเรียนจากจังหวัดภาคใต้ตอนล่างคือ จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวน 6 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 6 โรงเรียน ขนาดกลาง 6 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 6 โรงเรียน ดังตารางที่ 2 เป็นที่น่าสังเกตว่าจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ เป็นจังหวัดขนาดใหญ่เสียทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนภาษาต่างประเทศในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่ถูกสุ่มขึ้นมาในตอนแรก โรงเรียนละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 54 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และมีผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานการสอนภาษาต่างประเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 3 คน และเครือข่ายการวิจัยที่เป็นทีมงานในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา และจังหวัดยะลา ได้ร่วมกันสร้างทดลอง และแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยเครือข่ายการวิจัยในจังหวัดต่าง ๆ 6 จังหวัดซึ่งเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา ปัตตานี และจังหวัดยะลา โดยผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงให้เครือข่ายได้รับทราบความเป็นมาของการวิจัย และร่วมกันพิจารณาทำความเข้าใจแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปจัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยทำเป็นหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนที่ไปจัดเก็บ

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโทในอัตราที่ใกล้เคียงกัน และจัดเป็นผู้บริหารรุ่นใหม่ที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่ำกว่า 6 ปี อย่างไรก็ตามผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในการประชุม / สัมมนา / อบรมเกี่ยวกับการจัดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเลย ซึ่งเรื่องนี้นับเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากนโยบายรัฐบาล โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญแก่โรงเรียนในการจัดการเรียนภาษาต่างประเทศให้เป็นนโยบายสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรได้รับทราบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายตามแผนการศึกษา ภาคบังคับของหลักสูตรอยู่ในระดับสูง แต่ให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายตามความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองในระดับเล็กน้อย และไม่มีโรงเรียนใดกำหนดนโยบายการสอนภาษาต่างประเทศตามความต้องการของตลาดแรงงาน โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเปิดสอนภาษาต่างประเทศเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการเตรียมการด้านกำลังคนในภาคใต้ ตามที่ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2538 : 46) ได้กล่าวว่า ภาคใต้มีความต้องการกำลังคนด้านภาษาเพื่อการสื่อสารหลายภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษามลายู ภาษาอินโดนีเซีย เรียกว่า ภาษาอาเซียน ซึ่งเป็นภาษาที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบอาชีพในภูมิภาคนี้ ฉะนั้นโรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญกับความต้องการของทุกฝ่ายในการกำหนดภาษาที่สอน

กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนร้อยละ 88.9 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวนี้ไม่สอดคล้องกับข้อสรุปจากการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนของ พันธณีย์ วิหคโต (2546 : 26) ซึ่งพบว่า ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในด้านการบริหารจัดการ คือผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ ไม่ได้ให้ความสำคัญ หรือส่งเสริมสมรรถภาพการสอนแก่ครูภาษาอังกฤษเท่ากับครูอื่น ๆ นอกจากนี้ยังขาดแผนงานและงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ จากข้อค้นพบดังกล่าวในงานวิจัยนี้ ถือเป็นแนวโน้มที่ดีของการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคใต้ ทั้งนี้คงสืบเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการบริหารต่ำกว่า 6 ปีนั้น มีความเป็นนักบริหารรุ่นใหม่ จึงมีความว่องไวต่อการสนองตอบในนโยบายที่สำคัญของการจัดการศึกษาของรัฐบาล

ประมาณร้อยละ 75 ของครูผู้สอนภาษาต่างประเทศมีคุณวุฒิไม่ตรงกับสาขาวิชาที่สอน และสัดส่วนผู้สอนวิชาภาษาต่างประเทศวิชาภาษาอังกฤษต่อนักเรียนโดยเฉลี่ย คือ ครู 1 คน ต่อนักเรียน 61 คน นอกจากนี้ร้อยละ 44.4 ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างยังไม่มีคอมพิวเตอร์ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และยังไม่มียุติโรงเรียนใดที่มีศูนย์เรียนรู้ภาษาด้วยตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 94.4 ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างไม่มีการจ้างครูผู้สอนภาษาต่างประเทศ การสนับสนุนผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการให้เข้ารับการอบรมและไม่มีการสนับสนุนให้ไปดูงานทั้งในและต่างประเทศ

ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ คือ การมีผู้สอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่สอน ขาดแหล่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ และนักเรียนขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียน ผู้สอนมีภาระงานมากเกินไป ผู้สอนไม่เพียงพอ นักเรียนไม่กล้าแสดงออก และงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารดังกล่าวมีความเห็นว่าควรสนับสนุนบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาให้กับโรงเรียนประถมศึกษา สนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนเพื่อการพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียนให้มากขึ้น ควรมีการพัฒนาครูผู้สอนภาษาต่างประเทศให้สม่ำเสมอ จัดกิจกรรมให้ครูได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานด้านการสอนภาษาต่างประเทศ และอบรมผู้บริหารเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ

ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.1 มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี แต่ร้อยละ 77.8 ไม่มีวุฒิทางการศึกษาวิชาเอก หรือโทด้านภาษาต่างประเทศ มีเพียงครูผู้สอนภาษาต่างประเทศร้อยละ 22.2 ที่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอก หรือโทด้านภาษาต่างประเทศ ซึ่งทั้งหมดเป็นวุฒิด้านภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนวิชาภาษาต่างประเทศของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคใต้ร้อยละ 86.1 ต้องสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และต้องสอนวิชาในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ด้วย มีครูผู้สอนเพียงร้อยละ 13.9 ที่

สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพียงวิชาเดียว และร้อยละ 100 มีภาระงานอื่นในโรงเรียนที่นอกเหนือจากภาระงานการสอน ครูผู้สอนร้อยละ 72.2 ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนภาษาต่างประเทศที่สอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (เดิม) แต่ไม่ได้เป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ เพราะข้อมูลพบว่าครูผู้สอนร้อยละ 52.8 ไม่มีการเพิ่มพูนความรู้ด้านภาษาต่างประเทศในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา และไม่มีผู้ใดมีประสบการณ์ในการอยู่ต่างประเทศเลย

กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนภาษาต่างประเทศโรงเรียนประถมศึกษาในภาคใต้มีความถนัดเนื้อหาภาษาต่างประเทศในเรื่องการอ่านมากที่สุดร้อยละ 55.6 รองลงมาคือเรื่องคำศัพท์ ร้อยละ 52.8 เรื่องการเขียนร้อยละ 47.2 เรื่องการออกเสียงร้อยละ 36.1 เรื่องไวยากรณ์ร้อยละ 33.5 เรื่องการพูดร้อยละ 27.8 และความถนัดในเนื้อหาภาษาอื่น ๆ ร้อยละ 2.8 ในด้านการสอนกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวใช้ทักษะการพูดในการสอนมากที่สุดร้อยละ 72.2 รองลงมาคือทักษะการอ่าน ร้อยละ 52.8 ทักษะการฟังร้อยละ 38.9 และทักษะการเขียนร้อยละ 30.6

ครูกลุ่มดังกล่าวมีความต้องการพัฒนาทักษะการพูดมากที่สุดร้อยละ 55.6 รองลงมาคือต้องการพัฒนาทักษะการฟังร้อยละ 38.9 ทักษะการอ่านร้อยละ 2.8 และทักษะการเขียนร้อยละ 2.8

ร้อยละ 61.1 ของกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคใต้ของการศึกษารound นี้ มีการผลิตผลงานวิชาการด้านการสอนภาษาต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่ผลิตสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุดร้อยละ 81.8 รองลงมาได้แก่ ผลิตแบบฝึกหัด ร้อยละ 72.7 และผลิตคู่มือการสอน / ตำรา ร้อยละ 22.7 และผลิตงานวิจัยร้อยละ 9.1 นอกจากนี้ยังมีร้อยละ 38.9 ที่ไม่ได้ผลิตผลงานทางวิชาการ

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีปัญหาเกี่ยวกับภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานสอนมากที่สุดร้อยละ 41.7 รองลงมาคือปัญหาเกี่ยวกับโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพด้านภาษาต่างประเทศร้อยละ 27.8 และปัญหาภาระงานการสอนร้อยละ 25.0 ปัญหาขวัญกำลังใจ และปัญหาด้านอื่น ๆ รวมร้อยละ 2.8 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนประถมศึกษาควรเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาทางด้านภาษาต่างประเทศโดยตรง นอกจากนี้ควรได้รับการพัฒนาวิธีการสอนภาษาต่างประเทศวิธีการใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยมีวิทยากรที่ชำนาญในการสอนภาษาต่างประเทศ และควรได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานต่างประเทศเพื่อพัฒนาการใช้ภาษาของครู ในด้านภาระงาน ควรลดภาระงานด้านอื่น ๆ ในโรงเรียน ที่จะไปอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนของครูสอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนประถมศึกษา

โรงเรียนควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่เพียงพอแก่นักเรียน และหลากหลายรูปแบบ มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ควรมีสื่อและแบบฝึกหัดสำเร็จรูปที่ได้มาตรฐานเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียน และจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรอยู่เสมอ ทุกโรงเรียนควรมีสื่อคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ฝึกด้านภาษาต่างประเทศ

สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศโรงเรียนประถมศึกษาในภาคใต้

กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดภาคใต้มีแนวทางในการจัดทำสาระการเรียนรู้และมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยที่ร้อยละ 41.7 ได้มีการสอบถามความต้องการของชุมชน โรงเรียนร้อยละ 55.6 ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรภาษาต่างประเทศในโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนร้อยละ 61.1 เป็นผู้กำหนดการเรียนที่ใช้ประกอบหลักสูตรวิชาที่สอนโดยส่วนใหญ่ให้ครูเป็นคนเลือกการเรียนที่ใช้ประกอบหลักสูตรวิชาที่สอน

เนื้อหาหรือทักษะที่กลุ่มตัวอย่างผู้สอนให้ความสำคัญในระดับมากเรียงลำดับดังนี้คือ ทักษะการพูด (ร้อยละ 86.1) รองลงมาคือด้านคำศัพท์ (ร้อยละ 83) และการฟัง (ร้อยละ 80.5)

ผู้สอนร้อยละ 60.0 ใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ และมีร้อยละ 50 ที่ได้พัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ นอกจากนี้สื่อ / อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่กลุ่มตัวอย่างใช้ระดับมากคือใช้สื่อประเภทภาพประกอบ รองลงมาคือการใช้วัสดุจริง ครูร้อยละ 63.9 ที่ไม่ได้ใช้แผ่นใสในการจัดกิจกรรมการสอน และร้อยละ 44.4 ไม่ได้ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ในการจัดกิจกรรมการสอนเลย

การใช้กิจกรรมฝึกทักษะนักเรียนของครูผู้สอนภาษาต่างประเทศระดับประถมศึกษาในภาคใต้ มีดังนี้

กิจกรรมในชั้นเรียน

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 77.8 ใช้การทำแบบฝึกหัดเป็นกิจกรรมในชั้นเรียนในระดับมาก รองลงมาคือทำให้ผู้เรียนทำข้อสอบในชั้นเรียนร้อยละ 62.8 การใช้สถานการณ์จำลอง ร้อยละ 65.7

กิจกรรมนอกชั้นเรียน

ส่วนใหญ่แล้วครูใช้กิจกรรมนอกชั้นเรียนในระดับที่น้อย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์/วารสาร ภาษาอังกฤษ การใช้คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ การดูภาพยนตร์ และโทรทัศน์ ยกเว้นกิจกรรมการอ่านตำราเรียน และการฟังเพลงที่มีการปฏิบัติในระดับมาก นอกจากนี้ข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่าไม่มีกิจกรรมการสนทนากับชาวต่างชาติเลย

สำหรับการกำหนดสัดส่วนในการประเมินผลการเรียนรู้นั้น กล่าวโดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนภาษาต่างประเทศโรงเรียนประถมศึกษาในภาคใต้ได้กำหนดสัดส่วนในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านความรู้ (K) โดยเฉลี่ยร้อยละ 50 ด้านทักษะกระบวนการ (P) โดยเฉลี่ยร้อยละ 30 และด้านเจตคติ (A) โดยเฉลี่ยร้อยละ 20

สำหรับการใช้เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศระดับประถมศึกษาในภาคใต้ส่วนใหญ่ใช้การสอบปฏิบัติจริง รองลงมาคือ ประเมินชิ้นงาน/แฟ้มสะสมงาน ข้อสอบอัตนัย และข้อสอบปรนัย

นอกจากนี้งานวิจัยกลุ่มประถมศึกษาครั้งนี้ยังได้ประมวลปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ไว้ดังนี้

ปัญหาภาระงานสอนของครู คือ ครูขาดทักษะและไม่มีความถนัดในการสอนภาษาอังกฤษ การสอนหลายชั้นเรียนทำให้มีภาระงานมาก เตรียมกิจกรรมการสอนไม่ทัน ข้อเสนอแนะ คือควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเทคนิควิธีสอนภาษาต่างประเทศในแต่ละช่วงชั้นให้กับครูโรงเรียนควรได้รับการบรรจุครูให้ตรงตามสาขาวิชา และให้มีครูเพียงพอ

ปัญหาหลักสูตร คือ ครูไม่เข้าใจหลักสูตรนำมาเขียนแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมยาก เวลาเรียนน้อยไม่สามารถสอนได้ตามหลักสูตร ขาดผู้เชี่ยวชาญมาแนะนำการใช้หลักสูตร และหลักสูตรยากเกินไปไม่สอดคล้องกับนักเรียนแต่ละช่วงชั้น ข้อเสนอแนะ คือ ควรลดเนื้อหาและจัดอบรมการใช้หลักสูตรให้ครู และควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีเวลาเรียนมากกว่านี้ ควรจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

ปัญหาผู้เรียนยังไม่มีพื้นฐานภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออกและขาดความกระตือรือร้น แนวทางการแก้ปัญหา คือ ควรจัดแผนการเรียนรู้ตามความสามารถของผู้เรียน และ ผู้เรียนต้องมีความพร้อมก่อนเรียนเพื่อสร้างเจตคติต่อการเรียนภาษาของนักเรียน

ปัญหาจำนวนนักเรียนแต่ละห้องมีมากเกินไป แนวทางการแก้ไข คือ ควรให้นักเรียนในแต่ละห้องไม่เกินห้องละ 25 คน ควรจัดครูผู้สอนให้ช่วยกันดูแลฝึกทักษะนักเรียนและควรแบ่งกลุ่มแล้วให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ปัญหาบรรยากาศชั้นเรียนห้องแคบเกินไปเสียงดังไม่เหมาะสมในการเรียนภาษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา คือ ควรจัดให้มีห้องปฏิบัติการภาษา

ปัญหาเวลาฝึกทักษะน้อยไม่เหมาะสมกับหลักสูตร แนวทางการแก้ปัญหา คือปรับกิจกรรมการเรียนให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนด ใช้การฝึกทักษะเป็นกลุ่มและการจัดการเรียนแบบบูรณาการ

ปัญหาเวลาในการเรียนไม่เหมาะสม เนื่องจากอยู่ในเวลาบ่าย และจัดชั่วโมงเรียนห่างมาก ทำให้ต้องเรียนซ้ำเพราะนักเรียนลืม แนวทางแก้ปัญหา คือ การเรียนภาษาควรเป็นเวลาช่วงเช้าและควรจัดชั้นเรียนสำหรับชั้น ป.1 เป็นครั้งละ 20 – 30 นาที

ปัญหาสื่อประกอบการเรียนการสอนมีน้อยและไม่ค่อยตรงกับเนื้อหา สื่อชำรุดและล้าสมัย แนวทางแก้ปัญหา คือ ควรจัดสื่อการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนที่หลากหลายและเพียงพอ

ปัญหาแหล่งการเรียนรู้นอกชั้นเรียนมีน้อย แนวทางแก้ปัญหา คือ โรงเรียนควรได้รับจัดสรรหนังสือ สื่อให้ห้องสมุดให้เพียงพอ

ปัญหาครูขาดความชำนาญในกระบวนการสอนภาษาต่างประเทศ แนวทางแก้ปัญหา คือ ครูควรได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง เทคนิควิธีสอนภาษาต่างประเทศ

ปัญหากิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่มีและไม่ได้จัดให้นักเรียน แนวทางในการแก้ปัญหา คือ โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมชมรมภาษาต่างประเทศ

ปัญหาการวัดและประเมินผลยังคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ความรู้ที่นักเรียนไม่ถาวร ไม่สามารถวัดตามสภาพจริงได้ แนวทางแก้ปัญหา คือ ควรจัดให้มีการอบรมวิธีการวัดและประเมินผลภาษาต่างประเทศ และต้องมีการวัดและประเมินผลภาษาต่างประเทศ และต้องมีการวัดผลทุกครั้งที่มีการเรียนหรือจบบทเรียน

ผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 2

การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการใช้ภาษาต่างประเทศ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาศึกษาในภาคใต้

การจัดการศึกษาระดับมัศึกษานับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเช่นเดียวกับการศึกษาในระดับอื่นๆ ที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนให้ทันต่อสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอยู่เสมอ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถศึกษาต่อหรือนำไปประกอบอาชีพ นำประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้กับชีวิตประจำวัน และสามารถเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ การเรียนภาษาต่างประเทศจึงมีความสำคัญที่จะช่วยเอื้อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าว (อาริน สะอิดี, 2539 :

1)

ภาคใต้ของประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วโลก และมีพรมแดนติดต่อกับประเทศอื่น จึงทำให้ประชาชนในภาคใต้มีการติดต่อกับชาวต่างประเทศ มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศในระดับมัธยมศึกษาในภาคใต้นั้น จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องจัดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีให้ ผู้เรียนสามารถศึกษาต่อในระดับสูง หรือสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานที่มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศได้

สุชนิหยา วงศ์วิวัฒนา และ รุ่งศิริรินทร์ จันทรหอม³ (2547) รายงานว่า ภาคใต้ของประเทศไทยมีโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 437 โรงเรียน (ข้อมูลจากการสำรวจเบื้องต้นทางอินเทอร์เน็ต หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนเครือข่ายการวิจัย กรกฎาคม 2546) โดยแบ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 357 โรงเรียน และในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 80 โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมดมีการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเนื่องจากเป็นวิชาบังคับที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ส่วนภาษาอื่นๆ นั้นมีจำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนตามตารางที่ 4

² ผลการวิจัย ส่วน นี้คัด ย่อ มา จากงานวิจัย โครงการข้อมูล พื้นฐานการ เรียน การสอนภาษาต่างประเทศและการใช้ ภาษา ต่าง ประเทศ ระดับ มัธ ย ม ศึ ก ษา ใน ภาค ใ ต้ โดยสุชนิหยา วงศ์วิวัฒนา และ รุ่งศิริรินทร์ จัน ทร ห อ ม (2547) ซึ่ง โ ค ร ง ก า ร ดั ง ก ล ่า ว เ ป็น โ ค ร ง ก า ร ย่อ ย ของชุด โครงการที่นำเ ส น อ ในรายงานฉบับ นี้

³ คณะ ผู้วิจัย ใน โ ค ร ง ก า ร ย่อ ย

ตารางที่ 4 จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน
จำแนกตามสังกัดและภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน

	กลุ่มประชากร							กลุ่มตัวอย่าง
จังหวัด	จำนวนโรงเรียน		จำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาต่างประเทศ					
	สังกัดศษ.	สังกัดสช.	อังกฤษ	ฝรั่งเศส	เยอรมัน	ญี่ปุ่น	จีน	
ชุมพร	25	2	27	3	-	1	2	3
สุราษฎร์ธานี	48	6	54	4	-	-	2	2
นครศรีธรรมราช	76	36	112	8	-	1	-	-
ตรัง	28	6	34	5	-	2	1	-
พัทลุง	29	1	30	3	1	1	-	-
กระบี่	17	1	18	1	-	-	-	-
พังงา	13	-	13	2	-	-	-	-
สตูล	12	-	12	2	-	1	-	-
ภูเก็ต	8	3	11	3	1	2	4	3
ระนอง	8	1	9	1	-	-	-	-
สงขลา	44	15	59	9	1	3	2	4
ปัตตานี	17	2	19	1	-	1	-	3
ยะลา	13	4	17	2	-	3	2	3
นราธิวาส	19	3	22	2	-	1	-	-
รวม	357	80	437	46	3	16	13	18

ตารางที่ 5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนและผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน

ระดับ/ ประเภท	มัธยมศึกษา (N = 18)			
ภาษาต่างประเทศ	จำนวนประชากรในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้สอน	ผู้เรียน/ต่อห้อง	ผู้สอน	ผู้เรียน
อังกฤษ	282	44.7	36	72
ฝรั่งเศส	27	41.7	11	21
เยอรมัน	2	NA	1	2
จีน	15	25	9	18
ญี่ปุ่น	9	26.6	8	16
รวม	335	NA	65	129

การศึกษาข้อมูลสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคใต้ครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 212 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร 18 คน ผู้สอนวิชาภาษาต่างประเทศ 65 คน และผู้เรียนภาษาต่างประเทศ 129 คน ที่คัดเลือกและสุ่มมาจากจำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่หนึ่ง คณะผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มหรือการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากจังหวัดในภาคใต้มา 6 จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต ชุมพร สุราษฎร์ธานี ปัตตานี ยะลา และสงขลา

ขั้นที่สอง คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเลือก โรงเรียนที่มีการสอนภาษาต่างประเทศที่มีการสอนภาษาที่หลากหลายมากที่สุดขึ้นมาก่อน จังหวัดละ 3 โรงเรียน เมื่อไม่มีโรงเรียนใดที่มีภาษาที่หลากหลายแล้ว จึงใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย จากโรงเรียนที่เหลือ จนครบตามจำนวน

ขั้นที่สาม เป็นการสุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้บริหาร คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน เนื่องจากเป็นผู้ที่เข้าใจนโยบายการเรียนการสอน และหลักสูตรดีที่สุด

กลุ่มผู้สอน คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้สอนวิชาภาษาต่างประเทศที่มีผู้สอนเพียงคนเดียว คือ วิชาภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น และจีน โรงเรียนละ 1 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ผู้สอนภาษาต่างประเทศที่มีผู้สอนหลายคน คือ วิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนละ 2 คน เนื่องจากสัดส่วนของผู้สอนภาษาอังกฤษมีมากกว่าผู้สอนภาษาต่างประเทศอื่นๆ และภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544

กลุ่มผู้เรียน ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกเฉพาะผู้เรียนในระดับมัธยมปลาย เนื่องจากเห็นว่าผู้เรียนในระดับมัธยมปลายมีประสบการณ์ในการเรียนภาษาต่างประเทศพอสมควร และมีวุฒิภาวะมากพอที่จะวิเคราะห์ ได้ตรงจากประสบการณ์ ในการให้ข้อมูล ในเชิงลึก ขั้นที่สองผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย โดยจับฉลากเลือกห้องเรียน จากนั้นจึงจับฉลากชื่อผู้เรียนในห้องนั้นๆ และเนื่องจากผู้เรียนมีจำนวนมากกว่าผู้สอน จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนจึงมากเป็นสองเท่าของจำนวนผู้สอน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งหมด 3 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของโรงเรียน 3) ปัญหาและความคิดเห็นเพิ่มเติม

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับผู้สอน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ 3) ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและข้อเสนอแนะ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับผู้เรียน 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศที่เป็นภาษาเป้าหมาย 3) ปัญหาในการเรียน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากตัวแทนเครือข่ายในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นแรกผู้วิจัยโทรศัพท์อธิบายวิธีการเก็บข้อมูลให้กับตัวแทนเครือข่ายจนเป็นที่เข้าใจ

ขั้นที่สอง ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม และหนังสืออธิบายขั้นตอนการเก็บข้อมูลอย่างละเอียดอีกครั้งทางไปรษณีย์ไปยังตัวแทนเครือข่ายเพื่อทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการสุ่มไว้ตามจำนวนที่ระบุ

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร

ภาษาต่างประเทศที่มีการสอนในกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษามากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 100 รองลงมาคือภาษาฝรั่งเศส ร้อยละ 61.1 ภาษาจีนร้อยละ 55.6 ภาษาญี่ปุ่น ร้อยละ 44.4 และ ภาษาเยอรมันร้อยละ 5.6 ผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.4 เป็นชาวไทย สัดส่วนผู้สอนชาวต่างประเทศมีน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 15.6 เมื่อเทียบกับจำนวนผู้สอนชาวไทย นอกจากนี้ชาวต่างประเทศส่วนหนึ่ง ร้อยละ 11.4 ยังไม่เป็นเจ้าของภาษา ข้อมูลสัดส่วนจำนวนผู้สอนและผู้เรียนสะท้อนให้เห็นขนาดชั้นเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมาก ประมาณ 40-45 คน ซึ่งมีขนาดใหญ่เกินมาตรฐานของชั้นเรียนภาษา แม้ว่าขนาดชั้นเรียนของภาษาญี่ปุ่น จะมีขนาดเล็กลง คือประมาณ 24 คน ก็ยังจัดว่ามีจำนวนผู้เรียนมาก

จากข้อมูลที่พบ อาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนแทบทุกโรงเรียน ร้อยละ 94.4 ของกลุ่มตัวอย่าง มีห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดประเภทแหล่งการเรียนรู้ประเภทอื่นๆแล้ว พบว่ายังไม่ทั่วถึง เช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา มีเพียงร้อยละ 61.1 ของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ร้อยละ 72.2 ของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน จำนวนคอมพิวเตอร์เฉลี่ย 69.5 เครื่องต่อโรงเรียน และที่นั่งในห้องปฏิบัติการทางภาษา เฉลี่ย 76.9 ที่ต่อโรงเรียน ซึ่งมีจำนวนจำกัดเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เรียนโดยเฉลี่ย 1 ที่นั่งต่อผู้เรียน 284.9 คน

ส่วนใหญ่การสนับสนุนผู้สอนภาษาต่างประเทศจะอยู่ในรูปการส่งเข้าร่วมประชุม สัมมนา คิดเป็นร้อยละ 88.3 การฝึกอบรม ร้อยละ 77.8 การทำผลงานวิชาการ ร้อยละ 72.2 การคัดเลือกครูส่วนใหญ่ร้อยละ 61.1 ใช้วิธีการสอบสัมภาษณ์และ ร้อยละ 44.4 ดูประวัติส่วนตัว และไม่มีการสอบข้อเขียน

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษาคือ การที่ผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียน ร้อยละ 94.4 จำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนมากเกินไป ร้อยละ 77.8 และการขาดแหล่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 72.2 กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารดังกล่าวเสนอแนะให้มีการจัดงบประมาณจ้างครูชาวต่างประเทศเพิ่มเติม การจัดวิทยากรที่เป็นเจ้าของภาษาให้ความรู้แก่ผู้สอนภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ควรจัดทัศนศึกษาต่างประเทศ จัดเข้าค่ายทางภาษา พัฒนาห้องปฏิบัติการทางภาษา เพิ่มผู้สอน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

โรงเรียนที่มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ร้อยละ 72.2 โรงเรียนขนาดเล็กค่อนข้างมีข้อจำกัดในด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เนื่องจากไม่มีการจัดสรรงบประมาณ ไม่มีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและศึกษาข้อมูลความต้องการของผู้เรียน โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีโอกาสดีกว่าทั้งทางด้านการสนับสนุนศักยภาพผู้เรียนภาษาต่างประเทศ และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการเรียนการสอน

ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนขนาดเล็กทุกโรงเรียนมีปัญหาการขาดแหล่งการเรียนรู้ ปัญหาผู้สอนจบไม่ตรงสาขาวิชาที่สอน ร้อยละ 50 ขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษแม้ว่าผู้สอนมีวุฒิตรงกับวิชาที่สอน แต่ก็มีจำนวนนักเรียนมากเกินไปคิดเป็นร้อยละ 92.3 และนักเรียนขาดการฝึกฝนร้อยละ 92.3

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยสูงสุด คือ 49.1 ปี รองลงมาคือผู้สอนภาษาฝรั่งเศส 46.8 ปี ผู้สอนภาษาจีน 46.7 ปี และผู้สอนภาษาญี่ปุ่น 39.5 ปี ผู้สอนภาษาเยอรมันมีอายุเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 25 ปี

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ร้อยละ 88.9 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีภายในประเทศ และมีคุณวุฒิสภาวิชาตรงกับวิชาที่สอน ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างผู้สอนวิชาภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่นที่ไม่มีผู้ใดจบตรงสาขาวิชาที่สอน และ ส่วนใหญ่เป็นครูสอนภาษาต่างประเทศภาษาอื่นอยู่ก่อนแล้ว

นอกจากนี้ยังมีผู้สอนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทอีกร้อยละ 5.6 กลุ่มตัวอย่างผู้สอน สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 32.2 และมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 89.2

ผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 86.1 ถนัดการสอนการอ่าน และมีผู้ถนัดการสอนการออกเสียง และการฟังน้อย คิดเป็นร้อยละ 30.6 คิดเป็นร้อยละ 38.9ตามลำดับ ผู้สอนจึงใช้ทักษะการอ่านในการสอนมากที่สุด ร้อยละ 94.4 และการฟังน้อยที่สุดเช่นกัน ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสมีความถนัดทักษะการอ่านมากที่สุดคือร้อยละ 72.7 และศัพท์ ร้อยละ 72.7 และมีผู้ถนัดทักษะการฟัง ร้อยละ 36.4 และการพูดเพียงร้อยละ 18.2 ในการสอนจึงใช้ทักษะการอ่านมากที่สุดทุกคน จำนวนผู้สอนภาษาญี่ปุ่นถนัดการเขียนมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 12.5 และสอนทักษะการเขียนน้อยที่สุดเช่นกัน คือร้อยละ 25 นอกจากนี้ทักษะที่ผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ผู้สอนส่วนใหญ่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือทักษะการฟัง คิดเป็นร้อยละ 40 และการพูด ร้อยละ 32.3 ซึ่งเป็นทักษะที่กลุ่มตัวอย่างผู้สอนไม่ถนัดมากที่สุด ยกเว้นผู้สอนวิชาภาษาจีนที่ต้องการพัฒนาทักษะการเขียนร้อยละ 55.6 กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษ ร้อยละ 61.2 ภาษาฝรั่งเศส ร้อยละ 63.6 ภาษาญี่ปุ่น ร้อยละ 75 และภาษาเยอรมันร้อยละ 100 ใช้ภาษาไทยในการสอนมากกว่าใช้ภาษาต่างประเทศในระดับมากถึงมากที่สุด ในทางตรงกันข้าม กลุ่มตัวอย่างผู้สอนวิชาภาษาจีนมีเพียงร้อยละ 22.2

ข้อมูลที่พบแสดงให้เห็นว่าผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ต้องสอนภาษาต่างประเทศอื่นๆ ด้วย เช่น ผู้สอนภาษาญี่ปุ่น ยังต้องสอนวิชาภาษาอังกฤษเฉลี่ย 9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ผู้สอนภาษาจีนต้องสอนวิชาภาษาอังกฤษ เฉลี่ย 11.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และยังมีภาระงานอื่นๆนอกเหนือจากการสอน เช่น งานการเงินและบัญชี งานธุรการ เจ้าหน้าที่พัสดุ สวัสดิการ งานห้องสมุด เป็นต้น โดยเฉลี่ยแล้วผู้สอนภาษาต่างประเทศสอนประมาณ 14-23 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และได้รับมอบหมายให้ทำงานอื่นนอกเหนือจากการสอน รวมเป็นประมาณสัปดาห์ละ 14-31 ชั่วโมง นับว่าผู้สอนมีเวลาเหลือน้อย

มากสำหรับการพัฒนาตนเองและพัฒนาการเรียนการสอน การผลิตผลงานของครูจึงมีเพียงร้อยละ 33-64 กิจกรรมนอกห้องเรียนสำหรับพัฒนาผู้เรียนจึงมีน้อยมาก

ปัญหาอันดับ 1 ของผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษคือ ภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน ร้อยละ 38.9 รองลงมาคือปัญหาการขาดโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพด้านภาษาอังกฤษ ร้อยละ 27.8 สำหรับผู้สอนวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่น และภาษาจีนนั้น ปัญหาอันดับ 1 คือ การขาดโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพด้านภาษาที่สอน ร้อยละ 72.7 ร้อยละ 50 และ ร้อยละ 44.4 ตามลำดับ

โดยภาพรวมผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 71.3 กำหนดหลักสูตรเอง ร้อยละ 98.9 ของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนเป็นผู้เลือกตำราและสื่อการเรียนที่ใช้ประกอบ ร้อยละ 78.5 ใช้ตำราที่ผลิตภายในประเทศ และร้อยละ 80 รวบรวมจากแหล่งต่างๆ

ผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ใช้วิธีการให้ผู้เรียนปฏิบัติในชั้นเรียนคิดเป็นร้อยละ 96.9 รองลงมาคือการบรรยาย ร้อยละ 63 และศึกษาด้วยตนเองร้อยละ 66.2 ผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ใช้การสอนโดยการให้ผู้เรียนทำโครงงานและศึกษานอกสถานที่น้อย มีเพียงร้อยละ 23.1 และร้อยละ 7.7 ตามลำดับ

ผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 92.3 มีความเห็นตรงกันว่าเรียนเพิ่มเติมด้วยตนเองช่วยเสริมการสอนในระดับมากถึงมากที่สุด นอกจากนี้ผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.9 ใช้ภาพประกอบเป็นสื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน รองลงมาคือแถบเสียงร้อยละ 66.2 และวัสดุจริง ร้อยละ 64.6 ผู้สอนที่ใช้วีดิทัศน์/ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ในการสอนน้อยมาก มีเพียงร้อยละ 18.5 เท่านั้น ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสร้อยละ 54.5 และภาษาญี่ปุ่นร้อยละ 68.5 มองว่าผู้เรียนไม่ค่อยมีโอกาสได้ใช้ภาษาที่เรียน ขณะที่ผู้สอนภาษาจีน ร้อยละ 55.7 มีความเห็นว่าผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาที่เรียนในชุมชน และร้อยละ 66.7 เห็นว่าผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาที่เรียนในสถานที่ท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษร้อยละ 55.6 มีความเห็นว่าผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในกิจกรรมชุมชน และร้อยละ 50 มีความเห็นว่าผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในสถานที่ท่องเที่ยว

เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษส่วนใหญ่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติในชั้นเรียนมาก แต่ในการวัดผลกลับใช้ข้อสอบปรนัยมากที่สุด คือร้อยละ 44.4 รองลงมาคือชิ้นงาน ร้อยละ 22.2 โดยการใช้การสอบปฏิบัติเพียง ร้อยละ 19.4 และใช้ข้อสอบอัตนัยร้อยละ 16.7 ในทางตรงกันข้าม ผู้สอนวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่น และภาษาจีนใช้ลักษณะข้อสอบอัตนัยเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 45.5, ร้อยละ 37.5 และร้อยละ 66.7 ตามลำดับ

ปัญหาการสอนภาษาต่างประเทศที่พบมากคือ ปัญหาผู้เรียนขาดความกระตือรือร้น ไม่มีวินัย ไม่รับผิดชอบ รองลงมาคือปัญหาการมีจำนวนผู้เรียนต่อห้องมากเกินไป ปัญหาภาระงานสอน และสื่อประกอบการสอนมีน้อยไม่ทันสมัย

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างมีทั้งสิ้น 129 คน เป็นผู้สอนภาษาอังกฤษ 72 คน ผู้สอนภาษาฝรั่งเศส 21 คน ผู้สอนภาษาเยอรมัน 2 คน ผู้สอนภาษาญี่ปุ่น 16 คน และผู้สอนภาษาจีน 18 คน กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 65.3 เริ่มเรียนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ส่วนผู้เรียนวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่นเริ่มเรียนภาษาดังกล่าวในระดับมัธยมศึกษาทั้งหมด ผู้เรียนวิชาภาษาจีนส่วนใหญ่ร้อยละ 55.6 เริ่มเรียนภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษา แต่มีบางส่วนเริ่มเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล หรือประถมศึกษาในจำนวนเท่าๆกันคิดเป็นร้อยละ 22.2 ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นถึงพื้นฐานการเรียนภาษาต่างประเทศที่ไม่เท่ากันของผู้เรียน

ผู้เรียนภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน จำนวนค่อนข้างมาก (ร้อยละ 50.0 ร้อยละ 42.9 และร้อยละ 50.0 ตามลำดับ) เรียนพิเศษนอกเวลาเพิ่มเติม ผู้เรียนภาษาอังกฤษมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางภาษามากกว่าผู้เรียนภาษาอื่นๆ เช่น การเข้าค่ายอบรมภาษาหรือเรียนภาคฤดูร้อนที่ต่างประเทศ ผู้เรียนภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ส่วนใหญ่เรียนกับผู้เรียนชาวไทย ยกเว้นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น และภาษาจีนที่มีโอกาสเรียนกับผู้สอนทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ

ผู้เรียนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ (ผู้เรียนภาษาฝรั่งเศส ร้อยละ 52.4 ภาษาเยอรมัน ร้อยละ 50 ภาษาญี่ปุ่นร้อยละ 68.8 ภาษาจีน 50) พอใจกับการเรียนในระดับมาก ยกเว้นผู้เรียนภาษาอังกฤษที่ส่วนใหญ่พอใจในการเรียนภาษาอังกฤษในระดับน้อย ร้อยละ 55.6 อาจสันนิษฐานได้ว่าการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเป็น การเรียนที่ไม่ได้เกิดจากความสนใจแต่เป็นรายวิชาบังคับตามหลักสูตร ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความพอใจในการเรียนของผู้เรียนไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้สอนที่ส่วนใหญ่มองว่า ผู้เรียนยังขาดความกระตือรือร้น อาจเป็นเพราะความคาดหวังของผู้สอนที่สูงเกินไป หรือเป็นพฤติกรรมการณ์การเรียนของผู้เรียนภาษาต่างประเทศชาวไทยโดยเฉลี่ยทั่วไป

ผู้เรียนภาษาอังกฤษที่ถนัดทักษะการอ่านในระดับมากถึงมากที่สุด คือ 55.6 และถนัดทักษะการเขียน การฟัง และการพูดน้อยถึงน้อยที่สุด คือร้อยละ 44.4 ร้อยละ 63.9 และ ร้อยละ 61.2 ตามลำดับ โดยที่ 2 ทักษะสุดท้ายเป็นทักษะที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความถนัดน้อยที่สุด และต้องการพัฒนาการฟัง ร้อยละ 94.5 การพูด ร้อยละ 94.4 ในระดับมากถึงมากที่สุด ผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสถนัดการเขียนมากที่สุด ร้อยละ 57.1 รองลงมาคือการอ่านร้อยละ 52.4 ถนัดทักษะการพูด ร้อยละ 28.6 และการฟังน้อยที่สุด ร้อยละ 14.3 ผู้เรียนภาษาเยอรมันถนัดการอ่าน ร้อยละ 50 และการเขียนมากที่สุดร้อยละ 50 ไม่ถนัดการฟังและการพูด ส่วนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น ถนัดการเขียนร้อยละ 56.3 และส่วนใหญ่ถนัดทักษะอื่นๆที่เหลือ (ทักษะการฟัง การพูด และการอ่าน) ในระดับน้อย สำหรับผู้เรียนภาษาจีนนั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่ถนัดการเขียนร้อยละ 55.6 สำหรับทักษะอื่นๆมีจำนวนผู้เรียนที่บอกว่าถนัดและไม่ถนัดในสัดส่วนใกล้เคียงกัน จึงอาจเป็นภาพสะท้อนความแตกต่างด้านความสามารถของผู้เรียนได้ กล่าวโดยสรุปกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ถนัดการพูด และการฟังในระดับน้อย

ผู้เรียนทุกภาษาส่วนใหญ่ต้องการปรับปรุงทักษะการพูด และการฟังในระดับมากถึงมากที่สุดเท่ากัน เพียงร้อยละ 97.8 สะท้อนความต้องการในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร และสิ่งที่สอนในชั้นเรียนไม่ได้พัฒนาทักษะที่ต้องการ ผู้เรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 44.4 เห็นว่าภาษาอังกฤษมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือภาษาจีนร้อยละ 16.7 ญี่ปุ่นร้อยละ 12.5 ฝรั่งเศสร้อยละ 9.5 9 ตามลำดับ ผู้เรียนภาษาเยอรมันทั้งหมดเห็นว่าภาษาเยอรมันมีความจำเป็นในระดับน้อย

ผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาต่างประเทศในกิจกรรมการเรียนในระดับมากถึงมากที่สุดเฉลี่ยร้อยละ 87.6 และมักไม่ค่อยได้ใช้ภาษาต่างประเทศในกิจกรรมอื่นๆ ยกเว้นผู้เรียนภาษาอังกฤษ ร้อยละ 76.4 และผู้เรียนภาษาจีนร้อยละ 55.5 มีโอกาสได้ใช้ภาษาที่เรียนในการฟังเพลง อย่างไรก็ตามในภาพรวมผู้เรียนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่คิดว่ามีโอกาสดูภาษาต่างประเทศในอาชีพการงานเฉลี่ยร้อยละ 77.5 นอกจากนี้ข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษมีกิจกรรมเสริมทักษะได้หลากหลายกว่าภาษาอื่น เช่น ดูโทรทัศน์ ร้อยละ 70.9 ดูภาพยนตร์ ร้อยละ 70.9 ฟังเพลง ร้อยละ 79.2 ใช้คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 76.4 ผู้เรียนภาษาจีนสามารถเสริมทักษะภาษาจีนได้จากการฟังเพลง ร้อยละ 88.9 การดูภาพยนตร์ร้อยละ 72.2 และดูโทรทัศน์ ร้อยละ 66.7

แหล่งต้นแบบของผู้เรียนส่วนใหญ่คือครูชาวไทย เฉลี่ยรวมร้อยละ 93.3 จากข้อมูลอาจกล่าวได้ว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุดโดยมีเพียงร้อยละ 22 จากอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 21.7 หรือจากสื่ออื่นๆ ร้อยละ 32.8 หรือทบทวนก่อนหรือหลังการเรียนร้อยละ 38.2 ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเรียนที่ผูกติดกับห้องเรียน เฉลี่ยรวมร้อยละ 99.5 คือการเข้าห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ และส่งงานตรงเวลาเท่านั้น ร้อยละ 87.5

ผู้เรียนส่วนใหญ่เฉลี่ยรวมเป็นร้อยละ 77.1 มองว่าตนเองไม่มีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศที่ตนเรียน ยกเว้นผู้เรียนภาษาจีนซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้สอนคือ ร้อยละ 66.7 มองว่ามีโอกาสใช้ภาษาจีนในแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามในประเด็นเกี่ยวกับการมีโอกาสดูภาษาต่างประเทศนั้น ผู้เรียนและผู้สอนภาษาอังกฤษมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้เรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.6 มองว่าตนเองไม่มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในบริบทต่างๆ ขณะที่ผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.6 มีความเห็นว่ามีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในกิจกรรมชุมชน และร้อยละ 50 มีความเห็นว่ามีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในสถานที่ท่องเที่ยวมากกว่าการไม่มีโอกาสใช้ อันที่จริงสื่อต่างๆ รอบตัวที่เป็นภาษาอังกฤษมีอยู่มากมายที่ผู้เรียนสามารถใช้ฝึกฝนทักษะของตนเองได้ ประเด็นสำคัญจึงอาจอยู่ที่ว่า ผู้สอนได้แนะนำ หรือมอบหมายกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้า หรือใช้โอกาสจากสิ่งรอบตัวเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนหรือไม่ จากข้อมูลมีการระบุถึงเวลาในการเรียนน้อยและจำนวนผู้เรียนที่มากในแต่ละห้องเรียน จึงทำให้การฝึกทักษะในห้องเรียนทำได้ไม่ทั่วถึง หากผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษสามารถออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนต้องใช้สื่อรอบตัวในการฝึกทักษะก็น่าจะเป็นหนทางช่วยเสริมศักยภาพผู้เรียนได้ และเพิ่มโอกาสการฝึกนอกชั้นเรียนได้อีกด้วย

โดยภาพรวมปัญหาในการเรียนภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา คือ ปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้ การขาดแคลนหนังสือ สื่อการสอนไม่น่าสนใจ และบรรยากาศในห้องเรียนที่ร้อน เสียงดัง และสกปรก

ผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 3 การจัดการเรียนการสอนและการใช้ภาษาต่างประเทศ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของภาคใต้⁴

ภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีทั้งหมด 14 จังหวัด มีลักษณะความหลากหลายทางภาษาและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ประชากรพูดภาษาไทย และใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการติดต่อราชการและการเรียนการสอนที่สถานศึกษา อย่างไรก็ตามภาคใต้ตอนล่าง ในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษามลายูถิ่น เป็นภาษาสื่อกลางในชีวิตประจำวัน แม้ว่าในปัจจุบัน บางชุมชนในแถบภาคใต้ตอนล่างซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสถานะทวิภาษา (Bilingual) ซึ่งหมายถึงการเป็นสังคมที่มีผู้คนรู้ภาษา 2 ภาษา ประชาชนสามารถพูดได้ทั้งภาษามลายูถิ่นและภาษาไทย เนื่องจากได้รับโอกาสการศึกษามากขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนการศึกษาจากรัฐบาล

เนื่องจากความแตกต่างภาษาและวัฒนธรรมดังกล่าว การศึกษาในภาคใต้จึงมีสถานศึกษาอีกประเภทหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษคือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม⁵ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่พัฒนาจากระบบการเรียนแบบ “ปอเนาะ”⁶ ที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา การเรียนการสอนในช่วงแรก มุ่งเน้นในเรื่องหลักการปฏิบัติตามศาสนกิจ ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้พยายามปรับปรุงพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ในปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจัดเป็นโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

ไชนี่ แวมูซอ และคณะ⁷ (2547) รายงานว่าหลักสูตรหลักๆที่ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามปัจจุบันมีอยู่ 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรสามัญศึกษา เปิดการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) และหลักสูตรอิสลามศึกษา โดยแบ่งเป็นหลักสูตร อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 (อิบติดาอียะห์) อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1-3 (มุตะวัชชีเตาะห์) และอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1-3 (ชานาวิ)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีการใช้หลักสูตรวิชาศาสนาที่ไม่มีเปิดสอนในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนทั่วไป ซึ่งหลักสูตรวิชาศาสนาอิสลามนี้ทำให้มีการสอนวิชาภาษาต่างประเทศ 2

⁴ ผลการวิจัยส่วนนี้คัดย่อมาจากงานวิจัยโครงการข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนและการใช้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในภาคใต้ โดย ไชนี่ แวมูซอ และคณะ (2547) ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการย่อยของชุดโครงการที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้

⁵ ดูรายละเอียดประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพิ่มเติมในโครงการวิจัยย่อยโดย ไชนี่ แวมูซอ และคณะ (2547)

⁶ ปอเนาะ หมายถึง “สถาบันให้การศึกษาระบบบรู๊ตเกี่ยวกับศาสนาอิสลามและวิชาการอื่นๆตามที่กำหนดไว้โดยไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ชาวไทยมุสลิมมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติศาสนกิจในชีวิตประจำวัน” (มณีนันท์ บุญเต็ม, 2543 : 19)

⁷ รายชื่อผู้วิจัยโครงการย่อยนี้ปรากฏอยู่ในภาคผนวกของรายงานฉบับนี้

ภาษาคือ ภาษาอาหรับและภาษามลายูกลาง นอกจากการสอนวิชาภาษาอังกฤษในหลักสูตรวิชาสามัญแล้ว

ในปัจจุบัน จำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในภาคใต้ได้เพิ่มขึ้น โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 363 โรงเรียน แบ่งตามจังหวัดดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามจังหวัดในภาคใต้ ปี 2546

จังหวัด	จำนวนโรงเรียน		จำนวนผู้ให้ข้อมูล
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	
สตูล	13	1	10
ปัตตานี	140	1	10
ยะลา	66	1	10
นราธิวาส	54	1	10
นครศรีธรรมราช	8	1	10
สงขลา	55	1	10
พัทลุง	10	-	-
กระบี่	9	-	-
พังงา	2	-	-
ภูเก็ต	2	-	-
ระนอง	2	-	-
ตรัง	2	-	-
รวม	363	-	-
จำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั่วประเทศ	420	6	60

ตารางที่ 7 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนและผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำแนกตามภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน

ระดับ/ประเภท	โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (N = 6)			
ภาษา ต่างประเทศ	จำนวนประชากรในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้สอน	ผู้เรียน/ต่อห้อง	ผู้สอน	ผู้เรียน
อังกฤษ	76	34.67	6	12
มลายู	168	44.17	6	12
อาหรับ	189	55	6	12
รวม	433	NA	18	36

หลักสูตรการเรียนการสอน

นับตั้งแต่ที่รัฐบาลได้พยายามเข้ามาหาแนวทาง ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 จวบจนถึงปัจจุบัน หลักสูตรการเรียนการสอนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากเดิมที่มีหลักสูตรสอนศาสนาอย่างเดียว มาเป็นสอนศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ และส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาชีพด้วย

1. หลักสูตรสามัญศึกษา

หลักสูตรสามัญศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหลักสูตรเดียวกับที่ใช้ในโรงเรียนเอกชนทั่วไปหรือโรงเรียนของรัฐบาล ในปัจจุบันกระทรวงศึกษา ได้ประกาศให้โรงเรียนต่างๆ ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2. หลักสูตรอิสลามศึกษา⁸

นอกจากรายวิชาสามัญศึกษาที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใช้เหมือนกับโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนทั่วไปแล้ว โรงเรียนยังจัดการเรียนการสอนรายวิชาศาสนาที่แตกต่างไปจากโรงเรียนประเภทอื่นๆ ซึ่งมีรายวิชาภาษาต่างประเทศคือภาษาอาหรับและภาษามลายูกลาง หลักสูตรอิสลามศึกษานี้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการอิสลาม เพื่อใช้ปฏิบัติศาสนกิจได้ถูกต้องและเป็นมุสลิมที่ดี โดยมีภาษาอาหรับและภาษามลายูเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอนเนื้อหาต่างๆ

⁸ ดูรายละเอียดหลักสูตรอิสลามศึกษาเพิ่มเติมในภาคผนวก

โดยใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ แต่เนื่องจากในช่วงการดำเนินวิจัย กำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรอิสลามศึกษา และความพร้อมของการใช้หลักสูตรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอยู่ 3 ประเภทคือ

1. หลักสูตรใหม่ คือ หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กระทรวงศึกษาธิการ
2. หลักสูตรบูรณาการ คือหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พุทธศักราช 2535 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
3. หลักสูตรดั้งเดิม คือหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2540 หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง พุทธศักราช 2540 และหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2523 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะต้องเรียนภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 3 ภาษาคือภาษาอาหรับ ภาษามลายูกลางและภาษาอังกฤษ

กลุ่มสาระภาษาในหลักสูตรใหม่นี้ หรือ หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกลุ่มสาระเพียง 2 ภาษาเท่านั้นคือภาษาอาหรับและภาษามลายูกลาง มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการฟัง พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ภาษาอาหรับและภาษามลายูเพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้า ศึกษาค้นคว้าปัญหาอิสลามและสื่อความหมาย

รายวิชาภาษาต่างประเทศของหลักสูตรบูรณาการมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถ ความถนัดภาษาต่างประเทศตามความสนใจของผู้เรียน โดยให้มีทักษะเบื้องต้น ด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ในภาษาที่เลือกเรียน เพื่อใช้ในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ และเป็นพื้นฐานในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และเพื่อให้เห็นคุณค่าของภาษาที่เลือกเรียนและมีนิสัยรักการอ่าน คำอธิบาย รายวิชาในแต่ละวิชาภาษา คือ เน้นการฝึกทักษะทั้งสี่ คือการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยเริ่มตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับที่สูงขึ้น จนสามารถอ่านได้คล่องแคล่ว เกิดความเพลิดเพลินจากการอ่านและสามารถใช้สื่อสารโดยใช้ทักษะทั้งสี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของวิชาภาษาอาหรับนั้น นอกจากจะถูกระบุในกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศแล้ว ยังมีบางวิชาที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มวิชาศาสนาอีกด้วย เช่น วิชา อัลกุรอาน หลักการอ่าน อัลกุรอาน ภาษาอาหรับพื้นฐาน หลักภาษาอาหรับ สันทนาภาษาอาหรับ และคัมภีร์อาหรับ

การที่หลักสูตรอิสลามศึกษาทุกระดับได้กำหนดให้มีการเรียนภาษาอาหรับและภาษามลายูด้วยนั้น มาจากสาเหตุว่าการที่จะเข้าใจและปฏิบัติศาสนกิจได้ถูกต้อง มุสลิมทุกคนต้องสามารถอ่านอัลกุรอาน ซึ่งเป็นภาษาอาหรับได้ถูกต้อง จึงเห็นได้จากหลักสูตรอิสลามศึกษาทุกหลักสูตรกำหนดให้

มีรายวิชาที่เกี่ยวกับพื้นฐานอัลกุรอาน นอกจากนี้ ตำราหลายเล่มเขียนเป็นภาษาอาหรับ ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะทางภาษาในการเรียนหลักสูตรอิสลามศึกษา ในขณะเดียวกันภาษามลายู เป็นภาษาที่ใช้ในการบรรยายและตำราบางเล่มเขียนเป็นภาษามลายู

การศึกษาสภาพการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างและขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) คือ แบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อยๆตามเกณฑ์ แล้วจึงสุ่มบางกลุ่มมาศึกษา ในที่นี้ใช้เกณฑ์สภาพแวดล้อมทางภาษาที่ใช้พูดโดยประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดเป็นเกณฑ์แบ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในภาคใต้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกเป็นกลุ่มโรงเรียนในภาคใต้ตอนล่าง ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดที่ประชาชนใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวันเป็นหลัก ซึ่งได้แก่ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดที่ประชาชนใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวันเป็นหลัก ซึ่งได้แก่จังหวัดในภาคใต้ที่นอกเหนือไปจากกลุ่มที่หนึ่ง หลังจากนั้น ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มละ 3 จังหวัด ดังนี้ กลุ่มแรกได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา และกลุ่มที่สองได้แก่ สงขลา สตูล และนครศรีธรรมราช เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างจังหวัดแล้ว ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกมาจังหวัดละ 1 โรงเรียน ทั้งหมด 6 โรงเรียน

ในแต่ละโรงเรียน จะประกอบด้วยผู้ตอบแบบสอบถาม 10 คน ดังนี้ ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศ 3 คน คือครูสอนภาษาอังกฤษ 1 คน ภาษามลายูกลาง 1 คน และภาษาอาหรับ 1 คน และผู้เรียนภาษาต่างประเทศ 6 คน คือภาษาอังกฤษ 2 คน ภาษามลายูกลาง 2 คนและภาษาอาหรับ 2 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ทั้งหมด 60 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 6 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และครูผู้สอนภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ ภาษามลายูกลาง และภาษาอาหรับ) จำนวน 18 คน และนักเรียน จำนวน 36 คน โดย 2 กลุ่มหลังนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ใช้เป็นนักเรียนในระดับมัธยมปีที่ 6 และหลักสูตรศาสนาอิสลามศึกษาระดับกลางหรือระดับสูง คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างควรต้องเป็นนักเรียนที่เรียนมาแล้วในระดับพอสมควร จึงสามารถตอบคำถามสภาพการเรียนการสอนและการใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างถูกต้อง และชัดเจนกว่านักเรียนที่เพิ่งเข้าเรียนในระดับต้น

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร

การสำรวจผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 6 โรง ใน 6 จังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.7 ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารของโรงเรียนที่จดทะเบียนเป็นมูลนิธิมากกว่าโรงเรียนที่เอกชนเป็นเจ้าของร้อยละ 33.3 ส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.7 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 83.3 มีนักเรียนมากกว่า 800 คน นอกจากนี้ ยังพบว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา

อิสลามใช้ภาษาหลากหลายในการเรียนการสอน ได้แก่ภาษาไทย ภาษาอาหรับ ภาษามลายูถิ่น และภาษามลายูกกลาง ทุกโรงเรียนเปิด หลักสูตรการเรียนการสอนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ควบคู่ไปกับหลักสูตรวิชาศาสนา โดยส่วนใหญ่เปิดสอนในระดับอิสลามศึกษาตอนต้น และตอนกลาง บางส่วนเปิดถึงระดับตอนปลาย และยังพบกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 โรงเรียน เป็นร้อยละ 166.7 ของกลุ่มตัวอย่าง ที่เปิดหลักสูตรภาษาอังกฤษในวิชาสามัญ

ผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ร้อยละ 97.1 ในหลักสูตรสามัญ ร้อยละ 98.5 ในหลักสูตรศาสนา เป็นชาวไทย และมีผู้สอนชาวต่างประเทศที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาบ้าง แต่พบน้อยมากในบางโรงเรียน เพียงร้อยละ 2.89 ในหลักสูตรสามัญ และร้อยละ 1.53 ในหลักสูตรศาสนา

นอกจากนี้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความหลากหลายของแหล่งเรียนรู้ โดยพบว่าทุกโรงเรียนมีห้องสมุดและห้องคอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 มีห้องปฏิบัติการทางภาษา และยังพบห้องสมุดเฉพาะภาษาและศูนย์ภาษาในบางโรงเรียน โดยเฉลี่ยมีเครื่องคอมพิวเตอร์ประมาณ 53 เครื่องต่อโรงเรียน มีที่นั่งในห้องปฏิบัติการทางภาษา 40 ที่นั่งต่อโรงเรียน อย่างไรก็ตามสัดส่วนอุปกรณ์การเรียนรู้นี้ในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกันมากและอยู่ในระดับน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เรียนคือคอมพิวเตอร์ 1 เครื่องต่อผู้เรียนประมาณ 222 คน และ ที่นั่ง 1 ที่ต่อผู้เรียน 296 คน

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้งหมดดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศตามนโยบายแผนการศึกษาภาคบังคับของหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยอื่นๆค่อนข้างน้อย คือ ความต้องการของผู้เรียนร้อยละ 33.3 ผู้ปกครองร้อยละ 33.3 และตลาดแรงงานร้อยละ 16.7 อย่างไรก็ตาม โรงเรียนได้ให้ความสำคัญต่อผู้เรียน โดยมีการจัดสอบวัดระดับความสามารถของ ผู้เรียน ซึ่งเป็นภาษามลายูร้อยละ 100 ภาษาอาหรับ ร้อยละ 75 ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 25 นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนภาษาต่างประเทศในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ 83.3 รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศโดยการจัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ 83.3 และสื่อการสอนเพื่อจัดกิจกรรมทางภาษา จัดงบประมาณเพื่อจ้างผู้สอนชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษา

สำหรับปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ผู้บริหารทุกคนมองว่าปัญหาผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอกห้องเรียนเป็นปัญหาหลัก รองลงมาคือ การขาดแหล่งเรียนรู้ ร้อยละ 83.3 และจำนวนนักเรียนมีมากเกินไป ร้อยละ 66.7 ส่วนปัญหาอื่นๆ ได้แก่ผู้สอนภาษาต่างประเทศไม่ได้จบการศึกษาในสาขาภาษาต่างประเทศโดยตรงร้อยละ 50 ผู้เรียนขาดการฝึกฝนในห้องเรียนร้อยละ 50 ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออกร้อยละ 50 และตำราที่ใช้อยู่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการร้อยละ 50

ข้อมูลจากการกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ

ผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ถูกสุ่มขึ้นมาจำนวน 18 คน แยกเป็นภาษาอังกฤษ ภาษามลายูกลาง และภาษาอาหรับ ภาษละ 6 คน มีผู้สอนเพียงร้อยละ 50 เท่านั้นที่จบตรงสาขาวิชา โดยพิจารณาจากสาขาวิชาเอกและโท

ในการสำรวจเกี่ยวกับทักษะทางภาษานั้น พบประเด็นที่น่าสนใจคือ ผู้สอนภาษานักการสอนทักษะการอ่านมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 83.3 และไม่ถนัดในการสอนการฟัง สอดคล้องกับการประเมินค่าความสามารถทางภาษาของตนเองของผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ระบุว่า มีความสามารถทางทักษะการอ่านมากที่สุด และการฟังน้อยที่สุด ร้อยละ 33.3 ในทางตรงกันข้าม ผู้สอนภาษาส่วนใหญ่กลับเห็นว่าทักษะการพูด เป็นทักษะที่สำคัญที่สุด คือร้อยละ 38.9 รองลงมาคือการอ่าน ร้อยละ 33.3 และการฟัง ร้อยละ 27.7 และมองเห็นว่าตนเองมีความสามารถทางทักษะนี้ในระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาในการสอนของตัวผู้สอนเอง แต่เมื่อพิจารณาประเด็นนี้ในกลุ่มผู้สอนแต่ละภาษา กลับพบความแตกต่างกัน กล่าวคือผู้สอนภาษาอังกฤษให้ความสำคัญต่อทักษะการฟังร้อยละ 50 ในขณะที่ผู้สอนภาษามลายูมีความเห็นเหมือนกับภาพรวมคือ ให้ความสำคัญต่อทักษะการพูดร้อยละ 66.7 ส่วนผู้สอนภาษาอาหรับให้ความเห็นหลากหลาย โดยให้ความสำคัญในทุกๆทักษะๆละร้อยละ 33.3 ยกเว้นการเขียน ซึ่งตรงกับทุกกลุ่มภาษา ที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุดเช่นกัน จึงไม่น่าแปลกใจที่พบว่าผู้สอนต้องการพัฒนาตนเองในทักษะการสื่อสารอันดับ 1 คือการพูดมากที่สุดร้อยละ 44.4 การฟังและการอ่านร้อยละ 22.2 เท่ากัน การเขียนร้อยละ 5.55 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างผู้สอนยังใช้ภาษาไทยในการสอนมากกว่าภาษาต่างประเทศในระดับปานกลาง

ผู้สอนภาษาต่างประเทศ มีภาระงานสอนเฉลี่ย 3 รายวิชาต่อภาคการศึกษา ทั้งนี้ผู้สอนภาษาอาหรับมีรายวิชาสอนมากที่สุด คือ 4 รายวิชา รองลงมาคือผู้สอนภาษามลายู เฉลี่ย 3.2 วิชาและภาษาอังกฤษ 2 วิชา ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้สอนบางคนมีภาระงานสอนข้ามภาษาอีกด้วย เมื่อคิดเป็นรายชั่วโมงต่อสัปดาห์ พบว่า ผู้สอนมีภาระงานเฉลี่ย 15.63 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยผู้สอนภาษามลายูมีภาระงานสอนมากที่สุด คือ 18.50 ชั่วโมง และผู้สอนภาษาอาหรับมีน้อยที่สุด คือ 16 ชั่วโมง ผู้เรียนในห้องเฉลี่ย 41 คน ต่อห้อง และผู้สอนภาษามลายูมีผู้เรียนมากที่สุด คือ 44 คน และภาษาอังกฤษน้อยที่สุด คือประมาณ 35 คน นอกจากนี้ ผู้สอนเกือบทุกคนยังมีการงานอื่นๆนอกเหนือจากการสอนเฉลี่ยแล้วมีภาระงานทั้งหมดรวมถึงงานสอนด้วยประมาณ 24.31 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยผู้สอนภาษามลายูมีมากที่สุดคือ 30.42 ชั่วโมง และผู้สอนภาษาอาหรับน้อยที่สุดคือ 17.50 ชั่วโมง ผู้สอนส่วนใหญ่เลือกทำงานแปลเอกสารประกอบการสอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือการทำหลักสูตร ร้อยละ 44.4 ดำรงและวิจัยร้อยละ 16.7

คณะผู้วิจัยยังพบอีกว่า ขวัญกำลังใจและโอกาสในการพัฒนาตนเอง เป็นปัญหาสำคัญของผู้สอนภาษาต่างประเทศร้อยละ 50 เท่ากันซึ่งมากกว่าปัญหาในเรื่องภาระงานสอนและงานอื่นๆที่ดูเหมือนต้องรับภาระมากเกินไป คิดเป็นร้อยละ 16.7

กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 กำหนดหลักสูตรเอง โดยใช้สาระการเรียนรู้และมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร และได้สอบถามข้อมูลความต้องการจากชุมชน ผู้ปกครองและผู้เรียน ซึ่งพบในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาอื่นร้อยละ 100 ส่วนการจัดทำหลักสูตรนั้น ผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วม โดยมีหน้าที่เป็นกรรมการร่างหลักสูตรมากที่สุดในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศร้อยละ 62.5 ผู้สอนเป็นผู้ผลิตและเลือกตำราและสื่อการเรียนใช้ในโรงเรียนเองร้อยละ 88.9 โดยตำราและสื่อการเรียนที่ใช้มีความหลากหลาย ส่วนใหญ่มักเป็นเอกสารตำราที่ผลิตในประเทศร้อยละ 88.9 และเป็นเอกสารที่ผู้สอนเป็นผู้รวบรวมจากแหล่งต่างๆมาประกอบการสอนร้อยละ 88.9 นอกจากนี้ยังใช้ตำราจากต่างประเทศมาประกอบร้อยละ 50 รวมทั้งผู้สอนเรียบเรียงเองร้อยละ 33.3 แต่ที่น่าสนใจก็คือตำราภาษาอาหรับจะเป็นตำราจากต่างประเทศมากที่สุดคือร้อยละ 100 นอกจากนี้ผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ให้ความสนใจในรายละเอียดของหลักสูตรโดยมีค่าเฉลี่ย 3 – 4 (5 มากที่สุด) ในทุกประเด็น ยกเว้นการสอนซ่อมเสริมที่แสดงให้เห็นว่าเป็นหัวข้อที่ไม่ค่อยมีความสำคัญเท่าใดนัก เฉลี่ย 2.2

ในกระบวนการสอนนั้น พบว่าผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ยังยึดการสอนแบบฝึกปฏิบัติเป็นหลัก ค่าเฉลี่ย 4 และไม่ค่อยนิยมใช้รูปแบบการทำโครงงานค่าเฉลี่ย 1.9 และการพาไปทัศนศึกษา ค่าเฉลี่ย 3.2 นอกจากนี้ผู้สอนให้ความสำคัญกับความรู้ด้านศัพท์ว่ามีความสำคัญในการสอนมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.2 และความรู้ในด้านวัฒนธรรมมีความสำคัญน้อยกว่าค่าเฉลี่ย 2.8 ผู้สอนไม่นิยมใช้สื่อและอุปกรณ์ต่างๆในชั้นเรียนค่าเฉลี่ย 1.4-2 ยกเว้นภาพประกอบค่าเฉลี่ย 3.3 วัสดุจริงค่าเฉลี่ย 3 ในการประเมินผู้เรียน พบว่าผู้สอนภาษาต่างประเทศโดยภาพรวมให้น้ำหนักการประเมินผลการเรียนกับการสอบปลายภาคมากที่สุดร้อยละ 33.3 สอบกลางภาคร้อยละ 25.3 เก็บคะแนนร้อยละ 19.2 การสอบย่อยร้อยละ 18.9 จิตพิสัยร้อยละ 3.3 โดยนิยมใช้เครื่องมือวัดเป็นข้อสอบแบบปรนัยร้อยละ 35.3 รองลงมาคือแบบอัตนัย ร้อยละ 29.1 การปฏิบัติจริงร้อยละ 17.6 และชิ้นงานสะสมผลงานร้อยละ 17.6 เป็นลำดับสุดท้าย ผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนน้อยมีเพียงร้อยละ 38.9 เห็นว่าผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศในชุมชนหรือตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ยกเว้นผู้สอนภาษามลายู และอาหรับร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าผู้เรียนพอมีโอกาสในการใช้บ้างในเทศกาลหรือกิจกรรมทางศาสนาอิสลาม

นอกจากนี้ ปัญหาการสอนที่กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศระบุเรียงลำดับตามจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างคือ สื่อการเรียนร้อยละ(83.3) แหล่งเรียนรู้นอกชั้นเรียน (ร้อยละ77.8) ผู้เรียน (ร้อยละ 77.8) จำนวนของผู้เรียนมากเกินไป (ร้อยละ 77.8) หลักสูตร (ร้อยละ66.7) บรรยายากในชั้น

⁹ ค่าเฉลี่ยที่ปรากฏในรายงานวิจัยของโครงการวิจัยย่อยโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น คณะผู้วิจัยกำหนดความหมายดังนี้คือ 1-1.67 = ไม่เลย / ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1.68-2.34 = น้อย / ไม่เห็นด้วยมาก 2.35-3.00 = ค่อนข้างปานกลาง / ไม่เห็นด้วย 3.01-3.67 = ปานกลาง/เห็นด้วย 3.68-4.34 = มาก/เห็นด้วยมาก และ 4.35-5 = มากที่สุด/เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เรียน (ร้อยละ66.7) กิจกรรมเสริมหลักสูตร (ร้อยละ66.7) ระยะเวลาในการฝึก (ร้อยละ66.7) ภาระงานสอน(ร้อยละ 55.6) และวิธีสอน (ร้อยละ50)

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในภาคใต้ส่วนใหญ่ร้อยละ77.8 ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ร้อยละ38.9 พูดภาษามลายูถิ่นด้วย และร้อยละ 5.6 พูดภาษาอาหรับ โดยผู้เรียนส่วนใหญ่เริ่มเรียนภาษามลายูร้อยละ 41.7 และภาษาอาหรับร้อยละ 75 ในระดับตาดิกา¹⁰ ยกเว้นผู้เรียนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ร้อยละ 75 เริ่มเรียนในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 25 เริ่มเรียนในระดับตาดิกา ในแง่การสัมผัสกับภาษา ผู้เรียนเหล่านี้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาต่างประเทศน้อยมากคิดเป็นร้อยละ 19.4 ผู้เรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 80.6 เรียนภาษาต่างประเทศกับผู้สอนชาวไทย และเรียนกับผู้สอนชาวไทยและชาวต่างชาติร้อยละ 16.7

ผู้เรียนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ โดยระบุว่าชอบเรียนภาษาต่างประเทศในระดับมาก คือโดยผู้เรียนภาษามลายูมีค่าเฉลี่ย 4.1 ภาษาอาหรับมีค่าเฉลี่ย 3.9 และภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ย 3.5 แม้ว่าค่าเฉลี่ยความชอบเรียนภาษาอังกฤษยังจัดอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง แต่ก็ยังต่ำกว่าอีกสองภาษา และเมื่อให้ประเมินตนเองในเรื่องทักษะทางภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนระบุว่ามีความรู้ทักษะต่างๆในระดับปานกลาง โดยมีทักษะการอ่านดีที่สุดค่าเฉลี่ย 3.3 แต่อ่อนในทักษะการพูด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.7 สอดคล้องกับความต้องการปรับปรุงภาษาต่างประเทศของผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาทักษะการพูดมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.6 และการอ่านมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 4.1 ซึ่งยังจัดอยู่ในระดับที่สูงทั้งสิ้น

ส่วนความต้องการใช้ภาษาต่างประเทศที่เรียนในการทำงานนั้น ผู้เรียนภาษามลายูมีความต้องการมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4 รองลงมาคือผู้เรียนภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ย 3.5 และภาษาอาหรับมีค่าเฉลี่ย 3.4 อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายว่าผู้เรียนไม่ค่อยมีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศในการทำกิจกรรมในสภาพแวดล้อมมากนักโดยมีค่าเฉลี่ย 2.1 – 2.9 ยกเว้นกิจกรรมการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น ค่าเฉลี่ย3.7 นอกจากนี้ ผู้เรียนเองยังไม่เห็นประโยชน์ของกิจกรรมในห้องเรียนมากนักโดยมีค่าเฉลี่ยเพียง 2.8-2.9 ยกเว้นการทำแบบฝึกหัดและการทำข้อสอบที่ผู้เรียนยังเห็นว่ามีความประโยชน์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.4 และ 3.3 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันผู้เรียนระบุว่ากิจกรรมนอกห้องเรียนไม่ค่อยมีประโยชน์ต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ โดยมีค่าเฉลี่ยเพียง 2.2-2.9 ยกเว้นการอ่านตำราโดยมีค่าเฉลี่ย 3.4 แต่ผู้เรียนภาษาแต่ละภาษามีความเห็นที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะผู้เรียนภาษาอาหรับที่มองว่ากิจกรรมนอกห้องเรียนแทบจะไม่มีคามหมายใดๆเลย (ค่าเฉลี่ย 1.8-2.4)

¹⁰ ตาดิกา (Tadika) เป็นคำย่อในภาษามลายู โดยมีชื่อเต็มว่า Taman Didikkan Kanak-kanak ซึ่งหมายถึง ศูนย์อบรมเด็กก่อนวัยเรียน แต่ในแถบ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตาดิกาถือ การจัดการเรียนระดับประถมศึกษาแก่เด็กอายุ 6-11 ปี โดยสอนในวันเสาร์-อาทิตย์เป็นส่วนใหญ่ และเรียนที่ที่คณะกรรมการมัสยิดกำหนด (พิสุทธิบุญเจริญ, 2542 : 71) หรือบางแห่งก็เรียนในช่วงตอนเย็นหลักเลิกเรียนถึงตอนค่ำ โดยมีครูหรือที่เรียกว่า “เจ๊ะจู” เป็นผู้สอน

ผู้เรียนมีผู้สอนชาวไทยเป็นต้นแบบทางภาษาต่างประเทศมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.8) มีพฤติกรรมการเรียนภาษาผูกติดกับห้องเรียน เช่น เข้าห้องเรียนสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4) ส่งการบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.3) ค้นคว้าด้วยตนเองจากห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 2.8) ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 2.3) เป็นต้น และระบุว่ามีปัญหาต่างๆในการเรียนภาษาต่างประเทศในด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนของผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 66.7 ของกลุ่มตัวอย่างบุคลิกภาพของผู้สอน ร้อยละ 86.1 บรรยายภาสในชั้นเรียน ร้อยละ 66.7 ช่วงเวลาในการฝึกทักษะทางภาษาร้อยละ 55.6 การจัดคาบเรียนตามตารางสอน ร้อยละ 50 สื่อการเรียนการสอนร้อยละ 52.8 และแหล่งการเรียนรู้นอกชั้นเรียนร้อยละ 50 ผู้เรียนร้อยละ 75 เห็นว่ามีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศในเทศกาลต่างๆยกเว้นวันสำคัญทางศาสนา แต่เฉพาะในภาษามลายูและอาหรับเท่านั้น

ผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 4

การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการใช้ภาษาต่างประเทศ ในสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคใต้¹¹

สุดใจ ชุมนุมน¹² (2547) รายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ว่ามีทั้งหมดจำนวน 69 สถานศึกษาที่มีการจัดการสอนทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งประกอบด้วยสถาบันการอาชีวศึกษา 5 แห่ง ดังนี้

1. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีสถานศึกษาทั้งสิ้น 12 สถานศึกษา นักเรียนนักศึกษารวม 15,126 คน
2. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 2 ประกอบด้วยจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล มีสถานศึกษาทั้งสิ้น 16 สถานศึกษา นักเรียนรวม 27,815 คน
3. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 ประกอบด้วยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร และระนอง มีสถานศึกษาทั้งสิ้น 13 สถานศึกษา นักเรียนนักศึกษารวม 19,485 คน
4. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 4 ประกอบด้วยจังหวัดนครศรีธรรมราช และตรัง มีสถานศึกษาทั้งสิ้น 17 สถานศึกษา นักเรียนนักศึกษารวม 33,045 คน
5. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 5 ประกอบด้วยจังหวัดภูเก็ต กระบี่ และพังงา มีสถานศึกษาทั้งสิ้น 11 สถานศึกษา นักเรียนนักศึกษารวม 15,105 คน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตกำลังคนในระดับกึ่งฝีมือช่างฝีมือและช่างเทคนิค และนักเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสนองความต้องการของตลาดแรงงานรวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 34 วรรค 2 คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งมีหน้าที่เสนอนโยบายแผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรอาชีวศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

¹¹ ผลการวิจัยส่วนนี้คัดย่อมาจากงานวิจัยโครงการข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการใช้ภาษาต่างประเทศในสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคใต้ โดยสุดใจ ชุมนุมน (2547) ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการย่อยของชุดโครงการที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้

¹² หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช) พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546)

หลักสูตรกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ¹³

จุดประสงค์ของกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546) คือ

1. เพื่อให้มีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อใช้ในการสื่อสารได้ถูกต้องตามหลักภาษา และเหมาะสมกับวัฒนธรรม
2. เพื่อพัฒนาความสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นพื้นฐานบูรณาการกับการเรียนรู้ทางวิชาชีพนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางภาษาและนำมาใช้อย่างมีวิจารณญาณ
4. เพื่อให้มีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ในการเรียน การแสวงหาความรู้โดยใช้สื่อ และเทคโนโลยีที่หลากหลาย
5. เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ เห็นประโยชน์และคุณค่าของภาษาอังกฤษในการแสวงหาความรู้ การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2545 (ปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546) ประกอบด้วยหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต โดยมีรายวิชาภาษาอังกฤษทั่วไป จำนวน 4 หน่วยกิต คือ

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (ชั่วโมง)
2000-1201	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1 (English for Communication 1)	2 (2)
2000-1202	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2 (English for Communication 2)	2 (2)

นอกจากนี้ให้เลือกเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานวิชาชีพอีกไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

หลักสูตรกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ¹⁴

จุดประสงค์กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

1. เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการสื่อสารในชีวิตประจำวันและในงานอาชีพ

¹³ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก

¹⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก

2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางภาษา และชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษาตามบริบทที่พบ
3. เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษแสวงหาความรู้โดยใช้เทคโนโลยี และการจัดการที่เหมาะสม เพื่อบูรณาการกับวิชาอื่นที่เรียนตามความสนใจ
4. เพื่อให้นักกลยุทธ์ในการเรียนไปใช้ในการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง และสร้างเสริมนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ และใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การศึกษาต่อการประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

โครงสร้างรายวิชาภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประกอบด้วยจำนวนหน่วยกิต 6 หน่วยกิต โดยเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษทั่วไปไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต คือ

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (ชั่วโมง)
3000-1201	ทักษะพัฒนาเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ 1 (Developing Skills for English Communication 1)	2 (3)
3000-1202	ทักษะพัฒนาเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ 2 (Developing Skills for English Communication 2)	2 (3)

และให้เลือกรับเรียนรายวิชาภาษาพื้นฐานวิชาชีพอีกไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต

โครงการวิจัยย่อยกลุ่มนี้ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและความต้องการและระดับการใช้ภาษาต่างประเทศของนักเรียน นักศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 70 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร 5 คน ผู้สอนรายวิชาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน) จำนวน 16 คน และผู้เรียนรายวิชาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น) จำนวน 49 คน กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (ในส่วนของผู้บริหาร) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (ในส่วนของผู้สอนและผู้เรียน) ซึ่งมาจากสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1-5 สถาบันละ 1 สถานศึกษา รวมเป็น 5 สถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามซึ่งมีทั้งหมด 3 ชุด สำหรับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร ผู้เรียน และผู้สอน

ตารางที่ 8 จำนวนประชากรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ รวมทั้งจำนวนประชากร
ผู้เรียนจำแนกตามเขต และกลุ่มตัวอย่างสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้

	จังหวัด	จำนวน ประชากร สถาบัน	จำนวน ประชากร นักเรียน	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง สถาบัน
สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ เขต1	ปัตตานี ยะลา นราธิวาส	12	15126	1
สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ เขต2	สงขลา พัทลุง สตูล	16	27815	1
สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ เขต3	สุราษฎร์ธานี ชุมพร ระนอง	13	19485	1
สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ เขต4	นครศรีธรรมราช ตรัง	17	33045	1
สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ เขต5	ภูเก็ต กระบี่ พังงา	11	15105	1
รวม		69	110576	5

ตารางที่ 9 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนและผู้สอนในสถาบันการอาชีวศึกษา
จำแนกตามภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน

ระดับ/ประเภท	สถาบันการอาชีวศึกษา (N = 5)			
ภาษาต่างประเทศ	จำนวนประชากรในสถานศึกษาที่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้สอน	ผู้เรียน/ต่อห้อง	ผู้สอน	ผู้เรียน
อังกฤษ	48	30-40	15	35
จีน	2	40	1	7
ญี่ปุ่น	1	40	*	7
รวม	51	NA	16	49

หมายเหตุ * ไม่สามารถติดต่อผู้สอนชาวญี่ปุ่นได้เนื่องจากได้เดินทางกลับต่างประเทศแล้ว

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร

ผลการศึกษาพบว่า ภาษาต่างประเทศภาษาหลักที่เปิดสอนในกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาคือ ภาษาอังกฤษ มีเพียงสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 5 เพียงสถาบันเดียวในภาคใต้ที่เปิดสอนรายวิชาภาษาจีนและภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเลือก ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษเป็นชาวไทยทั้งหมด และเป็นวิชาที่เปิดสอนทุกระดับชั้น จำนวนผู้เรียนทุกภาษา โดยเฉลี่ย 38.6 คนต่อห้องเรียน สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศโดยจัดให้มีห้องสมุดทุกสถานศึกษา และห้องปฏิบัติการทางภาษาซึ่งแต่ละสถานศึกษามีจำนวนที่นั่งที่แตกต่างกันตั้งแต่ 40-120 ที่นั่ง ซึ่งโดยเฉลี่ยคือ 64 ที่นั่ง เครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ 8-200 เครื่อง ซึ่งโดยเฉลี่ยคือ 73.6 เครื่อง และทุกสถานศึกษามีศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ทุกสถานศึกษาใช้นโยบายการสอนภาษาต่างประเทศตามแผนการศึกษาภาคบังคับของหลักสูตร

ในด้านการสนับสนุนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนนั้น ทุกสถานศึกษาจัดงบประมาณสนับสนุนการปรับปรุงหลักสูตรหรือเปลี่ยนแปลงรายวิชาให้สอดคล้องกับวิชาชีพของผู้เรียน และสนับสนุนผู้สอนด้วยการให้ฝึกอบรมและเข้าร่วมประชุมสัมมนาภายในประเทศ สำหรับการรับอาจารย์ผู้สอนภาษาต่างประเทศนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดใช้วิธีการสอบสัมภาษณ์และดูประวัติส่วนตัวในทัศนะของผู้บริหาร ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศคือผู้สอนมีภาระงานมาก ร้อยละ 100 และนักเรียนไม่กล้าแสดงออกร้อยละ 100 รองลงมาคือจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนมากเกินไป ร้อยละ 80 นักเรียนขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียนร้อยละ 80 ผู้สอนไม่เพียงพอร้อยละ 60 ขาดแหล่งการเรียนรู้ร้อยละ 60

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าภาษาต่างประเทศที่ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาคือภาษาอังกฤษ สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรจ้างชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษามาสอนโดยตรงร้อยละ 80 โดยรัฐเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณและควรปรับปรุงหลักสูตรโดยเน้นให้ผู้เรียนใช้สื่อสารกันได้ในชีวิตประจำวัน

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า โดยคิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาเป็นปริญญาโทหรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 40 ของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนทั้งหมดสำเร็จการศึกษาจากประเทศไทยและจบวิชาเอกภาษาอังกฤษคิดเป็นร้อยละ 66.7 และการสอนภาษาอังกฤษร้อยละ 6.7 ผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่สอนทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงคิดเป็นร้อยละ 93.3 ผู้สอนภาษาจีนสอนเฉพาะระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเท่านั้น

กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีความถนัดในเนื้อหาหรือทักษะการอ่านมากที่สุดร้อยละ 86.7 รองลงมาคือการออกเสียงร้อยละ 80 และการพูดร้อยละ 80 ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการสอนมากที่สุดคือการพูดคิดเป็นร้อยละ 93.3 ของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ รองลงมาคือการอ่านร้อยละ 86.7 การฟังร้อยละ 86.7 และการเขียนร้อยละ 80 ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นอันดับ 1 คือ การฟังร้อยละ 40 การอ่านร้อยละ 33.3 และการพูดร้อยละ 26.7 และไม่มีผู้ใดเห็นความสำคัญของทักษะการเขียนต่อการเรียนเป็นอันดับ 1 กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนภาษาอังกฤษร้อยละ 20 เคยอยู่ในประเทศออสเตรเลียโดยไปฝึกอบรมและดูงานมากที่สุด ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีการเพิ่มพูนความรู้ โดยการอบรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.9 โดยมีผู้ที่อบรมครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2546 คิดเป็นร้อยละ 61.5

ภาระงานสอนต่อภาคเรียนเฉลี่ย 3.7 รายวิชาจำนวนชั่วโมงเฉลี่ย 28.9 ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อห้อง 39.5 คน ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษจะได้รับมอบหมายภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนร้อยละ 93.3 เป็นภาระงานในฝ่ายวิชาการร้อยละ 50.0 ภาระงานรวมโดยเฉลี่ย 38.3 ชั่วโมง/สัปดาห์ ผู้สอนภาษาอังกฤษที่ผลิตผลงานทางวิชาการมีเพียงร้อยละ 33.3 ทักษะภาษาอังกฤษที่ต้องการพัฒนาเป็นลำดับ 1 เรียงตามลำดับคือ การฟังคิดเป็นร้อยละ 66.7 ของกลุ่มตัวอย่าง การพูดร้อยละ 26.7 การเขียนร้อยละ 6.7 และไม่มีผู้ต้องการพัฒนาการอ่าน เป็นลำดับที่ 1 เลย

ปัญหาที่สำคัญที่สุดของกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษคือภาระงานที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากงานสอน ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษทั้งหมดสอนตามหลักสูตรกรมอาชีวศึกษา และไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร แต่เป็นผู้เลือกตำราและสื่อการเรียนเอง คิดเป็นร้อยละ 93.3 และใช้ตำราต่างประเทศเป็นเอกสารประกอบการเรียนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100 ก่อนจะวางแผนการสอนครูสอนร้อยละ 46.7-80 ได้ศึกษาวิธีการวัดผลและประเมินผลจุดประสงค์การเรียนรู้หรือผลการเรียนที่คาดหวัง สารการเรียนรู้/เนื้อหา การจัดกิจกรรมประกอบการสอนและสื่อประกอบการสอนในระดับมาก ยกเว้นการสอนซ่อมเสริม

กลุ่มตัวอย่างครูสอนร้อยละ 40 เห็นว่าการสนทนากับชาวต่างชาติช่วยให้มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศได้ดีขึ้น ร้อยละ 66.7 ใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษในการสอน สื่อ/อุปกรณ์ที่ครูสอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ใช้ในชั้นเรียนมากที่สุดคือภาพประกอบและวัสดุจริงร้อยละ 80 ของกลุ่มตัวอย่างเท่ากัน และกลุ่มตัวอย่างครูสอนส่วนใหญ่เห็นว่าผู้เรียนไม่มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในชุมชน และแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 66.7 และร้อยละ 60 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างครูสอนวิชาภาษาอังกฤษแบ่งการประเมินผลการเรียนออกเป็นสอบกลางภาค สอบปลายภาค สอบย่อยระหว่างภาค เก็บคะแนนจากงานระหว่างเรียน และจิตพิสัย ตามความเหมาะสมของผู้เรียน โดยใช้ข้อสอบปรนัยอันดับ 1 มากที่สุด ร้อยละ 40 รองลงมาคือข้อสอบอัตนัยร้อยละ 13.3 จินงาน/แฟ้มสะสมงานร้อยละ 13.3 และสอบปฏิบัติจริงร้อยละ 13.3 ปัญหาการเรียนการสอน

ภาษาอังกฤษที่พบมากที่สุดคือ จำนวนผู้เรียนที่มากเกินไป ระยะเวลาในการฝึกทักษะร้อยละ 53.3 และภาระงานสอนร้อยละ 53.3

ผู้สอนวิชาภาษาจีน จากผลการเก็บข้อมูลซึ่งมีเพียงหนึ่งราย พบว่า มีประสบการณ์การสอน 30 ปี การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี สอนเฉพาะระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เนื้อหา/ทักษะที่เน้นในการสอนคือ การพูด การอ่าน การฟัง คำศัพท์และไวยากรณ์ ให้ความสำคัญกับทักษะการพูดในการสอนมากที่สุดไม่เคยอยู่ต่างประเทศ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาได้มีการเพิ่มพูนความรู้โดยการอบรม ภาระงานสอนต่อภาคเรียน 1 รายวิชา จำนวน 28 ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวนนักเรียนเฉลี่ย 45 คน/ ห้องเรียน ไม่มีภาระงานอื่นที่ได้รับมอบหมายนอกจากการสอน ทักษะภาษาจีนที่ต้องการพัฒนาคือการการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน ตามลำดับ ปัญหาของผู้สอนภาษาจีนคือโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีน

ผู้สอนวิชาภาษาจีนสอนตามหลักสูตรของกรมอาชีวศึกษา และไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร แต่เป็นผู้เลือกตำราและสื่อการเรียนเอง โดยใช้ตำราในประเทศ ตัวอย่างการศึกษารายนี้ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรก่อนจะวางแผนการสอน คือสาระการเรียนรู้/เนื้อหา การสอนซ่อมเสริม การวัดผลและประเมินผล จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือผลการเรียนที่คาดหวัง สื่อประกอบการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับ ผู้สอนใช้วิธีการสอนโดยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนและศึกษาด้วยตนเองในระดับมาก และให้ความสำคัญกับทักษะการพูด การฟัง การอ่าน ความรู้ด้านคำศัพท์ ความรู้ด้านไวยากรณ์ ความรู้ด้านวัฒนธรรม และทักษะการเขียนตามลำดับ

กิจกรรมที่มีประโยชน์และช่วยให้ผู้สอนมีทักษะในการใช้ภาษาจีน คือการเรียนเพิ่มเติมด้วยตัวเอง การฟังข่าว การใช้คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต การดูรายการโทรทัศน์ การสนทนากับชาวต่างประเทศ การดูภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม การฟังรายการวิทยุ การฟังเพลง และการอ่านหนังสือพิมพ์/วารสารต่างประเทศ ผู้สอนใช้ทักษะสัมพันธ์ ฟัง-พูด และอ่าน-เขียนในระดับมาก และใช้สื่อประเภทภาพประกอบและแผ่นใสในระดับมาก

ผู้สอนมีความเห็นว่าผู้เรียนภาษาจีนไม่มีโอกาสใช้ภาษาจีนในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน แต่มีโอกาใช้ภาษาจีนกับชาวต่างประเทศตามสถานที่ท่องเที่ยว โดยการจำหน่ายอาหารและของที่ระลึก ผู้สอนวิชาภาษาจีนใช้วิธีประเมินผลการเรียนโดยการสอบกลางภาคและปลายภาค ใช้สอบปฏิบัติจริงและข้อสอบปรนัย ปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีน คือ ความสนใจเรียนของผู้เรียน

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนวิชาภาษาอังกฤษ เริ่มเรียนภาษาอังกฤษครั้งแรกระดับประถมศึกษา ร้อยละ 65.7 ทั้งหมดไม่เคยไปโครงการแลกเปลี่ยน ณ ต่างประเทศ และร่วมกิจกรรมภาษาอังกฤษที่จัดในต่างประเทศ ในปีการศึกษา 2546 ได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษกับผู้สอนที่เป็นชาวไทย คิดเป็นร้อยละ 80 ร้อยละ 71.5 ของกลุ่มตัวอย่างมีความชอบภาษาอังกฤษที่เรียน และร้อยละ 65.7 มีทักษะการอ่าน

ในระดับมากถึงมากที่สุด รองลงมาคือการเขียน ร้อยละ 54.3 ทักษะที่ต้องการปรับปรุงมากที่สุดคือ ทักษะการฟังและทักษะการพูดคิดเป็นร้อยละ 88.6 เท่ากัน กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 77.2 มีความเห็นว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่จำเป็นในชีวิตประจำวันในระดับมากถึงมากที่สุด และร้อยละ 54.3 ใช้ภาษาอังกฤษทำกิจกรรมการฟังเพลงในระดับมากถึงมากที่สุด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52.9 ยังต้องการทำงานในสถานที่ที่มีการใช้ภาษาอังกฤษในระดับมากถึงมากที่สุด

กิจกรรมในชั้นเรียนที่ทำให้ทักษะทางภาษาอังกฤษดีขึ้นที่ใช้เป็นส่วนใหญ่ คือการทำแบบฝึกหัด ส่วนกิจกรรมนอกชั้นเรียนที่ใช้เป็นส่วนใหญ่คือการใช้คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 85.8 มีแหล่งต้นแบบการใช้ภาษาอังกฤษคือครูชาวไทย พฤติกรรมการเรียนที่พบในระดับมากถึงมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือการเข้าเรียนสม่ำเสมอ ร้อยละ 82.8 ปัญหาที่ผู้เรียนพบมากที่สุด คือเวลาในการฝึกทักษะน้อยและไม่ต่อเนื่อง ผู้เรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 85.7 ไม่มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในการร่วมกิจกรรมชุมชนและไม่มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษกับชาวต่างประเทศตามแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าภาษาต่างประเทศที่ควรจัดให้มีการเรียนการสอนมากที่สุด คือภาษาอังกฤษ

ผู้เรียนเรียนวิชาภาษาจีนเป็นวิชาเสริม โดยเริ่มเรียนวิชาภาษาจีนครั้งแรกในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ไม่เคยร่วมกิจกรรมภาษาจีนที่จัดขึ้นในประเทศไทย หรือโครงการแลกเปลี่ยน ณ ต่างประเทศ และไม่เคยร่วมกิจกรรมที่จัดในต่างประเทศ ในช่วงการเก็บข้อมูล (ปีการศึกษา 2546) ผู้เรียนทุกคนได้เรียนวิชาภาษาจีนกับผู้สอนที่เป็นชาวไทย มีความชอบภาษาจีนที่เรียน และมีความเห็นว่าภาษาจีนมีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ทักษะที่มีผู้ถนัดในระดับมากถึงมากที่สุดเป็นจำนวนมากคือการอ่านคิดเป็นร้อยละ 57.1 ทักษะที่ต้องการปรับปรุง คือทักษะการฟัง การพูด และการเขียนร้อยละ 71.4 เท่ากัน และทุกคนมีความเห็นว่าภาษาจีนมีความจำเป็นในชีวิตประจำวันในระดับมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ภาษาจีนทำกิจกรรมการทำงานในระดับมากถึงมากที่สุดมีร้อยละ 71.5 แต่ต้องการทำงานในสถานที่ที่มีการใช้ภาษาจีนเพียงจำนวนเล็กน้อยเพียงร้อยละ 14.3 กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีความเห็นว่ากิจกรรมในชั้นเรียนที่ทำให้ทักษะทางภาษาจีนดีขึ้นในระดับมากถึงมากที่สุดคือการทำข้อสอบในชั้นเรียน กิจกรรมนอกชั้นเรียนคือการอ่านตำราเรียนร้อยละ 85.7 ทุกคนมีแหล่งต้นแบบการใช้ภาษาจีนคือครูชาวไทย และมีพฤติกรรมการเรียนการเข้าเรียนสม่ำเสมอในระดับมากถึงมากที่สุด ผู้เรียนร้อยละ 28.6 ปัญหาการเรียนที่มาจาก บุคลิกภาพของครู กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองไม่มีโอกาสใช้ภาษาจีนในการร่วมกิจกรรมชุมชน แต่มีโอกาสใช้ภาษาจีนกับชาวต่างประเทศตามแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 57.1 โดยเป็นมักคุเทศก์มากที่สุดคือร้อยละ 50 อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าภาษาต่างประเทศที่ควรจัดให้มีการเรียนการสอนมากที่สุด คือภาษาอังกฤษ

ผู้เรียนเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเสริมเช่นกัน โดยเริ่มเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นครั้งแรกในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 42.8 เท่ากัน ทั้งหมดไม่เคยไปโครงการแลกเปลี่ยน ณ ต่างประเทศ หรือเข้าร่วมกิจกรรมภาษาญี่ปุ่นที่จัดในต่างประเทศ ในช่วงการ

เก็บข้อมูล ผู้เรียนทุกคนได้เรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นกับผู้สอนที่เป็นชาวญี่ปุ่น มีความชอบภาษาญี่ปุ่นที่เรียนแต่มีทุกทักษะในระดับน้อยทั้งหมด ไม่นัดการเขียน และการฟัง และต้องการปรับปรุงทักษะทุกทักษะใกล้เคียงกัน ผู้เรียนร้อยละ 85.7 เห็นว่าภาษาญี่ปุ่นมีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน และร้อยละ 57.2 ต้องการทำงานในสถานที่ที่มีการใช้ภาษาญี่ปุ่นในระดับมากถึงมากที่สุด

ร้อยละ 71.5 ของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นกลุ่มนี้ คิดว่ากิจกรรมในชั้นเรียนที่ทำให้ทักษะทางภาษาญี่ปุ่นดีขึ้นในระดับมากถึงมากที่สุด คือการใช้บทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลองเท่านั้น กิจกรรมนอกชั้นเรียนที่เป็นประโยชน์ คือการสนทนากับชาวต่างประเทศในระดับมากถึงมากที่สุดโดยมีจำนวนร้อยละ 71.5 ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.7 มีแหล่ง ด้นแบบการใช้ภาษาญี่ปุ่นคือครูชาวญี่ปุ่นในระดับมากถึงมากที่สุด พฤติกรรมการเรียนที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42.9 ทำในระดับมากถึงมากที่สุด คือเข้าเรียนสม่ำเสมอ ปัญหาในการเรียนของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นคือวิธีการสอน/การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตนเองไม่มีโอกาสใช้ภาษาญี่ปุ่นในการร่วมกิจกรรมชุมชน แต่มีโอกาสใช้ภาษาญี่ปุ่นกับชาวต่างประเทศตามแหล่งท่องเที่ยวร้อยละ 71.4 โดยเป็นมัคคุเทศก์ร้อยละ 40 และจำหน่ายอาหารร้อยละ 40 อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าภาษาต่างประเทศที่ควรจัดให้มีการเรียนการสอนมากที่สุด คือภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 5

การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการใช้ภาษาต่างประเทศ ระดับอุดมศึกษาในภาคใต้¹⁵

อดิสา เตียว และคณะ¹⁶ (2547) รวบรวมข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนและประเภทสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่าในภาคใต้มีสถาบันที่จัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาทั้งสิ้น 26 สถาบัน (30 หน่วยงาน) จัดเป็นสถาบันภายใต้(อดีต)กระทรวงศึกษาธิการ 18 สถาบัน ซึ่งสังกัด 4 หน่วยงาน คือ สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมพลศึกษา และมหาวิทยาลัยสงฆ์ และจัดเป็นสถาบันภายใต้(อดีต) ทบวงมหาวิทยาลัยอีก 8 สถาบัน ซึ่งจำแนกเป็น 3 ประเภทคือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทจำกัดรับ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกำกับ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน นอกจากนี้ บางสถาบันเช่นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ยังมีหน่วยงานมากถึง 5 หน่วยงาน (วิทยาเขต) ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดต่างๆของภาคใต้

สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้มีที่ตั้งกระจายไปใน 9 จังหวัดคือ จังหวัดปัตตานี ยะลา สงขลา กระบี่ ตรัง นครศรีธรรมราช ภูเก็ต ชุมพร และสุราษฎร์ธานี จังหวัดที่มีสถาบันอุดมศึกษามากที่สุดคือ จังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานีตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่ไม่มีสถาบันอุดมศึกษามีทั้งหมด 5 จังหวัดคือ จังหวัดนราธิวาส พัทลุง สตูล พังงา และระนอง สถาบันอุดมศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ซึ่งมี 5 วิทยาเขต โดยวิทยาเขตหลักซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เปิดสอนคณะต่างๆ ถึง 13 คณะ รวม 150 หลักสูตร มีอาจารย์ 1,065 คน และนักศึกษา 11,516 คน วิทยาเขตรองลงมาคือ วิทยาเขตปัตตานีซึ่งเปิดสอน 6 คณะ รวม 87 หลักสูตร มีอาจารย์ 328 คน และนักศึกษา 5,719 คน วิทยาเขตภูเก็ตเปิดสอน 2 คณะ 7 หลักสูตร มีอาจารย์ 26 คน และนักศึกษา 1,237 คน วิทยาเขตตรังเปิดสอน 1 คณะ 4 หลักสูตร มีอาจารย์จำนวน 14 คน และนักศึกษา 589 คน และวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี เปิดสอน 1 คณะ 7 หลักสูตร มีอาจารย์ 17 คน และนักศึกษา 888 คน¹⁷

ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในภาคใต้มีทั้งสิ้น 11 ภาษา จัดเป็นภาษาตะวันตก 5 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน และอิตาลี และจัดเป็นภาษาตะวันออกอีก 6 ภาษาคือ ภาษาจีน ญี่ปุ่น เกาหลี มลายู อาหรับ และเขมร ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนมากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษซึ่งเปิดสอนในทุกสถาบัน ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนมาก

¹⁵ ผลการวิจัยส่วนนี้คัดย่อมาจากงานวิจัย โครงการข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ในระดับอุดมศึกษา โดยอดิสา เตียว และคณะ (2547) ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการย่อยของชุดโครงการที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้

¹⁶ รายชื่อผู้ร่วมวิจัยในโครงการย่อยนี้ปรากฏอยู่ในภาคผนวกของรายงานฉบับนี้

¹⁷ สถิติปีการศึกษา 2546

รองลงมาจากภาษาอังกฤษคือ ภาษาญี่ปุ่นซึ่งเปิดสอนใน 4 สถาบัน (6 หน่วยงาน) คือ 1) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทุกวิทยาเขต ยกเว้นวิทยาเขตตรัง 2) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 3) สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช และ 4) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง ส่วนภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนในสถาบันจำนวนน้อยที่สุดคือ ภาษาสเปน และภาษาอิตาลีซึ่งเปิดสอนที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ตเพียงแห่งเดียว

สถาบันที่จัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมากและหลากหลายที่สุดในภาคใต้ คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ 2 วิทยาเขตคือ วิทยาเขตปัตตานีซึ่งเปิดสอนภาษาต่างประเทศต่างๆ ถึง 9 ภาษา จัดเป็นภาษาตะวันตก 3 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน และจัดเป็นภาษาตะวันออก 6 ภาษาคือ ภาษาจีน ญี่ปุ่น เกาหลี มลายู อาหรับ และเขมร ส่วนที่วิทยาเขตภูเก็ต เปิดสอนภาษาต่างประเทศจำนวน 8 ภาษา จัดเป็นภาษาตะวันตก 5 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน และอิตาลี และจัดเป็นภาษาตะวันออกอีก 3 ภาษาคือ ภาษาจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี

จากฐานข้อมูลเบื้องต้นที่รวบรวมได้ คณะผู้วิจัยสามารถจำแนกลักษณะการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้

1. สอนภาษาต่างประเทศ (คือภาษาอังกฤษ) เป็นวิชาบังคับพื้นฐานในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำหรับนักศึกษาทุกคณะซึ่งพบในทุกสถาบัน
2. กำหนดให้นักศึกษาเรียนภาษาต่างประเทศนอกเหนือจากการเรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาพื้นฐาน หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในลักษณะนี้ได้แก่ หลักสูตรนานาชาติ และหลักสูตรที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนวิชาภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆเพิ่มเติมจากที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับพื้นฐาน
3. หลักสูตรปริญญาตรีและปริญญาโท วิชาเอกหรือสาขาภาษาต่างประเทศ
4. กำหนดให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ซึ่งมีทั้งประเภทนับและไม่นับหน่วยกิต

กลุ่มตัวอย่างของโครงการวิจัยนี้มี 2 ประเภทคือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถาบันอุดมศึกษามี 5 สถาบัน (7 หน่วยงาน) และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมีทั้งสิ้น 191 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา 7 คน ผู้สอนภาษาต่างประเทศ 43 คน และผู้เรียนภาษาต่างประเทศ 141 คน

กลุ่มตัวอย่างสถาบันได้มาด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ครอบคลุมความหลากหลายของสถาบันในทุกด้านและเพื่อเป็นตัวแทนที่เหมาะสม โดยใช้หลักการเจาะจงเลือกสถาบันที่มีขนาดใหญ่ มีความหลากหลายของคณะ สาขาวิชา และภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ครอบคลุมภาษาต่างประเทศทุกภาษาที่มีการเรียนการสอนในสถาบันระดับอุดมศึกษาในภาคใต้

กลุ่มตัวอย่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ครั้งนี้มาจากกลุ่มตัวอย่างสถาบันข้างต้น 7 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้บริหารสถาบัน เพื่อศึกษานโยบายการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบัน 2) กลุ่มผู้สอนภาษาต่างประเทศ เพื่อศึกษาสภาพผู้สอน สภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ และทัศนคติต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ และ 3) กลุ่มผู้เรียน เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนภาษาต่างประเทศ แรงจูงใจในการเรียนภาษาต่างประเทศ และทัศนคติต่อภาษาต่างประเทศและการเรียนภาษาต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารได้มาด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับสถาบัน คณะ และภาควิชาเป็นตัวแทนการให้ข้อมูล

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ คณะผู้วิจัยใช้วิธีแบบเจาะจงโดยเน้นผู้สอนภาษาที่เป็นชาวไทยและเป็นบุคลากรประจำของสถาบันเท่านั้น ดังนั้นในกรณีที่สถาบันใดไม่มีผู้สอนภาษาต่างประเทศชาวไทยที่เป็นอาจารย์ประจำ ก็จะไม่ใช้ผู้สอนชาวต่างประเทศมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ยกเว้นในส่วนของภาษาสเปนและภาษาอิตาลี ซึ่งเปิดสอนเพียงแห่งเดียว และมีผู้สอนที่เป็นชาวต่างประเทศเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้สอนภาษาต่างประเทศครบถ้วนทุกภาษาที่มีการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ ในกรณีที่ผู้สอนเป็นชาวต่างประเทศ คณะผู้วิจัยได้มอบหมายให้เครือข่ายผู้ช่วยวิจัยในโครงการซึ่งเป็นชาวไทยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้สอนภาษา สเปนและภาษาอิตาลี โดยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สอน ประกอบด้วยผู้สอนภาษาอังกฤษจำนวน 3 คนต่อสถาบัน (หน่วยงาน) ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆคือ ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน อิตาลี จีน ญี่ปุ่น เกาหลี มลายู อาหรับ และเขมร คณะผู้วิจัยเลือกผู้สอนภาษาละ 2 คน ในกรณีที่สถาบันใดมีผู้สอนภาษาต่างประเทศใดก็ตามไม่ถึง 2 คนก็จะเลือกกลุ่มตัวอย่างเท่าที่มี

สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนนั้น คณะผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นผู้เรียนตามระดับการศึกษาคือระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท และตามสถานะการเรียนภาษา ต่างประเทศ 3 สถานะคือ 1) กลุ่มที่เรียนภาษาต่างประเทศในสถานะวิชาเอก/โท 2) กลุ่มที่เรียนภาษาต่างประเทศในสถานะวิชาเลือก และ 3) กลุ่มที่เรียนภาษาต่างประเทศในสถานะวิชาพื้นฐานตามข้อบังคับของหลักสูตรในสถาบัน ซึ่งในกลุ่มสุดท้าย ภาษาที่สอนเป็นวิชาพื้นฐานในสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งในภาคใต้ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทคือภาษาอังกฤษ

หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีสุ่มแบบง่ายในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เรียนภาษาต่างประเทศ โดยในระดับปริญญาตรี จะเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่เรียนวิชาภาษาต่างประเทศเป็นวิชาเอก ภาษาละ 2 คนต่อคณะ ในกรณีที่สถาบันใดไม่มีผู้เรียนภาษานั้นๆเป็นวิชาเอก ก็จะสุ่มผู้เรียนที่เรียนภาษานั้นเป็นวิชาโทแทน โดยในการสุ่มจะเลือกรายชื่อนักศึกษาชั้นปีที่สูงสุดที่อยู่สองลำดับแรกในวิชาเอกนั้นๆ ในการสุ่มกลุ่มผู้เรียนที่เลือกเรียนภาษาต่างประเทศเป็นวิชาเลือกจะครอบคลุมผู้เรียน

ภาษาต่างประเทศทุกภาษา โดยเลือกผู้เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษมา 2 รายวิชาต่อสถาบัน ส่วนวิชาภาษาต่างประเทศอื่นๆ ผู้เรียนรายวิชาละ 1 รายวิชาต่อสถาบัน หลังจากนั้นจึงจับฉลากเลือกผู้เรียนรายวิชาละ 1 คน รวมผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเลือกสถาบันละ 2 คน สำหรับวิชาเลือกภาษาต่างประเทศอื่นๆ ใช้วิธีจับฉลากจากรายชื่อนักศึกษาที่เรียนรายวิชานั้นที่สุ่มได้ ภาษาละ 2 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนวิชาภาษาต่างประเทศในสถานะวิชาพื้นฐาน (ซึ่งคือวิชาภาษาอังกฤษ) คณะผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบง่ายจากผู้เรียนทุกคนในแต่ละสถาบัน คณะละ 1 คน โดยเลือกลำดับแรกจากรายชื่อนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของแต่ละคณะ

ในระดับปริญญาโท การเก็บข้อมูลจากผู้เรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศใช้วิธีแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เรียนภาษาต่างประเทศในสถานะสาขาเฉพาะทาง เช่น นักศึกษาปริญญาโท สาขาภาษาอังกฤษ และกลุ่มที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษในสถานะวิชาบังคับพื้นฐานและนับหน่วยกิตตามข้อบังคับของหลักสูตร การสุ่มตัวอย่างผู้เรียนทั้งสองกลุ่มนี้ใช้วิธีสุ่มแบบง่าย สำหรับผู้เรียนภาษาต่างประเทศในสถานะสาขาเฉพาะทาง คณะผู้วิจัยเลือกผู้เรียนหลักสูตรละ 1 คน โดยเลือกผู้เรียนในลำดับแรกของรายชื่อผู้เรียนชั้นปีที่ 2 และสำหรับผู้เรียนภาษาต่างประเทศในสถานะวิชาพื้นฐาน จะเลือกผู้เรียนในลำดับแรกของรายชื่อผู้เรียนชั้นปีที่ 1

ในโครงการวิจัยนี้มีสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสถาบันเพียง 4 สถาบันที่มีผู้เรียนภาษาต่างประเทศในระดับปริญญาโท สถาบันซึ่งมีผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับพื้นฐานนับหน่วยกิตตามข้อบังคับของหลักสูตรมี 3 แห่งในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศระดับปริญญาโทมีทั้งสิ้นเพียง 4 คน จำแนกเป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษในสถานะสาขาเฉพาะทาง 1 คน และผู้เรียนภาษาอังกฤษในสถานะวิชาบังคับพื้นฐาน 3 คน

สรุปได้ว่า โครงการวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลรวมทั้งสิ้น 191 คน จำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบัน 7 คน กลุ่มผู้สอนภาษาต่างประเทศ 43 คน และกลุ่มผู้เรียนภาษาต่างประเทศ 141 คน

ตารางที่ 10 ข้อมูลจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้สอนและผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของภาคใต้

ภาษาต่างประเทศ	จำนวนประชากรผู้สอนภาษาต่างประเทศทั้งหมดในภาคใต้	จำนวนผู้สอนภาษาต่างประเทศทั้งหมดในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้สอนภาษาต่างประเทศทั้งหมดในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากรผู้เรียนภาษาต่างประเทศทั้งหมดในภาคใต้	จำนวนผู้เรียนภาษาต่างประเทศทั้งหมดในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้เรียนภาษาต่างประเทศทั้งหมดในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
อังกฤษ	257	127	21	36400	21201	65
ฝรั่งเศส	13	12	4	797	721	12
เยอรมัน	8	7	1	514	292	8
สเปน	1	1	1	62	62	2
อิตาลี	1	1	1	17	17	2
จีน	20	16	4	1047	626	12
ญี่ปุ่น	18	13	3	1647	894	14
เกาหลี	6	6	2	536	536	6
มลายู	13	10	2	1049	993	8
อาหรับ	8	5	2	1088	490	4
เขมร	2	2	2	67	0*	4
รวม	347	200	43	43251	25832	137

หมายเหตุ * ไม่มีผู้ลงทะเบียนในช่วงเวลาการสำรวจ (ภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2546)

ตารางที่ 11 จำนวนประชากรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ รวมทั้งจำนวนประชากร
ผู้เรียนจำแนกตามเขต และกลุ่มตัวอย่างสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้

ระดับ/ประเภท	สถาบันอุดมศึกษา (N = 5 สถาบัน 7 หน่วยงาน)			
ภาษาต่างประเทศ	จำนวนประชากรในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้สอน	ผู้เรียน	ผู้สอน	ผู้เรียน
อังกฤษ	127	21201	21	65
ฝรั่งเศส	12	721	4	12
เยอรมัน	7	292	1	8
จีน	16	626	4	12
ญี่ปุ่น	13	894	3	14
เกาหลี	6	536	2	6
มลายู	10	993	2	8
อาหรับ	5	490	2	4
สเปน	1	62	1	2
อิตาลี	1	17	1	2
เขมร	2	0	2	4
รวม	200	25832	43	137

เครื่องมือที่ใช้ในโครงการวิจัยนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ชุดคือ 1) แบบสอบถามผู้
บริหารสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ 2) แบบสอบถามผู้สอนใน
สถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ และ3) แบบสอบถามผู้เรียนใน
สถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร

กลุ่มตัวอย่างสถาบันศึกษาทุกสถาบันเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่เปิดหลักสูตรระดับปริญญาโทด้วย บางสถาบันเปิดสอนถึงหลักสูตรปริญญาเอก นอกจากนี้ยังมีการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติระดับประกาศนียบัตร ระดับปริญญาตรี ระดับสูงกว่าปริญญาตรี หรือ หลักสูตรระยะสั้น Thai Studies สำหรับชาวต่างประเทศอีกด้วย หลักสูตรนานาชาติทุกหลักสูตรใช้ภาษาอังกฤษในการสอน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สถาบันกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดสอนหลากหลายระดับและมีหลักสูตรหลายรูปแบบ เช่น หลักสูตรปกติ และหลักสูตรนานาชาติเป็นต้น จำนวนนักศึกษาทั้งหมดของสถาบันกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 3,6515 คน จำนวนนักศึกษาสูงสุดคือ 13,101 คน และจำนวนต่ำสุดคือ 1,480 คน

ภาษาต่างประเทศที่สอนในสถาบันกลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 11 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษา ฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาสเปน ภาษาอิตาลี ภาษามลายู ภาษาอาหรับ และ ภาษาเขมร ภาษาต่างประเทศที่ได้รับการจัดลำดับ ความสำคัญโดยกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร 3 อันดับแรกคือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และ ภาษาญี่ปุ่น

สถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดเห็นความสำคัญของความต้องการภาษาต่างประเทศของนักศึกษา ดังปรากฏว่าทุกสถาบันมีนโยบายศึกษาความต้องการภาษาของนักศึกษา ในเวลาเดียวกัน สถาบันส่วนใหญ่ก็เห็นความสำคัญของผู้ใช้ผลผลิตบัณฑิตของสถาบัน ซึ่งก็คือตลาดงานด้วย เช่นกัน การสำรวจข้อมูลทั้งสองประเภทยี่จะเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดทิศทางการเรียนสอนภาษาในสถาบัน สถาบันส่วนใหญ่ได้จัดสรรงบประมาณให้กับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ทุกสถาบันมีนโยบายพัฒนาศักยภาพผู้สอนภาษาต่างประเทศ ด้วยการฝึกอบรม/ดูงาน การเข้าร่วมประชุม/สัมมนาและการศึกษาต่อ

ในด้านความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อการเรียนการสอนภาษาของสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นความร่วมมือกับสถาบันหรือองค์กรของประเทศในเอเชีย องค์กรที่เคยให้ความช่วยเหลือประเทศไทยมาเป็นระยะเวลานานแล้วก็มีจำนวนลดลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนโยบายของประเทศเหล่านั้นเองที่จะลดความช่วยเหลือในรูปแบบที่เคยปฏิบัติหรือการเปลี่ยนจุดเน้นของการช่วยเหลือ เช่น โครงการฟูลไบรท์ ที่เคยสนับสนุนการศึกษาในด้านภาษาสำหรับบุคลากรระดับอุดมศึกษาก็เปลี่ยนมาเป็นการให้ความช่วยเหลือในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา เป็นต้น ความช่วยเหลือจากประเทศเจ้าของทุนนี้ก็ยังมีอยู่ในรูปแบบอื่นและกำหนดขอบเขตความช่วยเหลือใหม่ เช่น มีการตั้งหน่วยงานในสถานทูต อเมริกาที่ดูแลให้ความช่วยเหลือด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งมุ่งสนับสนุนการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคลากรผู้สอนภาษาด้วยการจัดอบรมด้านต่างๆ โดยนำผู้เชี่ยวชาญมาจากต่างประเทศมาเป็นวิทยากร หรือส่งผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาประจำในสถาบันเป็น

ช่วงเวลาสั้นๆ องค์การของประเทศในเอเชียที่ยังคงให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคือองค์กรของประเทศญี่ปุ่นได้แก่ Japanese International Corporation Agency (JAICA) และ Japan Foundation

เป็นที่ทราบกันดีว่า ความร่วมมือเพื่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันเป็นความร่วมมือที่คู่สถาบันอยู่ในสถานะเท่าเทียมกัน ส่วนใหญ่แล้วจะไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้ให้และผู้รับตลอดไป แต่ต้องแลกเปลี่ยนกันเพื่อประสานประโยชน์ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องวางแผนในเชิงรุกเพื่อขยายและพัฒนาความสัมพันธ์อย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการพัฒนาสถาบันของตนเองเพื่อให้มีสิ่งที่จะแลกเปลี่ยนกับสถาบันต่างประเทศให้ได้ประโยชน์สูงสุดทั้งสองฝ่าย

ภาษาอังกฤษที่ใช้สอนมี 3 รูปแบบคือ 1) ใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย 2) ใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ และ 3) ใช้ภาษาอังกฤษล้วน อย่างไรก็ตามในการสอนภาษาอังกฤษเป็นรายวิชาพื้นฐานนั้น มักมีการสอนในลักษณะที่ใช้ 2 ภาษาควบคู่กันไปมากกว่าใช้ภาษาอังกฤษล้วนๆในการสอน กล่าวคือ บางแห่งใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ ในขณะที่บางแห่งก็ใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย สำหรับวิชาเอก-โท หรือวิชาเลือกเสรี ส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทยในการสอน

สำหรับการสอนระดับที่สูงกว่าระดับปริญญาตรีมีการใช้ทั้ง 3 รูปแบบเช่นเดียวกันขึ้นอยู่กับลักษณะหลักสูตร ผู้เรียนหรือสาขาวิชา กล่าวคือหากเป็นหลักสูตรนานาชาติ หรือหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษก็ต้องใช้ภาษาอังกฤษล้วนในการสอน นอกจากนั้นการใช้รูปแบบภาษาใดในการสอนก็ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมหรือลักษณะของผู้เรียนด้วยเช่นกัน

ข้อมูลที่พบชี้ให้เห็นว่าส่วนใหญ่แล้วในการสอนภาษาอังกฤษ มักใช้รูปแบบการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย มากกว่าการสอนโดยใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ หรือการใช้ภาษาอังกฤษล้วน

ภาษาอื่นๆเปิดสอนเป็นวิชาเอก-โทและวิชาเลือกสำหรับนักศึกษาทั่วไป เช่น ภาษาจีน ฝรั่งเศส เยอรมัน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการใช้ภาษานั้นๆในการสอน สถาบันใดที่มีเจ้าของภาษาเป็นผู้สอนก็จะใช้ภาษานั้นๆในการสอนเพียงภาษาเดียว แต่ในกรณีที่อาจารย์ชาวไทยเป็นผู้สอนก็อาจใช้สามรูปแบบคือ ภาษาต่างประเทศล้วน ภาษาต่างประเทศมากกว่าภาษาไทย หรือภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศ หรือแบบประสมประสาน

สถาบันที่เป็นของรัฐส่วนใหญ่จะมีบุคลากรที่เป็นอาจารย์ประจำ ทั้งที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากข้อกำหนดและระเบียบของราชการซึ่งทำให้การจัดจ้างอาจารย์พิเศษเป็นรายชั่วโมงไม่สะดวก เพราะต้องทำงบประมาณล่วงหน้าเป็นเวลานาน เมื่อถึงเวลาที่ต้องจัดจ้างก็อาจไม่มีผู้ที่เหมาะสมที่จะจ้างได้ ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการที่สถานที่ตั้งของสถาบันและอัตราเงินเดือน ไม่น่าดึงดูดใจ ทำให้ผู้มีคุณสมบัติไม่สมัครมาทำงาน และผู้ที่มาสมัครก็อาจไม่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ ข้อมูลที่รวบรวมได้แสดงให้เห็น

เห็นว่า แม้แต่ในกรณีของอาจารย์ชาวต่างประเทศ เกือบทั้งหมดก็เป็นอาจารย์ประจำ ซึ่งหมายความว่ามีการสอนต่อสัปดาห์เกินกว่า 10 ชั่วโมงขึ้นไป จำนวนอาจารย์ชาวต่างประเทศมีน้อยกว่าอาจารย์ประจำชาวไทยมากในทุกสถาบัน ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างสถาบันตั้งอยู่ที่แหล่งท่องเที่ยว จึงมีอาจารย์ชาวต่างประเทศมากกว่าอาจารย์ประจำชาวไทย ความสะดวกในการจัดจ้างอาจารย์ชาวต่างประเทศได้เป็นจำนวนมากเอื้อต่อการให้สถาบันเปิดสอน หลักสูตรนานาชาติได้หลากหลายสาขาวิชา

จำนวนผู้เรียนต่างประเทศและจำนวนผู้เรียนต่อห้องเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนภาษา ซึ่งสามารถสะท้อนภาระงานหลักของผู้สอนภาษาได้ การเรียนการสอนภาษาเป็นการพัฒนาทักษะ ดังนั้นการแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กก็จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนการสอนเป็นกลุ่มบรรยายขนาดใหญ่ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสที่จะฝึกในชั้นเรียน กระทบกับสภาพความเป็นจริงที่ว่า ภาษาต่างประเทศทั้งหลายในประเทศไทย มีสถานะเป็นภาษาต่างประเทศโดยแท้จริง เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสารทั่วทั้งประเทศ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสน้อยที่จะได้ฝึกใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้การฝึกในชั้นเรียนมีความ จำเป็นและสำคัญมากขึ้น สถาบันต่างๆจะมีนโยบายการแบ่งจำนวนผู้เรียนต่อห้องไม่เท่ากัน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะจัดให้เป็นกลุ่มขนาดประมาณ 30 คนต่อห้อง อย่างไรก็ตาม บางสถาบันมีความจำเป็นต้องจัดเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ถึง 70 คน ซึ่งนับว่าใหญ่มากสำหรับการเรียนการสอนภาษา ข้อมูลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้เรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ส่วนใหญ่จะมีขนาดใหญ่กว่ากลุ่มวิชาเลือก เนื่องจากมีจำนวนผู้เรียนมาก นอกจากนี้การจัดขนาดชั้นเรียนก็จะยืดหยุ่นตามจำนวนผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษานั้นๆ และจำนวนผู้สอนอีกด้วย

การที่สถาบันส่วนใหญ่จัดให้มีห้องปฏิบัติการทางภาษาและศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองแสดงให้เห็นว่า สถาบันมีความตระหนักดีว่าการเรียนการสอนภาษาต้องอาศัยสิ่งที่จะช่วยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับภาษาจากเจ้าของภาษาเอง อย่างไรก็ตาม เท่าที่ปรากฏนั้นจำนวนห้องและความจุของห้อง รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้เรียนทั้งหมดแล้ว ปรากฏว่ายังไม่เพียงพอกับความต้องการและความจำเป็น

ปัญหา ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศในสถาบัน

การขาดแคลนบุคลากร

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารส่วนใหญ่ของสถาบันกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การขาดแคลนบุคลากรผู้สอน ทำให้ส่งผลถึงการทำงาน การเตรียมตัว การเตรียมสอน การค้นคว้าวิจัย การสืบค้นเทคนิคการสอนใหม่ๆ มาให้นักศึกษา รวมถึงการเปิดรายวิชาเลือกเสรีซึ่งทำได้น้อยเพราะภาระงานสอนวิชาบังคับ บังคับเลือก หรือ วิชาเอก-โทนั้นมีมาก ดังนั้นควรมีการจัดสรรอัตรากำลังให้เพียงพอเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อีกปัญหาหนึ่งทางด้านบุคลากรที่ผู้บริหารกล่าวถึงก็คือ จำนวนอาจารย์ชาวต่างประเทศที่มีน้อยทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสเรียนกับเจ้าของภาษาอย่างทั่วถึง จึงควรมีการสนับสนุนงบประมาณจ้างอาจารย์พิเศษชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษาให้มากขึ้นแม้ว่าการได้มาซึ่งอาจารย์ชาวต่างประเทศนั้นจะยากมากก็ตาม

การพัฒนาอาจารย์

ผู้บริหารของสถาบันกลุ่มตัวอย่าง ได้เสนอวิธีการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนในหลายด้านอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ ได้แก่ ด้านความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาและด้านความรู้อื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีการเรียนการสอนภาษา วิธีการสอนและการสอบ และความรู้ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการเรียนการสอน เป็นต้น หรือการสนับสนุนอาจารย์ให้ไปต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้รู้และเข้าใจลึกซึ้งถึง “สังคม” ของภาษาต่างประเทศนั้นๆ กล่าวคือต้องให้อาจารย์ได้มีโอกาสได้ไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ต้องใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การส่งอาจารย์ไปศึกษาหรือดูงานในประเทศเจ้าของภาษาทุกๆ 3-5 ปี เพื่อให้คงระดับความสามารถในการใช้ภาษา การจัดหาทุนสนับสนุนให้อาจารย์ได้มีโอกาสไปต่างประเทศในโอกาสต่างๆ เช่น ประชุมเชิงวิชาการ ฝึกอบรมระยะสั้น การเสริมสร้างความร่วมมือกับสถาบันทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้อาจารย์และนักศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และโลกทัศน์ และความร่วมมือกับสถาบันการสอนภาษาอังกฤษที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ (English Language Teaching) และภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน (English for Specific Purposes) เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาอาจารย์

หลักสูตร

ผู้บริหารบางรายเห็นว่าเป้าหมายของหลักสูตรควรชัดเจนและไม่เกินความจริงโดยคำนึงถึงพื้นฐานความสามารถของนักศึกษา อันจะทำให้สามารถพัฒนานักศึกษาไปสู่เป้าประสงค์ได้ อาจารย์และนักศึกษาควรมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับจุดประสงค์และมาตรฐานของหลักสูตร เพื่อให้การเรียนการสอนนั้นตรงตามความมุ่งหมาย นอกจากนี้หลักสูตรควรเป็นหลักสูตรที่ใช้ได้จริงและมีประโยชน์ต่องานอาชีพต่อไปในอนาคต ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเชื่อมโยง/บูรณาการการใช้ภาษากับการศึกษาในสาขาวิชาเอกของ

นักศึกษาหรือวิชาอื่นๆที่สามารถบูรณาการได้ นอกจากนี้สถาบันควรจัดโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนตามระดับความสามารถของตนเอง ควรมีการปรับพื้นฐาน/ระดับภาษาให้นักศึกษาเข้าใหม่เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน เช่น จัดสอนเตรียมความพร้อมก่อนเปิดเทอมเพื่อให้นักศึกษาได้รับการปรับพื้นฐาน/ระดับภาษา ก่อน แล้วจึงเริ่มเรียนรายวิชาปกติ เพื่อให้สามารถเรียนไปพร้อมกับคนอื่นที่มีพื้นฐานเพียงพอกับการเรียนในระดับอุดมศึกษาแล้ว

ผู้บริหารบางสถาบันมีความเห็นว่านักศึกษาควรได้เรียนภาษาอังกฤษในรายวิชาบังคับให้ครบ 12 หน่วยกิตตามเกณฑ์ของคณะกรรมการอุดมศึกษา เพราะในปัจจุบันรายวิชาบังคับตามโครงสร้างของหลักสูตรน้อยเกินไป ไม่เพียงพอที่จะพัฒนาให้นักศึกษามีทักษะถึงระดับใช้งานได้ ควรเพิ่มวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับของทุกวิชาเอก และควรจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปี 1-4

ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนการสอน

ผู้บริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เห็นว่าสถาบันการศึกษาควรมีควมมีศูนย์การเรียนรู้ด้วย ตนเองที่สมบูรณ์แบบ มีระบบอินเทอร์เน็ต รวมทั้งสื่อการเรียนที่เหมาะสม ควรจัดหาซอฟต์แวร์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เช่น แบบเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) และ จัดทำห้องเรียนเสมือน (Virtual classroom) มาให้นักศึกษาได้ใช้ และอาจารย์ก็ควรผลิตสื่อเหล่านี้เพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาที่มีนักศึกษาลงทะเบียนจำนวนมาก ตลอดจนต้องพัฒนาศักยภาพของผู้สอนให้สามารถใช้สื่อเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารมีความต้องการและเข้าใจการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการฝึกปฏิบัติ และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ดังเห็นได้จากการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่เป็นไปตามแนวโน้ม นอกจากนี้ ผู้บริหารกลุ่มนี้ยังเห็นว่าควรเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกด้วย ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวคิดนี้ก็ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น จำนวนผู้เรียนต่อห้อง และการใช้ภาษาของผู้สอนในการเรียนการสอน โดยมีความเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนควรพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และควรให้ผู้เรียนได้เรียนกับเจ้าของภาษาให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้บางส่วนมีความเห็นว่าการสอนยังเป็นแบบครูเป็นสำคัญ (teacher-centered) มากกว่าแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ (student-centered) ควรเน้นให้นักศึกษาฝึกการสื่อสารในลักษณะสองทาง (two-way communication) และหลีกเลี่ยงการเรียนแบบไม่มีการปฏิสัมพันธ์ (passive learning) โดยเห็นว่านักศึกษาไม่ควรเป็นเพียงผู้ฟังและไม่มีโอกาสฝึกโต้ตอบ ควรให้ความสำคัญกับการฝึกฝนทักษะมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยจัดกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ และอุปกรณ์เสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม นอก

จากนี้ อาจารย์ควรมอบหมายให้นักศึกษาทำงานนอกเหนือจากในห้องเรียน เพื่อให้โอกาสนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เช่น พบปะเจ้าของภาษา ค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ส่งจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) สืบค้นจาก database มีการจัดกิจกรรมเสริมเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะทักษะ ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารมีความเข้าใจในการเรียนการสอนภาษาที่เป็นการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร ที่ต้องเน้นการฝึกทักษะ สร้างเสริมประสบการณ์การใช้ภาษา และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนให้สามารถทำเช่นนี้ได้ จะต้องไม่ให้จำนวนผู้เรียนในห้องเรียนมีมากเกินไป ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ในสถานการณ์ของการเรียนการสอนภาษาโดยทั่วไปนั้นจำนวนนักศึกษาต่อกลุ่มมากเกินไป ทำให้ฝึกทักษะได้ไม่ทั่วถึง ถึงแม้จะมีสื่ออย่างอื่นมาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน แต่การฝึกทักษะโดยตรงกับ ผู้สอนก็ยังจำเป็น ซึ่งถ้าหากจะให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ควรลดขนาดชั้นเรียนให้เหมาะสมกับการสอนภาษา เช่น การสอนทักษะการพูดและการเขียน ควรอยู่ในจำนวน 20-25 คน การสอนทักษะการอ่าน ควรอยู่ในจำนวน 30-35 คน/จำนวนนักศึกษาต่ออาจารย์ ในวิชาภาษาต่างประเทศทุกภาษาที่ต้องฝึกทักษะตลอดเวลาควร ไม่เกินกลุ่มละ 15-20 คน ขนาดกลุ่ม 20-30 คนก็ถือว่าเป็นขนาดใหญ่มาแล้ว อย่างไรก็ตาม การกำหนดจำนวนผู้เรียนต่อชั้นก็มีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพล เช่น งบประมาณ จำนวนผู้สอน เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถจัดชั้นเรียนให้มีขนาดเล็กได้ตามที่ต้องการ

คุณภาพผู้เรียน

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารเห็นว่า ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษได้มีบทบาทและความสำคัญเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา ดังนั้น การผลิตบัณฑิตเพื่อให้ใช้ได้จริง ก็คือต้องผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถทางด้านภาษา การเสริมสร้างคุณภาพบัณฑิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกับการประกันคุณภาพบัณฑิตทางด้านความสามารถทางภาษา ซึ่งอาจใช้มาตรการดังนี้ได้คือ

1. มหาวิทยาลัย/ประเทศไม่ควรเน้นปริมาณหรือรับนักศึกษาเข้าเรียนโดยไม่กำหนดคะแนนภาษาอังกฤษขั้นต่ำ ผู้ที่สมควรเรียนในมหาวิทยาลัยควรเป็นนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษในระดับที่สูงพอสมควร หากประเทศ/มหาวิทยาลัยต้องการจะให้ประเทศไทยหรือมหาวิทยาลัยมีความเป็นนานาชาติโดยนัยแห่งการใช้ภาษาอังกฤษ
2. ควรพัฒนาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ให้นักศึกษาควบคู่ไปกับพัฒนาความรู้ความสามารถทางภาษา เพราะทั้งสองทักษะนี้จะทำให้นักศึกษามีคุณสมบัติที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ
3. ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนให้เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น

4. จัดให้มีการสอบวัดระดับด้วยข้อสอบมาตรฐานของมหาวิทยาลัย หากต้องการใช้ภาษาต่างประเทศในการทำงาน
5. ควรจัดทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียน (pre-test และ post-test)

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างผู้สอน 43 คน มีภาระงานสอนรวมทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทเฉลี่ย 12.38 ชม./สัปดาห์ ภาระงานสอนสูงสุดคือ 24 ชม./สัปดาห์ และต่ำสุดคือ 2 ชม./สัปดาห์ หากมองภาระงานสอนแยกตามภาษา ต่างประเทศที่สอนจะพบว่า ผู้สอนภาษาจีนมีชั่วโมงสอนโดยเฉลี่ยสูงสุดคือ 16.25 ชม./สัปดาห์/คน โดยมีภาระงานสอนสูงสุดต่ำสุดคือ 9-24 ชั่วโมง หากไม่นับการสอนภาษาสเปนและภาษาอิตาเลียนซึ่งสอนโดยผู้สอนชาวต่างประเทศแล้ว ผู้สอนภาษาอังกฤษมีภาระงานเฉลี่ยรองมาคือ 14.45 ชม./สัปดาห์ โดยภาระงานสอนต่ำสุด-สูงสุดคือ 8-22 ชั่วโมง ผู้สอนภาษาที่มีภาระงานต่ำสุดคือ ผู้สอนภาษาอาหรับและภาษามลายู ซึ่งมีภาระงานสอนโดยเฉลี่ยเพียง 7 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นอกจากภาระงานสอนแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีภาระงานอื่นๆ ที่ต้องรับผิดชอบ เช่น งานบริหาร เป็นกรรมการการชุดต่างๆ ผู้ประสานงานรายวิชา อาจารย์ที่ปรึกษา ฯลฯ

เมื่อสอบถามถึงความรู้สึกต่อภาระงานของตนทั้งในแง่การสอนและภาระงานอื่นๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างประมาณกึ่งหนึ่ง ร้อยละ 51.16 มีความเห็นว่าตนเองมีภาระทั้งด้านการเรียนการสอนและงานอื่นที่มาก ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกเกือบครึ่ง ร้อยละ 46.51 เห็นว่าภาระงานของตนอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมแล้ว และมีเพียง ร้อยละ 4.65 ของกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าภาระงานของตนเองน้อยเกินไป

เมื่อวิเคราะห์ความเห็นแยกตามภาษาพบว่า กลุ่มผู้สอนภาษาจีนและผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าตนเองมีภาระงานที่มาก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่สอนภาษาอิตาเลียน เกาหลีและอาหรับทุกรายมีความพึงพอใจในภาระงานของตนเอง แต่ผู้สอนภาษาสเปนมีความรู้สึกว่าภาระงานของตนเองมีน้อยเกินไป ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องแปลกเนื่องจากผู้สอนภาษาสเปนเป็นชาวต่างประเทศ จึงไม่ต้องมีภาระงานอื่นๆ เช่น การเป็นกรรมการชุดต่างๆ ของสถาบัน

กลุ่มตัวอย่างนี้มีจำนวนรายวิชาที่สอนโดยเฉลี่ย 2.5 วิชา/คน/ภาคการศึกษา หากมองจำนวนรายวิชาแยกตามภาษาที่สอน จะพบว่า ผู้สอนภาษาเยอรมัน อาหรับและเขมร เป็นผู้ที่มีภาระงานสูงสุดในแง่จำนวนวิชา คือ แต่ละคนต้องรับภาระวิชาสอนโดยเฉลี่ย 3 วิชา รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษ ส่วนผู้สอนภาษามลายู สเปน อิตาลี มีภาระวิชาค่อนข้างน้อยเฉลี่ยคนละ 2 วิชา/คน/ภาคการศึกษา

ชั้นเรียนส่วนใหญ่ของการสอนภาษาต่างประเทศเป็นวิชาพื้นฐานระดับปริญญาตรี (ซึ่งในกรณีนี้คือภาษาอังกฤษเพียงภาษาเดียว) จะเป็นชั้นเรียนขนาดค่อนข้างใหญ่ซึ่งมีจำนวนนักศึกษามากกว่า 30 คนขึ้นไป

ต่อห้อง สำหรับชั้นเรียนวิชาเอก-โท ซึ่งแยกสอนตามทักษะ จะพบว่าขนาดชั้นเรียนมีความหลากหลาย และมีขนาดเล็กกว่าชั้นเรียนวิชาพื้นฐาน ผู้สอนส่วนใหญ่จะสอนชั้นเรียนขนาด 21-30 ยกเว้นวิชาเอก-โทที่เน้นทักษะการอ่านและบูรณาการ ทักษะต่างๆ ซึ่งผู้สอนส่วนใหญ่จะสอนชั้นเรียนที่มีนักศึกษามากกว่า 30 คนขึ้นไปต่อชั้น

หากพิจารณาขนาดของชั้นเรียนแยกตามภาษาจะพบว่า ขนาดชั้นเรียนภาษาอังกฤษมีความหลากหลาย ตั้งแต่ชั้นเรียนขนาดผู้เรียน 11 คน จนถึงชั้นเรียนขนาดมากกว่า 30 คน ชั้นเรียนภาษา ฝรั่งเศสค่อนข้างจะเล็ก ผู้สอนส่วนใหญ่ (ยกเว้นผู้สอนภาษาฝรั่งเศสทักษะบูรณาการ) จะมีผู้เรียนในชั้นไม่เกิน 20 คน ผู้สอนภาษาอาหรับก็มีชั้นเรียนขนาดเล็กเช่นกัน ที่น่าสังเกตคือชั้นเรียนของภาษาจีนและภาษาเกาหลีจะเป็นชั้นเรียนที่มีขนาดใหญ่ที่สุด โดย ผู้สอนภาษาจีนไม่ว่าจะสอนภาษาจีนเป็นวิชาเอก-โททักษะใด ทุกคนจะสอนชั้นเรียน ที่มีผู้เรียนมากกว่า 30 คนขึ้นไปทุกชั้นทุกวิชาผู้สอนภาษาเกาหลีจะมีชั้นเรียนขนาดใหญ่รองจากผู้สอนภาษาจีน

ปัจจัยที่กำหนดขนาดของชั้นเรียนของภาษาต่างประเทศที่เปิดสอนน่าจะมาจากหลายปัจจัย เช่น ความนิยมของภาษานั้นๆ ภาษาใดที่มีผู้เรียนจำนวนมาก อาจจะทำให้ชั้นเรียนมีขนาดใหญ่ ตามไปด้วย นอกจากนั้นขนาดของชั้นเรียนอาจถูกกำหนดด้วยจำนวนผู้สอน วิชาภาษาใดที่มีผู้นิยมเรียนมาก แต่มีผู้สอนจำกัด อาจจะทำให้การจัดการเรียนการสอนต้องทำในชั้นเรียนขนาดใหญ่ แต่ถ้ามีผู้สอนเพียงพอแม้จะมีผู้เรียนมากชั้นเรียนก็จะมีขนาดเล็กลงด้วย

ชั้นเรียนภาษาต่างประเทศที่สอนเป็นวิชาพื้นฐานและเป็นแบบบูรณาการทักษะทางภาษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโทจะเป็นชั้นเรียนที่มีนักศึกษายู่ในระหว่าง ต่ำกว่า 10-30 คน แล้วแต่สถานะรายวิชา แต่โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวนนักศึกษา ระหว่าง 16-18 คน ต่อห้องเรียน

ในกลุ่มผู้สอนภาษาเป็นวิชาบังคับพื้นฐานระดับปริญญาตรี (ซึ่งก็คือภาษาอังกฤษ) จำนวน 21 คน มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.38) ใช้ภาษาอังกฤษในการสอนในระดับมาก ร้อยละ 19 ใช้ในระดับมากที่สุด ที่เหลือใช้ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด

ในการสอนภาษาเป็นวิชาเลือกเสรี สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีพบว่า ภาษาจีนและภาษาเขมร เป็นภาษาที่กลุ่มตัวอย่างผู้สอนใช้ภาษาต่างประเทศในการเรียนการสอนจำนวนมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาจีนและเขมรทุกคนใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการสอนในระดับที่มากที่สุด รองลงมาคือผู้สอนภาษาเกาหลี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาเกาหลีทุกคนใช้ภาษาเกาหลีในการสอนในระดับมาก ถัดลงมาคือผู้สอนภาษาอังกฤษซึ่ง ร้อยละ 76.47 ใช้ภาษาอังกฤษในการสอนในระดับมากและมากที่สุด ส่วนภาษาที่ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อการสอนน้อยที่สุดคือภาษามลายู

ในการสอนวิชาภาษาต่างประเทศเป็นวิชาเอก-โทในระดับปริญญาตรี การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนที่สอนภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีและเขมร ใช้ภาษาที่ตนสอนเป็นสื่อการสอนในระดับมากและมากที่สุดกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาเยอรมันและอาหรับทุกคนใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อการสอนใน

ระดับน้อย กลุ่มตัวอย่างผู้สอนวิชาภาษาฝรั่งเศสเพียง 1 ใน 3 เท่านั้นที่ระบุว่าตนเองไม่ใช้ภาษาฝรั่งเศสในการสอนเลย ขณะที่ที่เหลือใช้ภาษาฝรั่งเศสในระดับมากในการสอน

ในระดับปริญญาโท การสอนภาษาต่างประเทศเป็นวิชาพื้นฐาน(ซึ่งมีการสอนอยู่ภาษาเดียวคือ ภาษาอังกฤษ) มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ60) ของกลุ่มตัวอย่างที่สอนวิชาพื้นฐาน ใช้ภาษาอังกฤษในการสอนในระดับมากและมากที่สุด อีกร้อยละ 40 ใช้ภาษาอังกฤษในระดับน้อยและน้อยที่สุด ส่วนผู้สอนภาษาอังกฤษเป็นสาขาเฉพาะทาง (สำหรับผู้มีวิชาเอกภาษาอังกฤษ) และอื่นๆ (เช่น หลักสูตรภาษาศาสตร์ประยุกต์) ทุกคนใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนในระดับมากและมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 41 คน (ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาสเปนและภาษาอิตาลี) มีการใช้ภาษาต่างประเทศในกิจกรรมอื่นๆ นอกจากการเป็นสื่อการสอนในชั้นเรียนในระดับที่สูงพอสมควร โดยประมาณครึ่งของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ภาษาต่างประเทศในกิจกรรมเหล่านี้ในระดับมากและมากที่สุด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างผู้สอนชาวไทยส่วนใหญ่ใช้ภาษาต่างประเทศในกิจกรรมประจำวันเช่น ฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์ และอ่านหนังสือพิมพ์อยู่ในเกณฑ์มากและมากที่สุด

เมื่อวิเคราะห์ผลงานทางวิชาการของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 43 คนแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีผลงานวิชาการด้านการแต่ง/เรียบเรียงตำราหรือเอกสารคำสอนมากที่สุด คือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 33.33 ของผลงานวิชาการทั้งหมด รองลงมาคืองานแปลวิชาการ งานวิจัย การเขียนบทความวิชาการ และการนำเสนอผลงานวิชาการตามลำดับ

ในการสอบถามกลุ่มตัวอย่างผู้สอนชาวไทยในประเด็นเกี่ยวกับความรู้ความสามารถในภาษาต่างประเทศที่สอนว่ากลุ่มตัวอย่างถนัดทักษะใดมากและน้อยที่สุดใน 3 ลำดับแรกนั้น พบว่าใน ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดถนัดไวยากรณ์ ทักษะการอ่านและการพูดเป็นลำดับที่ 1-3 ส่วนทักษะที่ไม่ถนัดที่สุด เรียงจากไม่ถนัดอันดับ 1-3 คือ การเขียน แปลและล่าม หากแยกตามภาษาจะพบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษถนัดทักษะการอ่านและไวยากรณ์เป็นลำดับหนึ่ง รองลงมาอันดับสอง คือทักษะการพูด ส่วนอันดับสามคือการฟังและคำศัพท์ ส่วนทักษะที่ไม่ถนัดอันดับหนึ่งคือ งานแปล อันดับสองคือ ล่ามและอันดับสามคือทักษะการเขียน กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาฝรั่งเศสถนัดไวยากรณ์และคำศัพท์เป็นอันดับหนึ่ง อันดับสองคือฟังพูดและอ่าน ส่วนทักษะที่ไม่ถนัดอันดับหนึ่งคือล่ามและทักษะการเขียน ไม่ถนัดอันดับสองคือการแปล ทักษะที่ผู้สอนภาษาเยอรมันถนัดที่สุดและถนัดเท่าๆ กันคือ การฟังพูดอ่านและไวยากรณ์ ส่วนที่ไม่ถนัดที่สุดคือการแปล รองลงมาคือเขียนและคำศัพท์ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เคยไปอบรมในประเทศในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีร้อยละ 60.47 เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างผู้สอนชาวไทยเกี่ยวกับทักษะทางภาษาสามอันดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาที่สุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต้อง การพัฒนาทักษะการแปลมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะการเขียนและล่ามตามลำดับ

หากแยกตามภาษาจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการฝึกเพิ่มเติมแตกต่างกันไปตามภาษาที่สอน โดยกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาจีน เกาหลี และเขมร ต้องการฝึกเพิ่มเติมทักษะล่ามเป็นอันดับหนึ่ง กลุ่มผู้สอนภาษาอังกฤษ เกาหลี และเขมร ต้องการพัฒนาทักษะการแปลที่สุด และกลุ่มผู้สอนภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน และอาหรับต้องการฝึกฝนเพิ่มเติมด้านการเขียนที่สุด ที่น่าสังเกตคือ ทักษะแปล ฟัง เขียนและล่าม เป็น 4 ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างทุกคนต้องการฝึกฝนเพิ่มเติมในสามลำดับต้น ๆ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือไม่มีผู้สอนภาษาต่างประเทศใดเลยยกเว้นผู้สอนภาษาเขมรที่ต้องการพัฒนาทักษะการอ่าน ทักษะไวยากรณ์ก็มีผู้ต้องการพัฒนาน้อยเช่นกัน

เมื่อสอบถามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 43 ราย เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ โดยพิจารณาความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาในระดับมากและมากที่สุดเท่าที่พบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าปัญหาผู้เรียนไม่มีความพร้อมเป็นอุปสรรคมากที่สุดในการเรียนการสอน และปัญหาในแง่จิตจำกัดความรู้ความสามารถของผู้สอนเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับปัญหาอื่นๆ

เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ คิดว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างปัญหาในการเรียนการสอน ไม่ว่าในแง่ว่าผู้เรียนภาษายังไม่มีความพร้อมและการมีจำนวนผู้เรียนในชั้นเรียนมากเกินไป ส่วนตัวผู้สอนเองเป็นปัญหาหรือปัจจัยอันดับท้ายที่สุดที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน เพราะกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความสามารถในด้านภาษาอยู่แล้ว และดูเหมือนจะไม่มีปัญหาด้านการขาดความรู้ใหม่ๆในการสอนมากนัก เห็นได้จากการจัดปัจจัยเหล่านี้ในอันดับความรุนแรงท้ายๆ

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนชาวไทยทั้ง 41 ราย เห็นว่าการสอนภาษาต่างประเทศสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ควรสอนเน้นทักษะการอ่านมากที่สุด รองลงมาคือ ฟัง เขียน ศัพท์ ไวยากรณ์ การแปลและล่ามโดยลำดับ การที่กลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญของทักษะการอ่านเป็นเรื่องปกติสำหรับนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาเป็นภาษาต่างประเทศไม่ใช่ภาษาที่สอง ความจำเป็นต้องอ่านตำราที่เขียนเป็นภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นความจำเป็นเพื่อศึกษาค้นคว้าวิทยาการใหม่ๆ เพิ่มเติม ส่วนทักษะการพูดและฟังก็มีความจำเป็นรองลงมาเพราะความต้องการในการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน และการเรียนภาษาต่างประเทศก็ควรจะเรียนเพื่อการพูดจาติดต่อกับเจ้าของภาษาหรือผู้ใช้ภาษาโดยตรงเป็นสำคัญด้วย

สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าทักษะที่ควรเน้นมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุดดังนี้คือ ทักษะการอ่าน เขียน ฟังและพูด คำศัพท์ ไวยากรณ์ การแปลและล่าม นอกจากความสำคัญของการอ่านการพูดและฟังด้วยเหตุผลที่คล้ายคลึงกับความจำเป็นของนักศึกษาปริญญาตรีแล้ว ผู้สอนยังคิดว่าทักษะการเขียนก็มีความสำคัญไม่น้อย เพราะนักศึกษาระดับปริญญาโทบางกลุ่มต้องเขียนรายงานหรืองานวิจัยเป็นภาษาต่างประเทศด้วย

ผลวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้กิจกรรมเสริมทักษะเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สอนทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ทั้ง 43 รายใช้กิจกรรมเสริมต่างๆในระดับมากถึงมากที่สุดมีลำดับการใช้จากมากที่สดถึงน้อยที่สุดดังนี้คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม การพูดหน้าชั้นเรียน/ในที่ชุมชน เล่นเกมทางภาษา การเล่าเรื่อง การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต การเขียนบันทึกประจำวัน การร้องเพลง และที่ใช้น้อยที่สุดคือ การเล่นเกม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กิจกรรมเสริมทักษะที่ถูกกระทำใช้มากและมากที่สุดมีลำดับ ประสิทธิภาพ ผลการใช้จากมากที่สดถึงน้อยที่สุดดังนี้คือ การพูดหน้าชั้นเรียน/ในที่ชุมชน การเล่นเกมทางภาษา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม การเล่าเรื่อง การร้องเพลง การเล่นเกม การเขียนบันทึกประจำวัน และลำดับสุดท้ายคือ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษเห็นว่าการเล่นเกมทางภาษาจะได้ผลที่สุดในการส่งเสริมการเรียนการสอน รองลงมาตามลำดับประสิทธิภาพคือ การพูดหน้าชั้นเรียน/ในที่ชุมชน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม การเล่าเรื่อง การเล่นเกมและการร้องเพลง และลำดับสุดท้ายคือ การเขียนบันทึกประจำวัน และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต

เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษใช้กิจกรรมเสริมทักษะทุกประเภท และคิดว่าทุกกิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาฝรั่งเศส กิจกรรมเสริมทักษะที่ได้ผลที่สุดคือ การร้องเพลง รองลงมาคือ การพูดหน้าชั้นเรียน/ในที่ชุมชน การเล่นเกมและการเล่าเรื่อง และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างไม่แสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่ได้ผลหรือไม่เคยใช้กิจกรรมดังกล่าวคือการเขียนบันทึกประจำวัน และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาจีนมีความหลากหลายในการใช้กิจกรรมเสริมทักษะไม่น้อยกว่ากลุ่มผู้สอนภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส ส่วนผู้สอนภาษาต่างประเทศอื่นๆมีการใช้กิจกรรมเสริมทักษะที่ใช้ได้ผลไม่หลากหลายนัก

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศในโครงการวิจัยระดับอุดมศึกษานี้มีทั้งหมด 141 คน กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวที่มีเหตุผลในการเรียนภาษาอังกฤษเพราะความสนใจ หลักสูตรบังคับ และมีประโยชน์ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาฝรั่งเศส ญี่ปุ่น มลายู และเขมร ส่วนใหญ่เรียนเพราะความสนใจ กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอาหรับเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวที่ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนภาษาต่างประเทศเพราะหลักสูตรบังคับ

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษร้อยละ 61.54 เริ่มเรียนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา และร้อยละ 35.38 ที่เริ่มเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาเยอรมันและภาษาจีน ส่วนใหญ่ร้อยละ 75 และกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาสเปน ภาษาอิตาลี ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี และภาษาเขมร ทั้งหมด

เริ่มเรียนภาษาดังกล่าวในระดับ กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาฝรั่งเศส ร้อยละ 66.67 และภาษาอาหรับ ร้อยละ 75 เริ่มเรียนภาษาดังกล่าวในระดับมัธยม กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษามลายูเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวที่มีผู้เริ่มเรียนภาษานี้ในระดับอนุบาลและระดับมหาวิทยาลัยในจำนวนที่เท่ากัน คือ ประมาณหนึ่งในสามของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 37.50

ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มเรียนดี และมีความเห็นว่าตนเองมีทักษะหรือความสามารถด้านการอ่านเป็นลำดับแรก ถัดมาคือ ทักษะความสามารถด้านการเขียน และการฟัง ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนถนัดน้อยที่สุดคือทักษะการพูด การที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตนเองมีทักษะหรือความสามารถด้านการอ่านซึ่งเป็นทักษะรับสารในลำดับแรก และการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตนเองมีทักษะหรือความสามารถด้านการพูดซึ่งเป็นทักษะส่งสารในลำดับสุดท้าย น่าจะเป็นเพราะว่ากลุ่ม ตัวอย่างมีโอกาสใช้และฝึกฝนทักษะการอ่านมากกว่าทักษะการพูด นอกจากนี้ข้อค้นพบดังกล่าวยังอาจสะท้อนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนทักษะการพูดภาษาต่างประเทศได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษามลายูมีทักษะภาษามากกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศอื่นๆ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษามลายูมีทักษะการฟัง การอ่าน และการเขียนในระดับมากถึงมากที่สุด อาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีโอกาสและบริบทการฝึกฝนและการใช้ภาษามากกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศอื่นๆ ทั้งนี้ เพราะในแถบภาคใต้ตอนล่างมีการใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวัน และสำหรับบางคน ภาษามลายูถิ่นก็อาจเป็นภาษาแรก ในภาพรวม ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่เกือบทุกคนต้องการปรับปรุงในระดับมากถึงมากที่สุด คือ ทักษะการพูด รองลงมาคือ ทักษะการเขียน ร้อยละ 89.78 การอ่าน ร้อยละ 88.32 และการฟัง ร้อยละ 87.59

กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดใช้ภาษาต่างประเทศในระดับมากถึงมากที่สุด ในสองลำดับแรกล้วนอยู่ในบริบทชั้นเรียน คือ การสอบในชั้นเรียน ร้อยละ 91.24 และ ฟัง พูด อ่าน เขียน ในชั้นเรียน ร้อยละ 86.13 กลุ่มตัวอย่างที่มีกิจกรรมสนทนากับเจ้าของภาษามีเพียงร้อยละ 37.23 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนเห็นว่ากิจกรรมต่างๆ มีประโยชน์และช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับมากถึงมากที่สุดตามลำดับดังนี้ คือ การเรียนรู้ด้วยตนเองจากตำรา สื่อ และอื่นๆ การร้องเพลง การพูดหน้าชั้นเรียน/ในที่ประชุม การเล่นเกมทางภาษา การเล่าเรื่อง การเล่นเกมตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่มีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาต่างประเทศจากแหล่งเรียนรู้/สื่อ/ กิจกรรมต่างๆ ในระดับมากถึงมากที่สุด มีจำนวนตามลำดับดังนี้ คือ ตำราเรียน การฝึกทำ แบบฝึกหัดและข้อสอบ เพลง โปรแกรมคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าครึ่งที่มีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาต่างประเทศจากศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสนทนากับเจ้าของภาษา ภาพยนตร์ หนังสือ/สิ่งพิมพ์ รายการโทรทัศน์ ตามลำดับ

เมื่อประมวลข้อมูลทั้งหมดแล้ว คณะผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตเชิงสรุปได้ว่า โอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาจากแหล่งเรียนรู้/สื่อ/กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศ แปรผันตามภาษาต่างประเทศที่กลุ่ม

ตัวอย่างเรียน ตามสถานะการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นๆแล้ว และปัจจัยอื่นๆอีกหลายปัจจัย เช่น บทบาทและสถานภาพของภาษาต่างประเทศที่กลุ่มตัวอย่างเรียนในสังคมภาคใต้ ความแพร่หลายของสื่อและความสามารถในการเข้าถึงซึ่งไม่เท่ากันในทุกภาษา ด้วยเหตุนี้ จึงไม่เป็นที่แปลกใจที่กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มีโอกาสดูฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษจากแหล่งเรียนรู้/สื่อ/กิจกรรมที่มากและหลากหลายที่สุดในขณะที่กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาเขมรส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสดังกล่าวเลย ปัจจัยอื่นๆที่น่าจะมีผลต่อโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานที่ตั้งและสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่สถาบันการศึกษาตั้งอยู่ นโยบายและการให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของสถาบัน ความพร้อมด้านต่างๆของสถาบัน เช่น ครูผู้สอนชาวต่างประเทศ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด และศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้ความสำคัญต่อการฝึกฝน การจัดหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอน และท้ายที่สุด ตัวผู้เรียนเองก็เป็นปัจจัยสำคัญไม่น้อย ผู้เรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศและมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาทักษะภาษา ย่อมมีแรงจูงใจในการขวนขวายหาโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาด้วยตนเอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนภาษาต่างประเทศต่างๆที่อิงกับกิจกรรมในชั้นเรียนในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งเรียงตามลำดับดังนี้ คือ การเข้าเรียนสม่ำเสมอ ร้อยละ 95.62 การส่งงาน/การบ้าน ร้อยละ 92.70 การปรึกษาเพื่อนเกี่ยวกับบทเรียน ร้อยละ 64.23 การทบทวนบทเรียน ร้อยละ 60.58 ในขณะที่ผู้เรียนมีกิจกรรมการค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด/ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 40.88 และค้นคว้าเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 35.04 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอัตราส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่สนใจขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียนมีไม่มากนัก

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อทันทีหรือทำงานทันทีในระดับมากถึงมากที่สุด อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาความพร้อมในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการเรียนต่อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้เรียนจำนวนน้อยมาก ร้อยละ 30.66 มีความพร้อมในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการเรียนต่อ หรือ เพื่อการทำงานในระดับมากถึงมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศระดับปริญญาโทซึ่งประกอบด้วยผู้เรียนภาษาอังกฤษจำนวน 4 คน ทุกคนเห็นตรงกันว่าภาษาอังกฤษมีประโยชน์ด้านการศึกษาและการทำงานในระดับมากถึงมากที่สุด สำหรับประโยชน์ของภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันนั้น ครึ่งหนึ่งเห็นว่ามีในระดับมากถึงมากที่สุด แต่อีกครึ่งหนึ่งเห็นว่ามีในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับปริญญาโทส่วนใหญ่มีทักษะการฟังและการอ่านในระดับมากถึงมากที่สุด แต่มีทักษะการเขียนน้อยถึงน้อยที่สุด ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีทักษะการพูดในระดับมากถึงมากที่สุด ในขณะที่อีกครึ่งหนึ่งมีในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ในด้านความต้องการปรับปรุงทักษะภาษาอังกฤษ พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้เรียนระดับปริญญาโททุกคนต้องการปรับปรุงทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนในระดับมากถึงมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับปริญญาโททุกคนใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการฟัง พูด อ่าน เขียนในชั้นเรียน ส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสอบในชั้นเรียน สอบเพื่อเรียนต่อ และทำงานในระดับมากถึงมากที่สุด ครึ่งหนึ่งใช้ภาษาอังกฤษเพื่อฟังเพลง และมีเพียงหนึ่งในสี่ที่ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อดูหนัง สนทนากับเจ้าของภาษา และเรียนรู้วัฒนธรรมเจ้าของภาษาในระดับมากถึงมากที่สุด

จากข้อมูลข้างต้น จะสังเกตได้ว่า กิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในบริบทการศึกษาและการทำงาน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างก็ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการทำ กิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือการเรียนบ้างถึงแม้จะอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ในบรรดากิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษนอกบริบทชั้นเรียน กิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อฟังเพลงเป็นกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทำมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ

กิจกรรมเดียวที่กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับปริญญาโททุกคนเห็นตรงกันว่ามีประโยชน์และช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในระดับมากถึงมากที่สุด คือ กิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเองจากตำรา สื่อ และอื่นๆ ส่วนกิจกรรมที่เหลือ คือ ร้องเพลง เล่นเกมทางภาษา เล่นเรื่อง พูดหน้าชั้นเรียน/ในที่ประชุม เล่นละคร และทนายปัญหา ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความประโยชน์และช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในระดับมากถึงมากที่สุด กิจกรรมอื่นๆ ที่กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนบางรายระบุว่ามีความประโยชน์และช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษมากถึงมากที่สุด คือ การใช้อินเทอร์เน็ต

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับปริญญาโททุกคนต้องการฝึกทักษะภาษาอังกฤษในต่างประเทศในระดับมากถึงมากที่สุด จากการวิเคราะห์จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับปริญญาโทที่มีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษจากแหล่งเรียนรู้/สื่อ/กิจกรรม และจากการจัดลำดับโอกาสการฝึกฝนพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับปริญญาโทมีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษในระดับมากถึงมากที่สุดจากแหล่งต่างๆ ตามลำดับดังนี้ 1) ตำราเรียน และโปรแกรมคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต 2) หนังสือ/สิ่งพิมพ์ และภาพยนตร์ 3) เพลง รายการโทรทัศน์ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทำงาน 4) รายการวิทยุ กิจกรรมค่ายภาษาต่างประเทศ การฝึกทำแบบฝึกหัดและข้อสอบ การเรียนเสริมทักษะจากแหล่งภายนอก และการไปต่างประเทศ เป็นที่สังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับปริญญาโทในงานศึกษานี้ทั้งหมดมีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษจากการสนทนากับเจ้าของภาษาในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า โอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาที่มากที่สุดของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับปริญญาโทอยู่ในบริบทการใช้ภาษาเพื่อการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับปริญญาโททุกคนเข้าเรียนสม่ำเสมอ ส่งงาน/การบ้าน และค้นคว้าเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ตในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อจบการศึกษาและหากมีโอกาสศึกษาต่อ กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับปริญญาโทส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อทันที กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนทุกคนคิดว่าจะได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเรียนต่อในระดับมากถึง สำหรับความพร้อมในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเรียนต่อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพียงหนึ่งในสี่ มีความพร้อมในระดับมากถึงมากที่สุด นอกจากนี้เมื่อจบการศึกษาและ

หากมีโอกาทำงาน กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนระดับปริญญาโทส่วนใหญ่ประสงค์จะทำงานทันที คิดว่าจะได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการทำงาน และมีความพร้อมในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการทำงานในระดับมากถึงมากที่สุด

ผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 6

ความพึงพอใจ ความต้องการและปัญหาการใช้ภาษาต่างประเทศ ในหน่วยงานและสถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้¹⁸

ภาคใต้เป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพของพื้นที่ที่ติดทะเลทั้งสองด้านซึ่งทำให้ได้เปรียบในด้านการผลิตและการขนส่งสู่เอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ ดังนั้นในการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคใต้ตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) จึงมุ่งในด้านการผลิตและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลฝั่งทะเลอันดามันให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับโลก ซึ่งมีกลุ่มจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ เป็นศูนย์กลาง และสร้างความเชื่อมโยงด้านการผลิตกับพื้นที่ฝั่งอ่าวไทย โดยมีกลุ่มจังหวัดสงขลา ปัตตานี เป็นศูนย์กลางการค้าและการผลิตอาหารฮาลาล อุตสาหกรรมหลักของภาคใต้มี 3 ประเภทใหญ่ๆคือ 1) อุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยสถานประกอบการประเภทโรงแรม ร้านอาหาร และบริษัทนำเที่ยว 2) อุตสาหกรรมการผลิต ประกอบด้วยสถานประกอบการประเภทบริษัทแปรรูปอาหารทะเล บริษัท ขุดเจาะน้ำมัน บริษัทแปรรูปยางพารา ผลิตภัณฑ์จากกะลา เครื่องถม ผ้ามัดย้อม ผ้าบาติก เสื้อกระจุ๊ด เป็นต้น และ 3) อุตสาหกรรมการค้า ประกอบด้วยบริษัท Shipping/ส่งออก และร้านค้าแผงลอยขายของให้นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีประเภทธุรกิจอื่นๆที่ต้องใช้ภาษาต่างประเทศ เช่น ธนาคาร โรงพยาบาล ตำรวจ ท่องเที่ยว หน่วยงานที่ต้องติดต่อกับชาวต่างชาติ เช่นสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น

แรงงานที่มีคุณภาพที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันสูงและเป็นการแข่งขันในระดับที่ต้องใช้ความสามารถทางภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็น ฉะนั้นสถาบันทางการศึกษาทั้งหลายซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงในการผลิตบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเพื่อป้อนตลาดแรงงานจึงต้องคำนึงถึงจำนวนการผลิตและคุณภาพของบุคคลเหล่านั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการผลิตบุคคลให้มีคุณภาพสามารถสื่อสารกับสังคมโลกได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอุตสาหกรรมการบริการและการผลิตนั้นคือความสามารถของบุคคลในหน่วยงานหรือสถานประกอบการต่างๆในการใช้ภาษาต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพการที่จะทราบว่าพนักงานหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งที่ต้องการในบริษัท/องค์กรหรือไม่และมากน้อยเพียงใด รวมทั้งการที่จะทราบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในบริษัท/องค์กรต่าง ๆ นั้นมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง

¹⁸ ผลการวิจัยส่วนนี้คัดย่อมาจากงานวิจัยโครงการความพึงพอใจ ความต้องการและปัญหาการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้ โดยชลลดา เลหาวิชยานนท์ และคณะ (2547) ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการย่อยของชุดโครงการที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้

การศึกษาการประเมินสามารถ ความพอใจในการใช้ภาษาต่างประเทศของบุคลากรในหน่วยงานนั้นๆ เพื่อนำผลการศึกษาไปเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในภาคใต้

ในการศึกษาครั้งนี้ ชลลดา เลหาวิริยานนท์ และคณะ (2547) ใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มตัวอย่างนายจ้าง/หัวหน้างาน และ 2) กลุ่มตัวอย่างพนักงาน/ลูกจ้าง ก่อนที่จะกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามนั้น คณะผู้วิจัยต้องกำหนดจังหวัดที่เป็นตัวแทนของประชากรในจังหวัดภาคใต้โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ครอบคลุมความหลากหลายและเป็นตัวแทนประชากรที่เหมาะสมดังนี้คือ

1. จังหวัดที่มีลักษณะเด่นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ
จำนวน 2 จังหวัด คือ สงขลาและภูเก็ต
2. จังหวัดที่ติดชายแดนไทยจำนวน 2 จังหวัด คือ นราธิวาส (ติดชายแดนมาเลเซีย) และ ระนอง (ติดชายแดนพม่า)
3. จังหวัดที่ไม่มีลักษณะตามข้อ 1 และ ข้อ 2 จำนวน 2 จังหวัด คือ พัทลุงและ นครศรีธรรมราช

ดังนั้นจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของภาคใต้ มีทั้งหมด 6 จังหวัดคือ สงขลา ระนอง ภูเก็ต นราธิวาส นครศรีธรรมราชและพัทลุง หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยเลือกสถานประกอบการที่เป็นลักษณะเด่นของจังหวัดนั้น โดยเจาะจงเลือกสถานประกอบการที่มีการใช้ภาษาต่างประเทศในการทำงานและบริการ เพื่อสุ่มตัวอย่างบุคคล กลุ่มตัวอย่างบุคคลต้องเป็นบุคคลที่ใช้ภาษาต่างประเทศในการดำเนินงาน หรือให้บริการกับลูกค้า และผู้มาติดต่อ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนายจ้าง/หัวหน้างานนั้น คณะผู้วิจัยขอความร่วมมือจากหัวหน้างาน/นายจ้างของสถานประกอบการที่เลือกไว้จำนวน 1 คนเพราะเป็นผู้สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้ภาษาต่างประเทศ ระดับความพึงพอใจต่อการใช้ภาษาต่างประเทศของลูกจ้างและความต้องการใช้ภาษาต่างประเทศ ตลอดจนปัญหาต่างๆ ได้อย่างชัดเจนในภาพรวมได้ สำหรับกลุ่มตัวอย่างพนักงาน/ลูกจ้างนั้น นายจ้าง/หัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้เลือกพนักงาน/ลูกจ้างในหน่วยงานของตนที่ต้องใช้ภาษาต่างประเทศในการทำงานและให้บริการกับลูกค้าหรือผู้มาติดต่อกับหน่วยงานจำนวน 3 คนต่อหน่วยงาน เพื่อให้การสัมภาษณ์ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนายจ้าง/หัวหน้างานมีจำนวน 12 คนต่อ 1 จังหวัด และพนักงาน/ลูกจ้างที่ทำงานในสถานประกอบการมีจำนวน 36 คน ต่อ 1 จังหวัดรวมทั้งสิ้น 48 คนต่อ 1 จังหวัด เมื่อสรุปโดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนายจ้าง/หัวหน้างาน มีจำนวน 72 คน และพนักงาน/ลูกจ้าง มีจำนวน 216 คน รวมทั้งสิ้น 288 คน

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดและเกี่ยวข้องโดยตรงกับสภาพการใช้ภาษาต่างประเทศ ระดับความพึงพอใจและความต้องการ รวมถึงปัญหาในการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานประกอบการของภาคใต้ คณะผู้

วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ 2 ชุดคือ

- 1) คำถามข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ภาษาต่างประเทศสำหรับนายจ้าง/หัวหน้างาน ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญ คือ ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงานหรือสถานประกอบการ การใช้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงานและธุรกิจ ระดับความพึงพอใจในความสามารถทางภาษา นโยบายการพัฒนาการใช้ภาษาต่างประเทศ ความต้องการบุคลากรในอนาคต และการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถด้าน ภาษาต่างประเทศของพนักงาน/ลูกจ้างในหน่วยงาน
- 2) คำถามข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ภาษาต่างประเทศสำหรับพนักงาน/ลูกจ้าง ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การใช้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงาน การเพิ่มพูนทักษะภาษาต่างประเทศ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเพิ่มพูนทักษะภาษาต่างประเทศ การสนับสนุนการพัฒนาการใช้ภาษาต่างประเทศจากสถานประกอบการ และคำถามเพื่อให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาในการเพิ่มพูนทักษะภาษาต่างประเทศ

คณะผู้วิจัยได้ให้ผู้วิจัยที่มีความชำนาญดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โดยมีการอบรมผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทุกคนให้คุ้นเคยและเข้าใจถึงวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ที่ถูกต้องเพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลในเชิงลึกได้ครบถ้วนทุกประเด็น จากนั้นคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจึงเดินทางไปยังสถานประกอบการ ที่ได้นัดหมายไว้

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนายจ้าง/หัวหน้างาน

ผลการวิจัยพบว่าการใช้ภาษาอังกฤษในสถานประกอบการเป็นจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 96 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ในหน่วยงานของอุตสาหกรรมทุกประเภท ภาษาที่ใช้รองลงมาคือ ภาษาจีน ร้อยละ 48.7 และภาษามลายู ร้อยละ 24.3 สำหรับภาษาอื่น ๆ นั้น มีการใช้บ้างเล็กน้อยในบางสถานประกอบการ ซึ่งภาษาฝรั่งเศสมีการใช้เพียงร้อยละ 4.1 ภาษาเยอรมันร้อยละ 8.1 และภาษาเกาหลี ร้อยละ 4.1 ซึ่งจะถูกใช้เฉพาะในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว และอื่น ๆ เท่านั้น ส่วนภาษาญี่ปุ่นที่มีการใช้ร้อยละ 10.8 นั้น มีความแตกต่างออกจากภาษาอื่น ๆ ไปตรงที่มีการใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตด้วย ซึ่งเป็นไปได้ที่จะเป็นการร่วมกันกับบริษัทจากประเทศญี่ปุ่น หรือเป็นการใช้เทคโนโลยีการผลิตจากประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น สำหรับภาษาพม่ามีการใช้ไม่มากนักคิดเป็นร้อยละ 12.2 แต่ก็มีในทุกประเภทอุตสาหกรรมและจัดอยู่ในอันดับถัดมาจากภาษามลายู

ในกลุ่มตัวอย่างสถานประกอบการมีจำนวนผู้รู้ภาษาอังกฤษสูงสุดเช่นเดียวกัน เฉลี่ย 37.6 คนต่อสถานประกอบการ โดยที่ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว กลุ่มอื่น ๆ และกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต ตามลำดับ

โดยสรุป ภาษาต่างประเทศที่ใช้มากที่สุดในหน่วยงาน 3 ลำดับแรก คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายู ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนผู้รู้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงานต่าง ๆ เพียงแต่สลับที่กัน ในลำดับที่ 2 และ 3 โดยมีจำนวนผู้รู้ภาษามลายูมากกว่าผู้รู้ภาษาจีนในหน่วยงาน/ธุรกิจที่ได้รับการสัมภาษณ์

ในส่วนของลักษณะงานที่ต้องการใช้ภาษาต่างประเทศนั้น พบว่า งานให้บริการ งานประชาสัมพันธ์ และงานการตลาด/การขาย อยู่ใน 3 ลำดับแรก ซึ่งใน 2 ลักษณะงานแรกนั้นจะมีการใช้มากในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ส่วนงานการตลาดและการขายนั้นจะมีการใช้มากในกลุ่มอุตสาหกรรมการค้าและอุตสาหกรรมการผลิตตามลำดับ

ความพึงพอใจในความสามารถด้านภาษาต่างประเทศในทักษะต่าง ๆ

กลุ่มนายจ้างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในความสามารถทางภาษาของบุคลากรใน สถานประกอบการหรือหน่วยงานของตนเองในระดับน้อยทุกทักษะ และที่น่าสนใจก็คือ นายจ้างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจความสามารถด้านทักษะการฟังและการพูดของบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาทางภาษาต่างประเทศ (การฟังร้อยละ 29.7 และการพูดร้อยละ 28.4) น้อยกว่าบุคลากรที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางภาษาต่างประเทศโดยตรง (การฟังร้อยละ 32.4 และการพูดร้อยละ 32.4) อย่างไรก็ตาม ในด้านทักษะการเขียนและทักษะการแปลและล่ามนั้น นายจ้างมีความพึงพอใจความสามารถของบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาทางภาษาต่างประเทศ (การเขียนร้อยละ 23 และการแปลร้อยละ 19) มากกว่าบุคลากรที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางภาษาต่างประเทศ (การเขียนร้อยละ 14.7 และการแปลร้อยละ 13.5) มีเพียงแต่กลุ่ม อุตสาหกรรมการค้าเท่านั้นที่นายจ้างร้อยละ 20 พึงพอใจบุคลากรที่ไม่มีวุฒิทางภาษาต่างประเทศมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 10

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น อาจอธิบายได้ว่า ความคาดหวังของนายจ้างที่มีต่อบุคลากรทั้ง 2 ประเภทนี้แตกต่างกัน โดยที่นายจ้างไม่ได้มีความคาดหวังสูงมากนักต่อบุคลากรที่ไม่มีวุฒิการศึกษา ทางภาษาต่างประเทศ และเมื่อบุคลากรที่ไม่มีวุฒิการศึกษาตรงตามภาษาต่างประเทศที่ใช้อยู่สามารถสื่อสารได้ในระดับหนึ่งโดยใช้ทักษะการฟัง/ทักษะการพูด ซึ่งสามารถพัฒนาได้เอง และไม่จำเป็นต้องเป็นภาษาที่เป็นทางการมากนักจึงได้รับความพึงพอใจมากกว่าบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาทางภาษาต่างประเทศที่เรียนมาโดยตรง ซึ่งคาดหมายว่าจะต้องสามารถสื่อสารได้ในระดับดีอยู่แล้ว ส่วนทักษะอื่น ๆ ซึ่งก็คือทักษะการเขียน ทักษะการอ่าน และทักษะการแปลและล่ามนั้นแตกต่างจากทักษะการฟัง/พูดที่เป็นทักษะที่ต้องการความถูกต้อง

ต้อง แม่นยำ รวมทั้งต้องการการใช้ภาษาอย่างเป็นทางการมากกว่า บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาทางภาษาต่างประเทศ ซึ่งได้รับการเรียนและฝึกฝนมาโดยตรง จึงน่าจะทำได้ดีกว่าอยู่แล้ว

นายจ้างร้อยละ 52.7 พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศโดยการทำงาน และโดยการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศ รองลงมาคือ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ตร้อยละ 43.2 รายการวิทยุ/โทรทัศน์ ร้อยละ 43.2 นายจ้างส่วนหนึ่งเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 29.7 ในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศด้วยเช่นกัน ซึ่งมีอัตราส่วนเพียงไม่มากนัก

การสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศมักมี 2 ลักษณะคือ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 37.8 และการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ร้อยละ 31 ส่วนการพัฒนาโดยวิธีอื่น ๆ นั้นได้รับการสนับสนุนค่อนข้างน้อย เช่น การฝึกอบรม/ฝึกปฏิบัติงาน มีผู้เลือกใช้เพียง ร้อยละ 28.4 ขณะที่อีกร้อยละ 27 เป็นการพัฒนาโดยการติดตามรายการวิทยุ/ โทรทัศน์

สรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของนายจ้างเอง และ การที่นายจ้างสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศนั้นมีความคล้ายคลึงกัน คือ นอกเหนือจากการพัฒนาในการทำงานและติดต่อกับชาวต่างประเทศของนายจ้างเองแล้ว ทั้งนายจ้างและบุคลากรพัฒนาโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต ในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน รองลงมา คือ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์และโดยการฝึกจากการติดตามรายการวิทยุ/โทรทัศน์ เป็นที่น่าสังเกตว่าการเรียนเสริมและการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มวุฒิการศึกษา และการพัฒนาโดยการฝึกอบรม/ฝึกปฏิบัติจะอยู่ในลำดับท้าย ๆ ร้อยละ 16.2 สำหรับนายจ้าง และร้อยละ 28.4 สำหรับพนักงาน ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นการพัฒนาความสามารถที่ต้องการเวลามาก และอาจจะต้องใช้เวลาในการทำงานบางส่วน หรือลาออกไปในระยะเวลาหนึ่งซึ่งคงไม่เป็นที่ต้องการของหน่วยงานอย่างแน่นอน ในขณะที่การพัฒนาโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต/สื่อสิ่งพิมพ์/รายการวิทยุ/โทรทัศน์ นั้นสามารถทำควบคู่ไปกับการทำงานให้กับหน่วยงานหรือองค์กรได้ ทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารและความเพลิดเพลินอีกด้วย

ข้อมูลที่พบแสดงให้เห็นว่ามีความต้องการบุคลากรที่รู้ภาษาต่างประเทศ 3 ภาษา เรียงตามลำดับดังนี้ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนเฉลี่ย และภาษามลายู สำหรับผู้รู้ภาษาอังกฤษเป็นที่ต้องการมากที่สุดในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว รองลงมาคือ กลุ่มอื่น ๆ อุตสาหกรรมการผลิต และกลุ่มอุตสาหกรรมการค้า ผู้ที่รู้ภาษาจีนก็เช่นกันที่มีความต้องการมากในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ และการท่องเที่ยวตามมาด้วยกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มอุตสาหกรรมการค้า และสุดท้าย คือ อุตสาหกรรมการผลิต ส่วนความต้องการผู้รู้ภาษามลายูนั้นจะต่างกับ 2 ภาษาข้างต้น เพราะกลุ่มอื่น ๆ จะมีความต้องการมากที่สุด ตามด้วย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมการค้า นั้นมีความต้องการบุคลากรผู้รู้ภาษามลายูเพียงเล็กน้อย

อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบความต้องการเพิ่มผู้รู้ภาษาต่างประเทศในภาษาต่าง ๆ กลับพบว่าหน่วยงานต้องการเพิ่มบุคลากรผู้รู้ภาษาต่างประเทศที่เดิมมีจำนวนเพียงเล็กน้อย เช่น ภาษาเกาหลี ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเยอรมัน มากกว่าต้องการเพิ่มผู้รู้ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายู ทั้งนี้เป็นเพราะเดิมแต่ละหน่วยงานมีบุคลากรผู้รู้ภาษาต่างประเทศทั้ง 3 ภาษานี้อยู่จำนวนมากแล้ว จึงต้องการเพิ่มขึ้นอีกไม่มาก เมื่อเทียบกับภาษาอื่น ๆ ที่เดิมนั้นมีจำนวนผู้รูน้อยมาก หรือไม่มีเลย เช่น ภาษา ฝรั่งเศสต้องการเพิ่มร้อยละ 188.6 และ ภาษาญี่ปุ่น ร้อยละ 361 นอกจากนี้ความต้องการผู้รู้ภาษาต่างประเทศเพิ่ม ไม่ได้หมายความว่าความต้องการเพิ่มจำนวนบุคลากร แต่หมายถึงความต้องการให้บุคลากรที่มีอยู่เดิมนั้นมีความรู้ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพิ่มขึ้น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างนายจ้างต้องการให้บุคลากรรู้ภาษาต่างประเทศเฉพาะทางด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร ร้อยละ 52.7 การท่องเที่ยวและการบริการ ร้อยละ 50 ธุรกิจ บัญชี ร้อยละ 41.9 และกฎหมายร้อยละ 23 ทักษะทางภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายูที่ต้องการมากที่สุดคือทักษะการพูด ร้อยละ 44.6 การฟังร้อยละ 42.8 รองลงมาคือการเขียนร้อยละ 29.7 การอ่านร้อยละ 28.8 การแปลและล่ามร้อยละ 23.4 กลุ่ม ตัวอย่างนายจ้างมีความเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาความรู้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงานดังนี้คือ

1. หน่วยงานควรมีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาต่างประเทศทั้งระยะสั้น และต่อเนืองระยะยาว และเน้นให้เป็นการอบรมที่สอดคล้องกับการใช้งานได้จริง เน้นการปฏิบัติและมุ่งเน้นที่ภาษาเฉพาะทาง และให้คำนึงถึงการใช้งานในแต่ละท้องถิ่นด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการอบรม หรือจัดคอร์สอบรมให้กับพนักงานในหน่วยงาน

2. สถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ หรือ นโยบายในการพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของรัฐ ต้องมีนโยบายพัฒนาความสามารถทางภาษาของผู้เรียนมากกว่านี้ โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและความจำเป็นต่อภาษาต่างประเทศ โดยจัดให้มีการเพิ่มหน่วยกิตและมีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะด้านภาษาเฉพาะทาง และจัดให้มีการฝึกภาคสนามด้วย โดยให้มีระยะเวลาเพียงพอที่นักศึกษาจะได้ฝึกใช้ภาษาต่างประเทศจริงในหน่วยงาน และทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจ กล้าแสดงออก นอกจากนี้จะต้องพัฒนากระบวนการวัดผลให้ได้มาตรฐานโดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาการเรียนรู้มากกว่าการให้เกรด รวมทั้งการพัฒนา คุณภาพของอาจารย์ให้อยู่ในระดับสากลด้วย ทั้งนี้สถาบันการศึกษาควรประสานงานและร่วมมือกับสถานประกอบการในการวิจัยถึงความต้องการการใช้ภาษาต่างประเทศของตลาดแรงงานและของแต่ละท้องถิ่น เพื่อที่จะได้ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และทักษะทางภาษาต่างประเทศตรงตามความต้องการ

3. นอกจากนี้รัฐควรสนับสนุนการเรียนการสอนแบบโรงเรียนสองภาษา (Bilingual School) เพิ่มขึ้น ให้โรงเรียนของรัฐสอนภาษาต่างประเทศเหมือนกับในโรงเรียนเอกชน และส่งเสริม หลักสูตรภาษาต่างประเทศเฉพาะ พื้นที่โดยสำรวจจากความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

4. การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมุ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ให้ผู้เรียนสามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และในการทำงาน เน้นทักษะการพูด การฟัง และการเขียน และเสนอแนะให้มีการสอนภาษาอังกฤษคู่กับภาษาไทยในทุกสาขา สร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น เน้นเทคนิคการสอนที่ทำให้การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศสนุกสนาน ถ้าเป็นอาจารย์ชาวต่างชาติ ควรที่จะสามารถเข้าใจภาษาไทยได้ด้วย อย่างไรก็ตาม ไม่ควรเน้นด้านไวยากรณ์มากเกินไป แต่ให้เน้นเรื่องการออกเสียงและสำเนียงในการพูดให้มากขึ้น

5. สื่ออุปกรณ์แหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อจะช่วยให้พัฒนาความสามารถด้านภาษาต่างประเทศซึ่งมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น ให้มีการจัดหาสื่อการเรียนรู้ เช่น CD-ROM ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน หรือด้านภาษาเฉพาะทาง เช่น ภาษาอังกฤษธุรกิจ เป็นต้น หนังสือภาษาต่างประเทศ รวมถึงเรียกร้องให้มีรายการวิทยุ/TV ภาควิชาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดตั้งศูนย์ภาษาสำหรับชุมชนต่าง ๆ เช่น ในเมืองธุรกิจ หรือในแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพนักงาน/ลูกจ้าง

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีจำนวน 219 คนจากสถานประกอบการทั้ง 4 ประเภทคือ การท่องเที่ยว ร้อยละ 38 การผลิต ร้อยละ 32 การค้า ร้อยละ 14 และ อื่นๆ ร้อยละ 32 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 47 จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา รองลงมาคือผู้ที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 20 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 18 และระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 15

กลุ่มตัวอย่างระบุว่าภาษาอังกฤษสำคัญต่อการทำงานมากที่สุด โดยมีคะแนน 572 คะแนน รองลงมาคือภาษาจีน 150 คะแนน และภาษามลายู 123 คะแนน งานบริการเป็นงานที่กลุ่มตัวอย่างใช้ภาษาต่างประเทศในการทำงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคืองานประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 49.3 ปริมาณการใช้ทักษะต่างๆในการทำงานมีดังนี้คือ ทักษะการฟัง ร้อยละ 27.2 และการพูดร้อยละ 27.2 และทักษะการอ่านร้อยละ 12.8 เขียนร้อยละ 11 แปลและล่ามร้อยละ 7.9 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาปริมาณการใช้ทักษะโดยแยกตามภาษาแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ทักษะการฟังและการพูดในปริมาณมากเฉพาะภาษาอังกฤษเท่านั้น ร้อยละ 56.6 สำหรับการฟัง และร้อยละ 56.6 สำหรับการพูด ส่วนภาษามลายูและภาษาจีนนั้น มีผู้ใช้ระดับน้อยใกล้เคียงกัน กล่าวคือภาษามลายูมีผู้ใช้ทักษะการฟังร้อยละ 12.3 การพูดร้อยละ 11.9 และภาษาจีนมีผู้ใช้ทักษะการฟังร้อยละ 14.6 และการพูดร้อยละ 13.2

เมื่อให้กลุ่มตัวอย่างประเมินความสามารถด้านทักษะภาษาต่างประเทศของตนเอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองมีความสามารถในการฟังมากที่สุดคือร้อยละ 56.5 รองลงมาคือทักษะการพูดร้อยละ 51.3 ยกเว้นภาษาอังกฤษที่ระบุว่ามีความสามารถในการอ่านร้อยละ 50.6 และการเขียนร้อยละ

47.8 มากกว่าการพูดร้อยละ 45.6 ในทาง ตรงกันข้ามทักษะภาษาจีนและภาษามลายูที่กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองว่ามีความสามารถน้อยที่สุดคือทักษะการอ่าน มีเพียงร้อยละ 4.8

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวประเมินตนเองว่ามีความสามารถในการฟังร้อยละ 52 และการพูดภาษาอังกฤษร้อยละ 46.7 ในระดับดี กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในอุตสาหกรรมการผลิตส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีความสามารถด้านการอ่าน และการฟังภาษาอังกฤษในระดับดีคือร้อยละ 58.6 สำหรับการอ่าน และร้อยละ 54.8 สำหรับการฟัง ผู้ที่ทำงานใน อุตสาหกรรมการค้าเห็นว่าทักษะการอ่านและการเขียนของตนดีกว่าทักษะอื่นๆ (คือร้อยละ 57.1 สำหรับการอ่าน และร้อยละ 64.3 สำหรับการเขียน) กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา

สำหรับภาษาจีนนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ประเมินตนเองว่ามีความสามารถในการฟังและการพูดในระดับดีนั้นมีมากที่สุด คือร้อยละ 45.5 สำหรับการฟัง และร้อยละ 37 สำหรับการพูด และเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพคือร้อยละ 71.4 สำหรับการฟัง และร้อยละ 50 สำหรับการพูด และวิชาชีพชั้นสูง คือร้อยละ 53.9 สำหรับการฟัง และร้อยละ 50 สำหรับการพูด และระดับประถมถึงมัธยมปลายคือร้อยละ 44.4 สำหรับการฟัง และร้อยละ 44.4 สำหรับการพูด ส่วนภาษามลายู กลุ่มตัวอย่างประเมินว่าตนเองมีความสามารถในการทักษะการฟังและการพูดในระดับดีมีจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 72.1 สำหรับการฟัง และร้อยละ 68 สำหรับการพูด และผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น คือร้อยละ 66.7 สำหรับการฟัง และร้อยละ 66.7 สำหรับการพูด

กลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษมากที่สุด และภาษามลายูน้อยที่สุด ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาที่สุดคือทักษะการฟังและการพูด และทักษะที่ต้องการพัฒนาน้อยที่สุดคือทักษะการเขียน แปลและล่าม

บทที่ 4

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะจากโครงการวิจัยย่อย

ต่อไปนี้เป็นสรุปประเด็นปัญหาที่สะท้อนจากกลุ่มตัวอย่างทุกฝ่าย พร้อมข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 12 ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโครงการย่อยที่ 1 (โรงเรียนประถมศึกษาของภาคใต้)

ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร (N = 18) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ร้อยละ	ปัญหาการเรียนการสอน ผู้สอน (N = 36) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ร้อยละ
1. ผู้สอนสอนไม่ตรงสาขาวิชาที่สำเร็จ	88.9	1. สอนหลายชั้นเรียนทำให้เตรียมกิจกรรมไม่ทัน	94.4
2. ขาดแหล่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนภาษาต่างประเทศ	77.8	2. ผู้เรียนไม่มีพื้นฐานภาษาต่างประเทศ ไม่กล้าแสดงออก และขาดความกระตือรือร้น	66.7
3. ผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียน	77.8	3. สื่อประกอบการสอนมีน้อย ล้าสมัย และไม่มีความหลากหลายที่เหมาะสม	55.6
4. ผู้สอนมีภาระงานมากเกินไป	66.7	4. เวลาในการฝึกทักษะของผู้เรียนมีน้อย	55.6
5. ผู้สอนไม่เพียงพอ	55.6	5. ไม่เข้าใจหลักสูตร ทำให้เขียนแผนการเรียนรู้อาจผิดพลาดและไม่สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น	52.8
6. ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก	44.4	6. เวลาเรียนอยู่ช่วงบ่าย และจัดช่วงชั่วโมงห่างมากทำให้ต้องสอนซ้ำ	38.9
7. งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ	44.4	7. แหล่งการเรียนรู้ นอกชั้นเรียนมีน้อย	38.9
8. จำนวนผู้เรียนต่อห้องมากเกินไป	16.7	8. การวัดและประเมินผลยังไม่ชัดเจน	33.3
		9. ไม่มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับผู้เรียน	30.6
		10. จำนวนผู้เรียนแต่ละห้องมากเกินไป	22.2
		11. ห้องเรียนแคบ และเสียงดัง	13.9
		12. ขาดทักษะการสอน การใช้สื่อ และการวัดผลและประเมินผล	13.9

ตารางที่ 13 ข้อเสนอแนะจากโครงการย่อยที่ 1 (โรงเรียนประถมศึกษาของภาคใต้)

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร (N = 18) (ไม่ระบุจำนวน)	ข้อเสนอแนะของผู้สอน (N = 36) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ร้อยละ
1. สนับสนุนบุคลากรที่มีคุณวุฒิด้านการสอนภาษาต่างประเทศให้กับโรงเรียนประถมศึกษา	1. จัดอบรมด้านต่าง ๆ แก่ผู้สอน เช่น เทคนิคการสอน การใช้หลักสูตร การใช้คอมพิวเตอร์ และ วิธีการวัดและประเมินผล เป็นต้น	88.9
2. สนับสนุนงบประมาณพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียนเช่น ให้ผู้เรียนเข้าค่ายอบรมระยะสั้น	2. ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะกับระยะเวลา และกิจกรรมเหมาะกับเวลา	69.4
3. พัฒนาผู้สอนภาษาต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ	3. จัดซื้อและอุปกรณ์ให้หลากหลายและเพียงพอ	50
4. จัดซื้อสื่อให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน	4. บรรจุผู้สอนให้ตรงกับสาขาและให้เพียงพอ	47.2
5. สนับสนุนงบประมาณพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน	5. จัดทำหลักสูตรให้เหมาะกับผู้เรียน และหลักสูตรสอดคล้องกับท้องถิ่น	33.3
6. จัดอบรมผู้บริหารเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	6. จัดตั้งชมรมภาษาต่างประเทศ และแนวทางจัดกิจกรรม พร้อมตัวอย่างให้โรงเรียน	27.8
7. กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติที่ชัดเจนกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	7. ควรให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน กำหนดเวลาฝึกทักษะเป็นกลุ่ม	22.2
8. ให้มีการนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง	8. ผู้เรียนแต่ละห้องไม่เกิน 25 คน และให้ครูผู้สอนช่วยกันดูแลฝึกทักษะ	16.7
9. จัดกิจกรรมให้ผู้สอนได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานด้านการสอนในต่างประเทศ	9. จัดเวลาเรียนในช่วงเช้า	13.9
	10. ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมก่อนสอน สร้างเจตคติต่อการเรียนของนักเรียน	11.1
	11. จัดหาหนังสือภาษาต่างประเทศที่เหมาะสม	11.1
	12. ควรมีห้องปฏิบัติการทางภาษา	8.3
	13. วัดผลทุกครั้งที่จบบทเรียน	5.6

ตารางที่ 14 ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโครงการย่อยที่ 2 (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของภาคใต้)

ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร (N = 6) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้สอน (N = 18) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ปัญหาของผู้เรียน (N = 36) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. ขาดการฝึกฝนนอกห้องเรียน (ร้อยละ 100)	1. สื่อการเรียนมีน้อย และไม่หลากหลาย (ร้อยละ 83.3)	1. บุคลิกภาพของผู้สอนไม่น่าสนใจ และมักพูดเกินจริง (ร้อยละ 86.1)
2. ขาดแหล่งการเรียนรู้ (ร้อยละ 83.3)	2. แหล่งการเรียนรู้นอกชั้นเรียนมีน้อย (ร้อยละ 77.8)	2. ผู้สอนสอนไม่เข้าใจ ไม่มีสื่อ และบรรยายเนื้อหาอย่างเดียว (ร้อยละ 66.7)
3. จำนวนผู้เรียนมากเกินไป (ร้อยละ 66.7)	3. จำนวนผู้เรียนมากเกินไป (ร้อยละ 77.8)	3. บรรยากาศในห้องเรียน ร้อนอบอ้าว เสียงดังและผู้เรียนมากเกินไป (ร้อยละ 66.7)
4. ผู้สอนไม่ตรงสาขา (ร้อยละ 50)	4. ผู้เรียนไม่กระตือรือร้น ไม่ตั้งใจ และ ไม่สนใจเรียน (ร้อยละ 77.8)	4. เวลาในการฝึกน้อยเกินไป (ร้อยละ 55.6)
5. ผู้เรียนขาดการฝึกฝนใน ห้องเรียน (ร้อยละ 50)	5. ไม่เข้าใจหลักสูตร และไม่สอดคล้อง ตามความต้องการของผู้เรียน (ร้อยละ 66.7)	5. สื่อการเรียนไม่เพียงพอ และไม่น่า สนใจ (ร้อยละ 52.8)
6. ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก (ร้อยละ 50)	6. ห้องเรียนมีเสียงดัง ร้อน และ สกปรก (ร้อยละ 66.7)	6. จัดคาบเรียนถี่เกินไป และจัดคาบ เรียนภาษาช่วงบ่ายไม่เหมาะสม (ร้อยละ 50)
7. ดำรงที่ใช้อยู่ไม่สนองตอบต่อ ความต้องการ (ร้อยละ 50)	7. ระยะเวลาฝึกทักษะมีน้อยและจำกัด (ร้อยละ 66.7)	7. แหล่งการเรียนรู้นอกชั้นเรียนมีไม่ เพียงพอ และไม่ทันสมัย (ร้อยละ 50)
8. ผู้สอนมีภาระงานมาก (ร้อยละ 33.3)	8. ไม่มีเวลาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (ร้อยละ 66.7)	8. ดำรงไม่เหมาะสมกับระดับที่เรียน และมีราคาแพง (ร้อยละ 27.8)
9. งบประมาณไม่พอ (ร้อยละ 16.7)	9. ภาระงานมากเกินไป ไม่มีเวลาเตรียม ตัวในการสอน (ร้อยละ 55.6)	9. ผู้สอนขาดสอนและมาสอนไม่ สม่ำเสมอ (ร้อยละ 27.8)
	10. ไม่เข้าใจวิธีสอน และไม่มีเทคนิค ใหม่ ๆ ในการสอน (ร้อยละ 50)	
	11. บางจุดประสงค์มีวิธีการวัดผลไม่ ถูกต้องและใช้เวลานานเกินไป (ร้อยละ 27.8)	

ตารางที่ 14 ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโครงการย่อยที่ 2 (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของภาคใต้) (ต่อ)

ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร (N = 6) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้สอน (N = 18) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ปัญหาของผู้เรียน (N = 36) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
	12. คาบฝึกทักษะใกล้เคียงกับช่วงเล่นกีฬา ทำให้นักเรียนเหนื่อยล้า (ร้อยละ 11.1)	

ตารางที่ 15 ข้อเสนอแนะจากโครงการย่อยที่ 2 (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของภาคใต้)

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร (N = 6) (ไม่ระบุจำนวน)	ข้อเสนอแนะของผู้สอน (N = 18) (ไม่ระบุจำนวน)
1. ควรมีเจ้าของภาษาเป็นผู้สอน เพื่อผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนภาษากับเจ้าของภาษา	1. ควรมีสื่อหรือตำราที่หลากหลาย
2. รัฐควรสนับสนุนสื่อการเรียนให้เพียงพอ	2. สร้างจิตสำนึกที่ดีในการเรียน และจัดสอนเสริมเพื่อปรับพื้นฐานของผู้เรียน
3. รัฐควรสนับสนุนสื่อการเรียนภาษาต่างประเทศทางวิทยุและโทรทัศน์	3. ลดจำนวนผู้เรียนต่อห้องให้น้อยลง
4. มหาวิทยาลัยควรช่วยเหลือในการวางระบบการจัดการเรียนการสอน ร่วมมือพัฒนางานวิจัย และจัดกิจกรรมกับเครือข่ายต่างประเทศ	4. หลักสูตรควรนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และจัดอบรมผู้สอนให้เข้าใจ
5. องค์กรที่เกี่ยวข้องควรจัดงบประมาณในการจัดกิจกรรมค่ายภาษา ทักษะศึกษา หรือ แลกเปลี่ยนกับสถาบันต่างประเทศ	5. จัดตั้งเครื่องอำนวยความสะดวกในห้องเรียน เช่น เครื่องปรับอากาศ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น
	6. จัดเวลาฝึกทักษะให้มากขึ้น
	7. จัดกิจกรรมช่วงเวลาพิเศษ และพยายามดึงผู้เรียนให้เข้าร่วมกิจกรรม
	8. ลดภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน
	9. จัดเวลาให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตัวเอง และจัดการศึกษาจากเจ้าของภาษาโดยตรง
	10. จัดอบรมวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ให้กับผู้สอน
	11. ใช้วิธีวัดผลที่ถูกต้องและเหมาะสมตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน และเพิ่มความถี่ในการวัดผล
	12. งดจัดกีฬานอกโรงเรียน

ตารางที่ 16 ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโครงการย่อยที่ 3 (โรงเรียน
มัธยมศึกษาของภาคใต้)

ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร (N = 18) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้สอน (N = 65) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ปัญหาของผู้เรียน (N = 129) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. ผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอก ชั้นเรียน (ร้อยละ 94.4)	1. ผู้เรียนไม่ตั้งใจเรียน ขาดความ กระตือรือร้น (ร้อยละ 120)* * ในแต่ละหัวข้อ1 ตอบได้มากกว่า 1 ประเด็น	1. ห้องเรียนมีเสียงรบกวน และ นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือ (ร้อยละ 24)
2. จำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนมาก เกินไป (ร้อยละ 77.8)	2. จำนวนผู้เรียนต่อห้องมากเกินไป (ร้อยละ 66.2)	2. แหล่งการเรียนรู้มีน้อย ลำบาก และ ไม่มีโอกาสไปทัศนศึกษา (ร้อยละ 21.7)
3. ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก (ร้อยละ 72.2)	3. สื่อประกอบการเรียนไม่พอ และไม่ ทันสมัย (ร้อยละ 61.5)	3. สื่อการเรียนมีน้อย ลำบาก และไม่ น่าสนใจ (ร้อยละ 20.2)
4. ขาดแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการ เรียนภาษาต่างประเทศ (ร้อยละ 72.2)	4. แหล่งเรียนรู้นอกชั้นเรียน และกิจ กรรมเสริมหลักสูตรมีน้อย (ร้อยละ 53.8)	4. เวลาฝึกทักษะและเวลาเรียนน้อย และไม่ต่อเนื่อง(ร้อยละ 19.4)
5. ผู้สอนมีภาระงานมากเกินไป (ร้อยละ 55.6)	5. ภาระงานสอนและงานอื่นมากเกินไป (ร้อยละ 44.6)	5. เวลาเรียนช่วงบ่ายไม่เหมาะสม (ร้อยละ 14.7)
6. ผู้สอนมีไม่เพียงพอ (ร้อยละ 38.9)	6. หลักสูตรที่ใช้อยู่ไม่เหมาะสมกับความ ต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น (ร้อยละ 43.1)	6. หนังสือเก่า ยาก มีน้อย เนื้อหาไม่ ชัดเจน (ร้อยละ13.2)
7. งบประมาณมีไม่เพียงพอ (ร้อยละ 38.9)	7. ระยะเวลาฝึกทักษะมีน้อย ไม่ต่อเนื่อง (ร้อยละ 35.4)	7. ผู้สอนอธิบายไม่ชัดเจน ไม่น่าสนใจ ขาดความกระตือรือร้น (ร้อยละ 10.9)
8. ผู้สอนสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาที่ สำเร็จการศึกษา (ร้อยละ 11.1)	8. อากาศในห้องเรียนร้อน อบอ้าว แสง ไม่พอ และเสียงดัง (ร้อยละ 35.4)	8. ไม่มีผู้สอนเจ้าของภาษา (ร้อยละ 2.3)
	9. ช่วงเวลาเรียนช่วงบ่ายไม่เหมาะสม (ร้อยละ 32.3)	9. ไม่สามารถปฏิบัติตามทักษะที่เรียน ได้ (ร้อยละ 1.6)
	10. ผู้สอนขาดทักษะในการสอนให้ หลากหลาย (ร้อยละ 26.2)	
	11. นักเรียนไม่มีเวลาทำกิจกรรม สถานที่ ไม่อำนวย (ร้อยละ 16.9)	

ตารางที่ 16 ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโครงการย่อยที่ 3 (โรงเรียน
มัธยมศึกษาของภาคใต้) (ต่อ)

ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร (N = 18) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้สอน (N = 65) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ปัญหาของผู้เรียน (N = 129) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
	12. การวัดและประเมินผลไม่ตรงกับ สภาพความเป็นจริง ไม่ทั่วถึง และ นักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับการ วัดผล (ร้อยละ 13.8)	

ตารางที่ 17 ข้อเสนอแนะจากโครงการย่อยที่ 3 (โรงเรียนมัธยมศึกษาของภาคใต้)

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร (N = 18)	ร้อยละ (เลือกตอบได้ มากกว่า 1 ข้อ)
1. รัฐควรสนับสนุนจ้างผู้สอนเจ้าของภาษา	33.3
2. จัดอบรมผู้สอนกับเจ้าของภาษา	13.3
3. จัดเข้าค่ายทางภาษา และทัศนศึกษาต่างประเทศ	5.6
4. ควรมีการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการทางภาษาที่เสื่อมคุณภาพ	5.6
5. รัฐควรจัดตั้งศูนย์สนับสนุนผู้สอนเจ้าของภาษา	5.6
6. รัฐควรสนับสนุนการเรียนภาษาต่างประเทศตั้งแต่ระดับประถมอย่างจริงจัง	5.6
7. ให้เจ้าของภาษารวบรวมประโยคที่ถูกต้องและใช้บ่อย	5.6
8. ลดภาระงานอื่นให้สอนอย่างเดียว	5.6
9. สร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนเรียนเพื่อนำไปใช้ไม่ใช่เพื่อสอบเพียงอย่างเดียว	5.6

ตารางที่ 18 ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโครงการย่อยที่ 4 (สถาบันการอาชีวศึกษาของภาคใต้)

ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร (N = 5) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้สอน (N = 16) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ปัญหาของผู้เรียน (N = 49) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. ผู้สอนมีภาระงานมากเกินไป (ร้อยละ 100)	1. ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้น ไม่สนใจ และไม่กล้าแสดงออก (ร้อยละ 126.7)	1. ผู้สอนสอนไม่ถูกต้องทำให้มีปัญหา ในการนำไปใช้ (ร้อยละ 28.6)
2. ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก (ร้อยละ 100)	2. จำนวนผู้เรียนต่อห้องมากเกินไป (ร้อยละ 73.3)	2. สื่อการเรียนมีน้อย ไม่ทันสมัย (ร้อยละ 20.5)
3. จำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนมาก เกินไป (ร้อยละ 100)	3. กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีน้อย เนื่องจากผู้เรียนไม่ สนใจ (ร้อยละ 66.7)	3. เวลาในการฝึกทักษะมีน้อย (ร้อยละ 16.3)
4. ผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอก ชั้นเรียน (ร้อยละ 80)	4. สื่อประกอบการเรียนมีน้อย (ร้อยละ 66.7)	4. ห้องเรียนมีอากาศร้อน สกปรก (ร้อยละ 12.2)
5. ผู้สอนมีไม่เพียงพอ (ร้อยละ 80)	5. แหล่งการเรียนรู้มีน้อย (ร้อยละ 60.1)	5. จัดคาบเรียนตอนเที่ยง และตอน บ่ายไม่เหมาะสมเพราะร้อน (ร้อยละ 12.2)
6. ขาดแหล่งการเรียนรู้ที่สนับสนุน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ร้อยละ 60)	6. หลักสูตรเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่สอดคล้อง กับวิชาชีพ และไม่คำนึงถึงความสามารถ ของผู้เรียน (ร้อยละ 60)	6. แหล่งการเรียนรู้นอกชั้นเรียนมีน้อย และไม่ตรงตามความต้องการ (ร้อยละ 12.2)
7. ผู้สอนสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาที่ สำเร็จการศึกษา (ร้อยละ 40)	7. ห้องเรียนอากาศร้อน อับอ้าว (ร้อยละ 60)	7. ผู้สอนชาวญี่ปุ่นไม่สามารถพูดภาษา อังกฤษ หรือภาษาไทยได้ ทำให้การ สื่อสารไม่เข้าใจ (ร้อยละ 12.2)
	8. สอนหลายวิชาทำให้เตรียมการสอนไม่ดีเท่าที่ควร (ร้อยละ 55.6)	8. ดำเนินการประกอบการเรียนมีน้อยไม่ หลากหลาย (ร้อยละ 8.16)
	9. เวลาในการฝึกทักษะน้อยเกินไป (ร้อยละ 53.3)	9. อาจารย์ไม่ค่อยให้ทำกิจกรรม (ร้อยละ 8.16)
	10. ผู้สอนไม่มีเทคนิคใหม่ ๆ ในการสอน (ร้อยละ 53.3)	
	11. จัดคาบเรียนช่วงเที่ยงหรือช่วงสุดท้ายของวัน ไม่ เหมาะสมเพราะผู้เรียนเหนื่อยจากการฝึก ปฏิบัติวิชาชีพ (ร้อยละ 33.3)	
	12. ไม่สามารถกำหนดเกณฑ์มาตรฐานได้เพราะผู้ เรียนมีพื้นฐานอ่อน และเวลาไม่พอ (ร้อยละ 33.3)	

ตารางที่ 19 ข้อเสนอแนะจากโครงการย่อยที่ 4 (สถาบันการอาชีวศึกษาของภาคใต้)

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร (N = 5) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ข้อเสนอแนะผู้สอน (N = 16) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. รัฐสนับสนุนจ้างผู้สอนเจ้าของภาษามาสอนโดยตรง (ร้อยละ 80)	1. ควรจัดผู้เรียน 20 – 30 คน /ห้อง (ร้อยละ 60)
2. หลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนใช้สื่อสารกันได้ในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 60)	2. หลักสูตรควรสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน และผู้จัดทำควรประกอบด้วยตัวแทนจากสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ (ร้อยละ 60)
3. กลุ่มผู้เรียนไม่ควรเกิน 20 คน เพราะผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างทั่วถึง (ร้อยละ 40)	3. ควรแยกครูผู้สอนกับครูปฏิบัติการ และควรจัดให้ผู้สอนไม่เกิน 2 รายวิชา (ร้อยละ 53.3)
	4. ไม่ควรเรียนห้องเรียนชั่วคราวเพราะไม่เหมาะกับการฝึกทักษะ (ร้อยละ 53.3)
	5. จัดซื้อสื่อและอุปกรณ์การเรียนให้เพียงพอ (ร้อยละ 48.6)
	6. ในคาบเรียนควรสนทนาด้วยภาษาต่างประเทศเพื่อสร้างความมั่นใจ (ร้อยละ 46.7)
	7. ควรมีการสอบคัดเลือกและสอนภาษาระดับพื้นฐานก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อสร้างทัศนคติที่ดี (ร้อยละ 40)
	8. ควรจัดคาบฝึกทักษะ เป็น 3 – 4 คาบ/สัปดาห์ ลดกิจกรรมพิเศษอื่นๆ เพื่อให้ได้ฝึกทักษะ และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะด้วยตนเองโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ (ร้อยละ 40)
	9. ไม่ควรจัดคาบเรียนในคาบแรก และคาบที่ต่อจากวิชาฝึกปฏิบัติวิชาชีพ (ร้อยละ 33.4)
	10. ควรจัดงบประมาณในการจัดการเรียนรู้นอกชั้นเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนไปศึกษาด้วยตนเองแล้วกลับมารายงาน (ร้อยละ 33.4)
	11. กรมอาชีวศึกษาควรกำหนดเกณฑ์วัดผลที่เหมาะสมกับหลักสูตร และติดตามผู้เรียนเป็นรายบุคคล (ร้อยละ 22)
	12. ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน 40-50 คน (ร้อยละ 13.3)

ตารางที่ 20 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะจากโครงการย่อยที่ 5 (สถาบันอุดมศึกษา
ของภาคใต้)

ปัญหา ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะของผู้บริหาร (N = 7) (ไม่ระบุจำนวน)
1. ผู้สอนมีภาระงานสอนและงานอื่น ๆ มากเกินไป ทำให้ส่งผลถึงการทำงาน การเตรียมสอน การค้นคว้าวิจัย และการสืบค้นเทคนิคการสอนใหม่ๆ มาให้นักศึกษา
2. ผู้สอนชาวต่างประเทศมีจำนวนน้อย ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสเรียนกับเจ้าของภาษาอย่างทั่วถึง สถาบันควรสนับสนุนงบประมาณการจ้างอาจารย์พิเศษชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษา
3. ผู้สอนควรได้รับการพัฒนาด้านความสามารถในการใช้ภาษาและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เช่น ลักษณะการเรียนการสอนภาษา วิธีการสอนและการสอบ ความรู้ด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์ ESP และ ELT โดยร่วมมือกับสถาบันการสอนภาษาอังกฤษที่มีความเชี่ยวชาญ
4. ควรเพิ่มมาตรฐานการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้สอน โดยการให้อาจารย์มีประสบการณ์ตรงกับการใช้ภาษาที่สอนในสถานการณ์จริง ซึ่งจะช่วยให้รู้และเข้าใจลึกซึ้งถึง “สังคม” ของภาษาต่างประเทศนั้น ๆ
5. ควรมีความร่วมมือกับสถาบันทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และโลกทัศน์ โดยแลกเปลี่ยนในระดับที่เท่าเทียมกัน
6. จัดหาทุนสนับสนุนให้ผู้สอนได้มีโอกาสไปต่างประเทศในโอกาสต่างๆ เช่น ประชุมเชิงวิชาการฝึกอบรมระยะสั้น
7. ควรเปิดสอนในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีเพื่อให้คณาจารย์ผู้สอนภาษาต่างประเทศได้มีโอกาสทำงานด้านวิชาการโดยเฉพาะงานวิจัยมากขึ้น
8. ควรเพิ่มวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับของทุกวิชาเอก ตั้งแต่ปี 1-4 เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะถึงขั้นใช้งานได้ และเชื่อมโยงและบูรณาการการใช้ภาษากับวิชาอื่นๆ ในสาขาวิชาเอกของผู้เรียน
9. ปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ใช้ได้จริงโดยคำนึงถึงพื้นฐานความสามารถของผู้เรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่ออาชีพในอนาคต ทั้งนี้ผู้สอนกับผู้เรียนต้องเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับจุดประสงค์และมาตรฐานของหลักสูตร
10. สนับสนุนให้เพิ่มความหลากหลายของภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน
11. จัดหลักสูตรอบรมภาษาต่างประเทศต่างๆ ระยะสั้น
12. ให้ผู้เรียนทุกคนเรียน ESP ทุกเทอมจนกระทั่งจบการศึกษา
13. เสริมไวยากรณ์เพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งทางด้านการอ่าน การเขียน และเพิ่มพื้นฐานการออกเสียง เพื่อช่วยพัฒนาทักษะการฟัง และพูด ให้แก่ผู้เรียน
14. ให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาเลือกเสรี
15. ปรับพื้นฐานหรือระดับภาษาให้ผู้เรียนเข้าใจใหม่เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน เช่น จัด remedial course ก่อนเปิดเทอม
16. ควรจัดระบบการบริการสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เอื้อต่อนักศึกษามากที่สุด เช่น ระบบอินเตอร์เน็ต software ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เป็นต้น
17. สถาบันควรสนับสนุนงบประมาณปรับปรุงห้องปฏิบัติการทางภาษาให้ทันสมัยมากขึ้น ให้ทุกห้องสามารถใช้สื่อแบบ multimedia ได้

ปัญหา ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะของผู้บริหาร (ต่อ) (N = 7) (ไม่ระบุจำนวน)
18. ควรผลิตสื่อประเภท CAI และ Virtual classroom เพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้นพร้อมกับพัฒนาศักยภาพของผู้สอนให้สามารถใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ
19. การเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนฝึกในลักษณะ two-way communication และหลีกเลี่ยงการเรียนแบบ passive learning ผู้เรียนไม่ควรเป็นเพียงผู้ฟังบรรยายและไม่มีโอกาสได้ตอบ
20. ผู้สอนควรมอบหมายให้ผู้เรียนทำงานนอกเหนือจากในห้องเรียน เพื่อให้โอกาสนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เช่น พบปะเจ้าของภาษา ค้นคว้าทาง internet เป็นต้น
21. การเรียนภาษาต่างประเทศต้องการให้ความสำคัญกับฝึกทักษะ ดังนั้นควรจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม ผู้สอนควรพูดภาษาต่างประเทศในชั้นเรียนให้มากที่สุด และควรลดขนาดชั้นเรียนให้เหมาะสมกับการสอนภาษา คือประมาณ 20-30 คน และจัดกิจกรรมเสริมทักษะอย่างสม่ำเสมอ
22. ผู้บริหารต้องเปลี่ยนทัศนคติ และแก้ไขความขัดแย้งทางความคิดระหว่างบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
23 ปัญหาสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา คือ การเป็นผู้ “ต้อยอด” การศึกษาให้กับผู้จบการศึกษาจากสถาบันในระดับต่ำกว่า คุณภาพของนักศึกษาที่รับเข้ามาเป็น input จะมีผลต่อการ “ต้อยอด” ทั้งด้านคุณภาพ และปัญหาการจัดการเรียนการสอน
24. ภาควิชาควรลดภาระงานอื่นๆที่ไม่ใช่งานหลักลงบ้าง เช่น ภาระงานบริการวิชาการ
25. ควรเปิดศูนย์ภาษาเพื่อฝึกอบรมและจัดการทดสอบ
26. ควรจัดกลุ่มผู้เรียนภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับระดับความสามารถ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
27. การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภาษาที่จัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างได้ผลต้องมองเป็นองค์รวมของคณะ
28. หลายรายวิชายังจำเป็นต้องมีรายวิชาบังคับก่อน (pre-requisite course) แต่นโยบายของคณะไม่ต้องการให้กำหนดรายวิชาบังคับก่อนเหมือนหลักสูตรภาษาอังกฤษ
29. จัดให้มีการสอบวัดระดับด้วยข้อสอบมาตรฐานของมหาวิทยาลัย หากต้องการใช้ภาษาต่างประเทศในการทำงาน
30. มหาวิทยาลัย/ประเทศ ควรกำหนดคะแนนภาษาอังกฤษขั้นต่ำในการรับสมัครผู้เรียน
31. พัฒนาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้เรียนควบคู่ไปกับพัฒนาความรู้ความสามารถทางภาษา เพราะทั้งสองทักษะนี้เป็นคุณสมบัติที่เป็นการต้องการของตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ
32. ผู้เรียนไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาต่างประเทศ ทำให้ผู้เรียนที่มีพื้นฐานไม่ดี ไม่กล้าเลือกเรียนรายวิชาเลือกเสรี เพราะกลัวเกรดเฉลี่ยจะต่ำลง
33. ควรจัดทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียน (pre-test และ post-test)
34. ขาดบรรยากาศการเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาต่างประเทศ

ตารางที่ 21 ปัญหาของผู้สอนจากโครงการย่อยที่ 5 (สถาบันอุดมศึกษาของภาคใต้)

ปัญหาของผู้สอน (N = 43) (ไม่ระบุจำนวน)
1. ผู้เรียนไม่มีความพร้อม
2. จำนวนผู้เรียนในชั้นเรียนมากเกินไป
3. ขาดสื่อและอุปกรณ์การสอน
4. ภาระงานโดยรวมของผู้สอนมีมากเกินไป
5. ขาดการสนับสนุนจากสถาบัน
6. เวลาสำหรับการเรียนการสอนน้อยเกินไป
7. สภาพห้องเรียนไม่เหมาะสม
8. ขาดความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิธีการสอน
9. ขีดจำกัดความรู้ด้านภาษาของผู้สอน

ตารางที่ 22 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความรู้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงานจากโครงการย่อยที่
6 (สถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้)

ผู้ว่าจ้าง/หัวหน้างาน (N = 72) (ไม่ระบุจำนวน)
1. หน่วยงานจัดอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาต่างประเทศ ทั้งระยะสั้นและต่อเนื่องระยะยาว เน้นให้เป็นการอบรมที่สอดคล้องกับการใช้งานได้จริง เน้นการปฏิบัติและมุ่งเน้นที่ภาษาเฉพาะทาง และให้คำนึงถึงการใช้งานในแต่ละท้องถิ่นด้วย
2. สถานศึกษาจัดให้มีการเพิ่มหน่วยกิตและมีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะด้านภาษาเฉพาะทาง และจัดให้มีการฝึกภาคสนามด้วย โดยให้มีระยะเวลานานเพียงพอที่นักศึกษาจะได้ใช้ภาษาต่างประเทศจริงในหน่วยงาน
3. สถานศึกษาต้องพัฒนากระบวนการวัดผลให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาการเรียนรู้มากกว่าการให้เกรด
4. สถานศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ให้อยู่ในระดับสากล
5. สถาบันการศึกษาควรประสานงานและร่วมมือกับสถานประกอบการในการวิจัยถึงความต้องการใช้ภาษาต่างประเทศของตลาดแรงงานและของแต่ละท้องถิ่น เพื่อที่จะได้ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และทักษะทางภาษาต่างประเทศตรงตามความต้องการ
6. รัฐควรสนับสนุนการเรียนการสอนแบบ โรงเรียนสองภาษา (Bilingual School) เพิ่มขึ้น
7. รัฐควรส่งเสริมหลักสูตรภาษาต่างประเทศเฉพาะพื้นที่ โดยสำรวจจากความต้องการของแต่ละท้องถิ่น
8. สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศควรเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ให้ผู้เรียนสามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและในการทำงาน โดยเน้น ทักษะการพูด การฟัง การเขียน
9. สถานศึกษาควรจัดให้มีการสอนภาษาอังกฤษคู่กับภาษาไทยในทุกสาขา
10. สถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น โดยเน้นเทคนิคการสอนที่ทำให้การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศสนุกสนาน
11. ผู้สอนชาวต่างชาติควรเข้าใจภาษาไทยด้วย
12. ผู้สอนไม่ควรเน้นด้านไวยากรณ์มากเกินไป ควรเน้นเรื่องการออกเสียงและสำเนียงในการพูดให้มากขึ้น
13. ควรจัดหาสื่อการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เช่น CD-ROM ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน หรือด้านภาษาเฉพาะทาง หนังสือภาษาต่างประเทศ
14. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางภาษาประจำท้องถิ่นต่าง ๆ

ตารางที่ 23 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความรู้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงานจากโครงการย่อยที่ 6 (สถานประกอบการในเขตจังหวัดภาคใต้)

พนักงาน/ลูกจ้าง (N = 216) (ไม่ระบุจำนวน)
1. ในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ สถาบันการศึกษาต่างๆ ควรสอนการพูดมากกว่าการสอนไวยากรณ์ จำนวนนักศึกษาต่อห้องควรให้น้อยลงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ให้นักศึกษาจะได้มีโอกาสฝึกพูดได้มากขึ้น
2. ควรจัดอบรมในวันหยุดโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายที่ไม่แพงมาก
3. ควรมีจัดอบรมในท้องถิ่นเพื่อประหยัดเวลาในการเดินทางของผู้เข้าอบรม
4. ควรมีสวนย์บริการภาษาเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปรึกษาปัญหาต่างๆ ได้
5. ควรจัดทำคู่มือการใช้ภาษาต่างประเทศสำหรับงานต่างๆ เพื่อแจกจ่ายไปตามสถานประกอบการต่างๆ เช่น คู่มือภาษาอังกฤษ ภาษาจีน หรือภาษามลายูสำหรับพนักงานเสิร์ฟ พนักงานขายของที่ระลึก เป็นต้น
6. จัดรายการวิทยุสอนภาษาอังกฤษโดยออกอากาศเป็นช่วงสั้นๆ
7. จัดอบรมการเป็นล่าม

บทที่ 5

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อมูลส่วนนี้มาจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ/ประเภทต่างๆ รวมทั้งสิ้น 54 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 18 คน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 18 คน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 6 คน ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษา 5 คน และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 7 คน

ตารางที่ 24 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างสถาบันการศึกษาที่มีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ และที่นั่งในห้องปฏิบัติการ และสัดส่วนต่อผู้เรียน

% ของกลุ่มตัวอย่างสถาบันการศึกษา					
	N = 18	N = 18	N = 6	N = 5	N = 7
แหล่งเรียนรู้	ร.ร. ประถมศึกษา	ร.ร. มัธยมศึกษา	ร.ร. เอกชนสอนศาสนาอิสลาม	สถาบันการอาชีวศึกษา	สถาบันอุดมศึกษา
ห้องสมุด	94.4	94.4	100	100	NA
ห้องคอมพิวเตอร์	55.6	72.2	100	100	NA
เครื่องคอมพิวเตอร์	3-45	69.5	52.7	73.6	NA
สัดส่วนผู้เรียน/เครื่อง	NA	315.2	222	NA	NA
ห้องปฏิบัติการภาษา	50	61.1	83.3	100	NA
จำนวนที่นั่ง	20-46	76.9	39.5	64	NA
สัดส่วนผู้เรียน/ที่นั่ง	NA	284.9	296	NA	NA
ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง	0	22.2	16.7	100	NA

แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีห้องสมุดคิดเป็นร้อยละ 94.4 และมีห้องคอมพิวเตอร์ร้อยละ 55.6 โดยมีเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ 3 – 45 เครื่อง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาเพียงครึ่งหนึ่งมีห้องปฏิบัติการทางภาษาที่มีที่นั่งประมาณ 20-46 ที่นั่งต่อห้อง กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนประถมศึกษาทั้งหมดไม่มีศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีห้องสมุดคิดเป็นร้อยละ 94.4 เท่ากับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนประถมศึกษา อย่างไรก็ตามกลุ่มโรงเรียนมัศึกษามีห้องคอมพิวเตอร์และห้อง

ปฏิบัติการที่มากกว่าคิดเป็นร้อยละ 72.2 และ 61.1 ตามลำดับ โดยมีเครื่องคอมพิวเตอร์ 1 เครื่องต่อผู้เรียน 315.2 คน และที่นั่งในห้องปฏิบัติการทางภาษา 1 ที่ต่อผู้เรียน 284.9 คน กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษา มีศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเพียงร้อยละ 22.2

กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีห้องสมุดและห้องคอมพิวเตอร์ทุกแห่ง โดยมีเครื่องคอมพิวเตอร์ 1 เครื่องต่อ 222 คน ร้อยละ 83.3 ของกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีห้องปฏิบัติการทางภาษาและมีที่นั่ง 1 ที่ต่อผู้เรียน 296 คน

สถาบันการอาชีวศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องคอมพิวเตอร์ และศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองครบทุกแห่ง

สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างสถาบันการอาชีวศึกษามีแหล่งเรียนรู้หลากหลายกว่ากลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาระดับอื่นๆ อย่างไรก็ตามข้อสรุปนี้ ไม่ได้เปรียบเทียบกับข้อมูลของกลุ่มอุดมศึกษาที่มีได้นำเสนอประเด็นนี้ในรายละเอียดในเชิงปริมาณ อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้วเนื่องจากการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นระดับที่สูง สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจึงมักมีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา และห้องคอมพิวเตอร์ แต่อาจมีจำนวนมาน้อยแตกต่างกัน

ตารางที่ 25 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างสถาบันการศึกษาที่มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และตลาดแรงงาน

% ของกลุ่มตัวอย่างสถาบันการศึกษา					
	N = 18	N = 18	N = 6	N = 5	N = 7
นโยบาย	ร.ร. ประถมศึกษา	ร.ร. มัธยมศึกษา	ร.ร. เอกชนสอนศาสนาอิสลาม	สถาบันการอาชีวศึกษา	สถาบันอุดมศึกษา
ตามความต้องการของผู้เรียน	16.7	77.8	50	80	NA
ตามความต้องการของผู้ปกครอง	11.1	61.1	NA	40	NA
ตามความต้องการของตลาดแรงงาน	0	33.3	NA	60	NA

การกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนประถมส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดนโยบายตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 16.7 และ 11.1 ตามลำดับเท่านั้นที่ดำเนินการดังกล่าวและ

ไม่มีกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนใดกำหนดนโยบายตามความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้เรียนในระดับประถมศึกษายังไม่ใช่ว่าอยู่ในวัยที่ต้องศึกษาเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานในระยะใกล้

กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมส่วนใหญ่ร้อยละ 77.8 กำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน และร้อยละ 61.1 กำหนดตามความต้องการของผู้ปกครอง และร้อยละ 33.3 ตามความต้องการของตลาดแรงงาน

ข้อมูลเท่าที่มีของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแสดงให้เห็นว่าครึ่งหนึ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีการกำหนดนโยบายการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียนเท่านั้น

กลุ่มตัวอย่างสถาบันการอาชีวศึกษากำหนดนโยบายการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียนร้อยละ 80 ตามความต้องการของผู้ปกครองร้อยละ 40 และตามความต้องการของตลาดแรงงานร้อยละ 60

จะสังเกตได้ว่ากลุ่มตัวอย่างในสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นสถาบันที่ผลิตผู้เรียนเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยตรง กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จึงศึกษาความต้องการของตลาดแรงงานและผู้เรียนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาระดับอื่นๆ ทั้งนี้ยังไม่รวมข้อมูลระดับอุดมศึกษาที่ก็เป็นสถานศึกษาอีกระดับหนึ่งที่ผลิตบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงาน

ตารางที่ 26 จำนวนร้อยละของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อปัญหา
การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

	N = 18	N = 18	N = 6	N = 5	N = 7	
	รร. ประถมศึกษา	รร. มัธยมศึกษา	รร. เอกชนสอนศาสนาอิสลาม	สถาบันการอาชีวศึกษา	สถาบันอุดมศึกษา	
ปัญหา	% ของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร				ลำดับ	ความถี่
ครูสอนไม่ตรงสาขา	88.9	11.1	50	40	NA	NA
ขาดแหล่งเรียนรู้	77.8	72.2	83.3	60	NA	NA
ขาดการฝึกฝนในชั้น	NA	NA	50	NA	NA	NA
ภาระงานผู้สอน	66.7	55.6	33.3	100	NA	NA
นร. ไม่กล้าแสดงออก	44.4	72.2	50	100	NA	NA
ขาดการฝึกฝนนอกชั้น	77.8	94.4	100	80	NA	NA
งบประมาณไม่พอ	44.4	38.9	16.7	40	NA	NA
ตำราไม่ตอบสนอง	NA	NA	50	NA	NA	NA
นักเรียนต่อห้องมาก	16.7	77.8	66.7	80	NA	NA
ผู้สอนไม่พอ	55.6	38.9	0	60	1	34
หลักสูตร	NA	NA	NA	NA	2	27
ปัจจัยส่งเสริมการสอน	NA	NA	NA	NA	3	23
การเรียนการสอน	NA	NA	NA	NA	4	8

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในทัศนะของผู้บริหาร

ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาเห็นว่าปัญหาผู้สอนไม่ตรงสาขาเป็นปัญหาสำคัญที่สุดคิดเป็นร้อยละ 88.9 รองลงมาคือขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียนร้อยละ 77.8 ซึ่งเท่ากันกับปัญหาขาดแหล่งเรียนรู้ ปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานศึกษา กล่าวคือ ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างไม่มีห้องปฏิบัติการทางภาษาและเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง คือร้อยละ 44.4 ที่ไม่มีห้องคอมพิวเตอร์ดังปรากฏในตารางที่ 24 นอกจากนี้โรงเรียนที่มีห้องคอมพิวเตอร์ก็มีเครื่อง

คอมพิวเตอร์ไม่มากนักประมาณตั้งแต่ 3-45 เครื่อง ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนทั้งหมดไม่มีศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา ดังนั้นปัญหาการขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียนของผู้เรียนอาจมีความสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ส่วนประเด็นปัญหาผู้สอนที่มีวุฒิไม่ตรงสาขานั้นจะสามารถเปรียบเทียบกับข้อมูลของผู้สอนในส่วนถัดไป

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเห็นว่าปัญหาผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียนเป็นปัญหาสำคัญที่สุดร้อยละ 94.4 รองลงมาคือปัญหาจำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไปร้อยละ 77.8 ปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้และนักเรียนไม่กล้าแสดงออกร้อยละ 72.2 เท่ากัน

อาจกล่าวได้ว่าการเรียนภาษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนต้องมีโอกาสได้ฝึกใช้ทักษะภาษาที่ตนเรียนในห้องเรียนเพื่อทบทวนการใช้และฝึกหัดให้เกิดความชำนาญทางภาษาได้ ข้อมูลที่พบไม่เพียงแต่แสดงปัญหาการขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียนของผู้เรียน แต่เมื่อพิจารณาปัญหาจำนวนผู้เรียนอาจสะท้อนให้เห็นว่าแม้แต่ในห้องเรียนผู้เรียนก็อาจไม่มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติอย่างทั่วถึง ซึ่งยังส่งผลถึงความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน จึงไม่น่าแปลกใจที่ผลการวิจัยพบว่าปัญหานักเรียนไม่กล้าแสดงออกจึงมีมากถึงร้อยละ 72.2

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาทุกคนเห็นว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนคือปัญหาที่ผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียนเช่นกัน รองลงมาคือปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้ร้อยละ 83.3 และการมีจำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไปร้อยละ 66.7 ปัญหาที่สำคัญ 3 ลำดับแรกนี้ของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สอดคล้องใกล้เคียงกันกับปัญหา 3 อันดับแรกของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาดังที่รายงานข้างต้น และใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาที่เห็นว่าปัญหาการขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียนและจำนวนผู้เรียนต่อห้องเป็นปัญหาสำคัญถึงร้อยละ 80 เท่ากัน รองลงมาจากปัญหาภาระงานของผู้สอนและนักเรียนไม่กล้าแสดงออกซึ่งเป็นปัญหาที่มีลำดับความสำคัญเป็นลำดับแรก คือร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร

อาจสรุปได้ว่าปัญหาสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันการอาชีวศึกษา คือ

1. ผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียน
2. การขาดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
3. จำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป
4. ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก
5. ภาระงานของผู้สอน

ส่วนปัญหาผู้สอนที่มีวุฒิไม่ตรงสาขาวิชาที่สอนนั้นเป็นปัญหามากสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สำหรับผู้บริหารระดับอุดมศึกษานั้นเห็นว่าปัญหาการจัดการ

เรียนการสอนภาษาต่างประเทศเรียงลำดับดังนี้คือ 1. ผู้สอนไม่พอ 2. หลักสูตร 3. ปัจจัยส่งเสริมการสอน และ 4. การจัดการเรียนการสอน

ผู้สอน

ผู้สอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นชาวไทยรวมทั้งสิ้น 302 คน ชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษา 41 คน คิดเป็นสัดส่วน 1 คนต่อผู้สอนชาวไทย 7.4 คน และเป็นผู้สอนชาวต่างประเทศที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาอีกจำนวน 15 คน คิดเป็นสัดส่วน 1 คนต่อผู้สอนชาวไทย 20 คน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามพบว่าผู้สอนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยทั้งในหลักสูตรสามัญ และหลักสูตรศาสนา และไม่มีผู้สอนเป็นชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษาเลย แต่มีผู้สอนชาวต่างชาติที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเพียงเล็กน้อย ในทำนองเดียวกัน ผู้สอนภาษาอังกฤษในสถาบันการอาชีวศึกษา ส่วนใหญ่เป็นชาวไทย มีเจ้าของภาษาจำนวนน้อยมากเพียง 2 ราย สำหรับภาษาจีนไม่มีผู้สอนชาวต่างชาติเลย และภาษาญี่ปุ่นไม่มีผู้สอนชาวไทย

สำหรับระดับอุดมศึกษานั้น มีจำนวนผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษาทุกภาษายกเว้นภาษาเขมร นอกจากนี้จำนวนผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษามีจำนวนเพิ่มขึ้น ในบางภาษาเช่น ภาษาเยอรมัน และภาษาเกาหลี มีผู้สอนเป็นเจ้าของภาษามากกว่าชาวไทย หรือมีเฉพาะชาวต่างชาติเจ้าของภาษาเป็นผู้สอนโดยไม่มีผู้สอนเป็นชาวไทย เช่นภาษาสเปน และอิตาลี ส่วนภาษาจีนนั้นผู้สอนชาวไทยและเจ้าของภาษาจำนวนเท่ากัน

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ

การรายงานส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยในส่วนข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศของสถานศึกษาในระดับหรือประเภทต่างๆของภาคใต้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยผู้สอนภาษาต่างประเทศทั้งหมด 178 คน เป็นผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา 36 คน ผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับมัธยมศึกษา 65 คน ผู้สอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 18 คน ผู้สอนภาษาต่างประเทศในสถาบันการอาชีวศึกษา 16 คน และผู้สอนในสถาบันระดับอุดมศึกษา 43 คน

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนทุกคนเป็นชาวไทย ยกเว้นในกรณีที่บางภาษาไม่มีผู้สอนเป็นชาวไทยในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จึงใช้ผู้สอนที่เป็นชาวต่างชาติเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ในระดับอุดมศึกษา สถาบันที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างไม่มีผู้สอนภาษาสเปน และภาษาอิตาลีที่เป็นชาวไทย ผู้สอนทั้งสองภาษานี้เป็นเจ้าของภาษา ดังนั้นคำถามในแบบสอบถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างประเภทนี้ อาทิเช่น ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศที่สอน ความต้องการปรับปรุงทักษะภาษาต่างประเทศ เป็นต้น จึงไม่มีการถามในประเด็นเหล่านี้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของภาษา

นอกจากนี้ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในกลุ่มตัวอย่างระดับอาชีวศึกษาของภาคใต้ นั้น เป็นผู้สอนชาวญี่ปุ่นเพียงคนเดียว และได้เดินทางกลับไปประเทศญี่ปุ่นในช่วงเวลาการสำรวจ ผู้วิจัยในกลุ่มนี้ไม่สามารถหาผู้สอนรายอื่นทดแทนได้ จึงทำให้การรายงานผลการวิเคราะห์ของผู้สอนของระดับอาชีวศึกษา ไม่มีข้อมูลของผู้สอนภาษาญี่ปุ่น

วุฒิการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 86.1 ต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 8.3 และปริญญาโท ร้อยละ 5.6

ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ร้อยละ 91.6 และ 5.6 ตามลำดับ ผู้สอนภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น ทุกคนมีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี มีเพียงกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาจีนเท่านั้นที่ยังมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี แต่เพียงร้อยละ 22.2 และส่วนใหญ่ยังมีวุฒิสุงสุดในระดับปริญญาตรี

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 83.3 และ 16.7 ตามลำดับ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถาบันการอาชีวศึกษานั้น ผู้สอนภาษาอังกฤษมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีร้อยละ 60 และ ปริญญาโท ร้อยละ 40 ส่วนผู้สอนภาษาจีนซึ่งมีเพียง 1 รายในกลุ่มตัวอย่างนี้ มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนในระดับอุดมศึกษาโดยภาพรวมส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท และมีผู้มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอกด้วยคือผู้สอนภาษาอังกฤษ ร้อยละ 28.6 ผู้สอนภาษาฝรั่งเศส ร้อยละ 25 ผู้สอนภาษามลายู ร้อยละ 100 และผู้สอนภาษาเขมร ร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังมีผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีแทบทุกภาษา ยกเว้นภาษาเยอรมัน ภาษาเกาหลี ภาษามลายู และภาษาเขมร กล่าวคือ ผู้สอนภาษาอังกฤษมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 9.5 ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสคิดเป็นร้อยละ 25 ผู้สอนภาษาจีนคิดเป็นร้อยละ 50 เท่ากับจำนวนผู้ที่มีวุฒิปริญญาโท ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นคิดเป็นร้อยละ 66.7 ผู้สอนภาษาอาหรับร้อยละ 50 เท่ากับจำนวนผู้ที่มีวุฒิปริญญาโท ผู้สอนภาษาสเปน และภาษาอิตาลีเป็นเจ้าของภาษามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

สถานที่สำเร็จการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาภายในประเทศ ยกเว้นผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาที่ร้อยละ 8.4 มีโอกาสสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ผู้สอนโรงเรียนเอกชนศาสนาอิสลามมีผู้สอนครึ่งหนึ่งที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนสถาบันอุดมศึกษามีผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศที่สอนค่อนข้างสูง โดยผู้สอนเหล่านี้มักได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีภายในประเทศและในระดับที่สูงขึ้นทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ค่าร้อยละที่มีค่าเกิน 100 ที่ปรากฏในตารางนั้น เป็นผลมาจากการนับ

ตัวอย่างซ้ำ เนื่องจากผู้สอน 1 คนอาจสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก รวมทั้งอาจได้รับวุฒิปริญญาอื่นๆจากสถานศึกษาทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ข้อมูลที่ได้ไม่สามารถเข้าถึงรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างรายบุคคล จึงไม่สามารถแยกแยะข้อมูลได้ ดังนั้นค่าที่เกิน 100 อาจไม่ได้หมายถึงกลุ่มตัวอย่างทุกคน อย่างไรก็ตามตัวเลขที่ปรากฏแสดงให้เห็นว่าในกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาที่เป็นชาวไทยมีผู้สำเร็จการศึกษาต่างประเทศในจำนวนค่อนข้างสูงแทบทุกภาษา

สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษามีวุฒิการศึกษาตรงตามสาขาวิชาที่สอนเพียงร้อยละ 22.2 เท่านั้น กลุ่มตัวอย่างผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีเพียงผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสเท่านั้นที่มีผู้สอนทุกคนจบตรงสาขาวิชาที่สอน ส่วนผู้สอนวิชาภาษาจีนและภาษาญี่ปุ่น ไม่มีกลุ่มตัวอย่างผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาด้านภาษาที่สอนโดยตรง อย่างไรก็ตาม ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นมีประสบการณ์ในต่างประเทศที่สอน โดยการไปอบรมดูงานที่ประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 87.5 และผู้สอนชาวจีนมีประสบการณ์ต่างประเทศจีนเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 33.3

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามร้อยละ 66.7 มีวุฒิตรงกับสาขาวิชาที่สอน ขณะที่กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษามลายูสำเร็จการศึกษาที่ตรงสาขาเพียงร้อยละ 33.3 และกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอาหรับมีผู้สำเร็จตรงสาขาที่สอนเพียงครึ่งหนึ่ง สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในระดับอุดมศึกษานั้น ทุกคนมีวุฒิตรงกับสาขาวิชาที่สอน

ตารางที่ 29 ข้อมูลแสดงภาระงานของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถาบันการศึกษาในระดับ/ประเภทต่างๆของภาคใต้

	ร.ร. ประถม ศึกษา	ร.ร. มัธยมศึกษา							ร.ร. เอกชนสอนศาสนาอิสลาม						สถาบันการ อาชีวศึกษา		สถาบันอุดมศึกษา										
		36	36	11	1	8	9	6	6	6	18	15	1	21	4	1	1	1	1	4	3	2	2	2	2	2	2
ภาระงาน	อังกฤษ	อังกฤษ	อังกฤษ	ฝรั่งเศส	เยอรมัน	ญี่ปุ่น	จีน	อังกฤษ	มลายู	อาหรับ	รวม	อังกฤษ	จีน	อังกฤษ	ฝรั่งเศส	เยอรมัน	สเปน	อิตาลี	จีน	ญี่ปุ่น	เกาหลี	อาหรับ	มลายู	เขมร			
จำนวน วิชา	NA	3.3	6.3	2	2	4.5	2.9	2	3.2	4	6	3.7	1	2.6	2.3	3	2	2	2.5	2.3	2.5	3	2	1			
ชั่วโมง/ สัปดาห์	NA	18.0	22.2	14	14	16.8	20.8	16.3	20.5	21	15.7	28.9	28	14.5	10.9	9	19	15	16.3	9.7	8	7	7	2.5			
ภาระงาน สอน + ภาระงาน อื่น/ชม. ต่อ สัปดาห์	NA	25.5	29	14	14	30.6	27.8	25	30.4	17.5	24.3	38.3	28	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA			
จำนวน นักเรียน/ ห้อง	NA	42.4	45.2	40	40	23.5	40	34.7	44.2	40.7	NA	39.5	45	30-55	11-30	17-30	16	18	20- 30	10- 27	15- 39	35	30- 31	*			

หมายเหตุ * ไม่มีผู้เรียนในช่วงการเก็บข้อมูล

ภาระงาน

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสอนรายวิชาภาษาต่างประเทศประมาณตั้งแต่ 2-6 รายวิชาต่อสัปดาห์ มีจำนวนชั่วโมงสอนประมาณ 14-22.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เมื่อรวมภาระงานอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการสอนแล้ว กลุ่มตัวอย่างผู้สอนในโรงเรียนมัศึกษามีภาระงานโดยรวมตั้งแต่ 14 ถึง 30.6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยผู้สอนภาษาญี่ปุ่นมีภาระงานรวมมากที่สุดคือเฉลี่ย 30.6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาฝรั่งเศสเฉลี่ย 29 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ผู้สอนภาษาจีน และผู้สอนภาษาอังกฤษมีภาระงานรวมโดยเฉลี่ย 27.8 และ 25.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตามลำดับ ผู้สอนภาษาเยอรมันมีภาระงานโดยรวมน้อยที่สุดคือเฉลี่ย 14 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนามีภาระงานสอนตั้งแต่ 2-4 รายวิชาประมาณ 16.3 –21 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมภาระงานอื่นๆ แล้วคิดเป็นจำนวนประมาณตั้งแต่ 17.5-30.4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยผู้สอนภาษามลายูมีภาระงานสูงสุดและผู้สอนภาษาอาหรับมีภาระงานน้อยที่สุด

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับอาชีวศึกษาสอนโดยเฉลี่ย 3.7 รายวิชาต่อภาคการศึกษา มีจำนวนชั่วโมงสอนประมาณ 28.9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เมื่อรวมภาระงานอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการสอนแล้วมีภาระงานประมาณ 38.3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนผู้สอนภาษาจีนนั้นสอนเพียง 1 รายวิชาจำนวน 28 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และไม่ได้รับมอบหมายให้มีภาระงานอื่นๆ นอกจากการสอน

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนระดับอุดมศึกษามีสอนตั้งแต่ 1-3 รายวิชาต่อภาคการศึกษา ผู้สอนภาษาเขมรสอนรายวิชาที่เป็นภาษาเขมรน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามผู้สอนภาษาเขมรยังต้องสอนรายวิชาภาษาอื่นด้วย ผู้สอนภาษาเยอรมันและผู้สอนภาษาอาหรับมีรายวิชาสอนมากที่สุด เมื่อพิจารณาภาระงานสอนแล้ว ผู้สอนภาษาสเปน จีน และอิตาเลียน มีจำนวนชั่วโมงสอนสูงสุดเป็น 3 อันดับแรกคือ 19 ชั่วโมง 16.3 และ 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตามลำดับ ผู้สอนวิชาเขมรซึ่งมีรายวิชาสอนน้อยที่สุดเพียง 1 รายวิชา มีชั่วโมงสอนน้อยที่สุดเช่นกันเพียง 2.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เท่านั้น ข้อมูลภาระงานสอนของกลุ่มอุดมศึกษาที่รายงานนี้ ยังไม่รวมภาระงานอื่นๆ ซึ่งในรายงานวิจัยของกลุ่มนี้ไม่ปรากฏการรายงานเป็นจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์

เมื่อพิจารณาจำนวนผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาแล้วพบว่า จำนวนผู้เรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสโดยเฉลี่ยต่อห้องมีสูงสุดคือประมาณ 45.2 คนต่อห้อง ผู้เรียนภาษาอังกฤษประมาณ 42.4 คนต่อห้อง ผู้เรียนภาษาเยอรมันและภาษาจีนมีจำนวนเฉลี่ย 40 คนต่อห้องเท่ากัน ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นประมาณ 23.5 คนต่อห้อง

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนามีจำนวนตั้งแต่ 35-44 คนต่อห้อง จำนวนผู้เรียนอังกฤษในระดับอาชีวศึกษาประมาณ 40 คนต่อห้อง ผู้เรียนภาษาจีนมีจำนวน 45 คนต่อห้อง

ส่วนจำนวนผู้เรียนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษานั้นมีจำนวนแตกต่างกันโดยในรายวิชาภาษาอังกฤษมีจำนวนผู้เรียนน้อยสุด 30 คน และสูงสุดถึง 55 คนต่อห้อง ส่วนรายวิชาภาษาต่างประเทศที่เหลือมีผู้เรียนตั้งแต่ 11 คน ไปจนถึง 39 คนต่อห้อง

ตารางที่ 30 ร้อยละแสดงความถนัดการสอนในทักษะ/เนื้อหาภาษาต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่างผู้สอนในสถาบันการศึกษาในระดับปริญญาโทได้

	รร. ประอม ศึกษา	รร. มัธยมศึกษา							รร. เอกชนสอนศาสนาอิสลาม							สถาบันการ อาชีวศึกษา		สถาบันอุดมศึกษา									
		36	36	11	1	8	9	6	6	6	6	18	15	1	21	4	1	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2
N	36	อังกฤษ	อังกฤษ	ฝรั่งเศส	เยอรมัน	ญี่ปุ่น	จีน	อังกฤษ	มลายู	อาหรับ	รวม	83.3	86.7	100	83.3	2	เยอรมัน	จีน	ญี่ปุ่น	เกาหลี	อาหรับ	มลายู	เขมร				
ทักษะ ที่ถนัด																											
อ่าน	55.6	86.1	72.7	100	100	25	100	83.3	83.3	83.3	83.3	83.3	86.7	100		2		1	1	1				1			
ศัพท์	52.8	75	72.7	0	0	100	77.8	50	66.7	50	55.6	55.6	66.7	100	3	1	1	3	1					1			
เขียน	47.2	52.8	54.5	0	0	12.5	100	50	100	100	83.3	83.3	40	0				1						1			
ออกเสียง	36.1	30.6	54.5	100	37.5	37.5	55.6	16.7	33.3	83.3	44.4	44.4	80	0													
ไวยากรณ์	33.5	77.8	90.9	100	100	100	22.2	50	50	83.3	61.1	61.1	73.3	100	1	1			1	1	1			1			
พูด	27.8	47.2	18.2	100																							
ฟัง	0	38.9	36.4	0	0	62.5	77.8	0	50	50	33.3	33.3	33.3	100	3	2	1	2		1	1						
แปล	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA					2	1							
ล่าม	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA												2	
อื่นๆ	NA	2.8	9.1	0	0	0	0	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA													

หมายเหตุ เลือกตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

ทักษะ/เนื้อหาที่เน้นในการสอน

จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาชั้นที่มีความถนัดการสอนทักษะการอ่านมีมากที่สุดคือร้อยละ 55.6 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 52.8 ทักษะที่มีจำนวนผู้ถนัดไม่ถึงครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างคือทักษะการเขียน คิดเป็นร้อยละ 47.2 การออกเสียงมีร้อยละ 36.1 ไวยากรณ์ร้อยละ 33.5 การพูดมีร้อยละ 27.8 ทักษะที่ไม่มีผู้ถนัดเลยคือทักษะการฟัง

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันอาชีวศึกษามีความถนัดการสอนอ่านมากที่สุด รองลงมาคือไวยากรณ์ อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความถนัดสอนด้านศัพท์ ทักษะการเขียน การพูด และไวยากรณ์ร้อยละ 50 ทั้ง 4 ทักษะ/เนื้อหาเท่ากัน

ทักษะการฟังเป็นทักษะที่ผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ไม่มีผู้ตอบว่ามีความถนัดสอนเลย ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา และสถาบันอาชีวศึกษา มีจำนวนผู้ถนัดสอนการฟังเพียงร้อยละ 38.9 และร้อยละ 33.3 ตามลำดับ ใกล้เคียงกับผู้สอนภาษาฝรั่งเศสคือร้อยละ 36.4

สำหรับทักษะการพูดนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีความถนัดในทักษะดังกล่าวเป็นจำนวนน้อยคือผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีเพียงร้อยละ 27.8 และ 47.2 ตามลำดับ ผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ก็มีผู้ถนัดการสอนการพูดเพียงครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาฝรั่งเศสในโรงเรียนมัศึกษามีผู้สอนถนัดสอนการพูดเพียงร้อยละ 18.2 ของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาฝรั่งเศสถนัดการสอนไวยากรณ์มากที่สุด คือร้อยละ 90.9 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือการอ่าน และศัพท์ อย่างละเท่ากันคือร้อยละ 72.7 ทักษะที่มีผู้ถนัดน้อยที่สุด 2 ลำดับสุดท้ายคือการฟัง ร้อยละ 36.4 และการพูดร้อยละ 18.2

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาเยอรมันถนัดการสอนการอ่าน การออกเสียง ไวยากรณ์ และการพูดเท่ากัน ไม่มีผู้ถนัดการสอนศัพท์ การเขียน และการฟัง ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาถนัดการสอนไวยากรณ์ และศัพท์ทุกคน รองลงมาคือการพูด และการฟัง จำนวนเท่ากันคือร้อยละ 62.5 ทักษะที่มีผู้สอนภาษาญี่ปุ่นถนัดน้อยที่สุดคือการเขียนคือร้อยละ 12.5 ส่วนผู้สอนภาษาจีนนั้น ผู้สอนทุกคนถนัดการสอนการอ่าน การเขียน รองลงมาถนัดการสอนศัพท์ และการฟัง จำนวนเท่ากันคือร้อยละ 77.8 ผู้สอนภาษาจีนถนัดไวยากรณ์มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 22.2 อาจกล่าวได้ว่าผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีความถนัดทักษะการสื่อสารด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนทุกทักษะ

ผู้สอนภาษาต่างประเทศทั้ง 3 ภาษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ถนัดการ

อ่านมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 83.33 ทั้ง 3 ภาษา แต่ผู้สอนภาษาอาหรับมีความถนัดสอนการออกเสียง และไวยากรณ์ ในจำนวนมากเท่ากับความถนัดในการสอนการอ่าน ทักษะหรือเนื้อหาที่ผู้สอนภาษาอาหรับถนัดสอนน้อยที่สุดคือ การฟัง และศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างเท่ากัน ในขณะที่ผู้สอนภาษามลายูที่ถนัดการสอนการออกเสียงมีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 33.3 ส่วนผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นไม่มีผู้ใดถนัดการสอนการฟังเลยดังที่ได้กล่าวแล้ว และมีผู้ถนัดสอนการออกเสียงเพียงร้อยละ 16.7 เท่านั้น

ผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนอาชีวศึกษานักเรียนอ่านมากที่สุดคือร้อยละ 86.7 และการฟังน้อยที่สุดคือร้อยละ 33.3 ส่วนผู้สอนภาษาจีนในสถาบันการอาชีวศึกษานักเรียนอ่าน ศัพท์ ไวยากรณ์ การพูดและการฟังทุกคน ไม่มีผู้ใดถนัดสอนการเขียนและการออกเสียง

อาจสรุปได้ว่าผู้สอนภาษาอังกฤษทุกระดับตั้งแต่ประถมศึกษาถึงระดับอาชีวศึกษานักเรียนอ่านมากที่สุด และไม่ถนัดการสอนการฟัง โดยผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาร้อยละ 38.9 และสถาบันการอาชีวศึกษาร้อยละ 33.3 ของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้นที่ถนัดการสอนการฟัง ส่วนผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่มีผู้ใดถนัดการสอนการฟังเลย

กลุ่มตัวอย่างผู้สอนชาวไทยในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ถนัดการสอนไวยากรณ์เป็นอันดับ 1 ยกเว้นผู้สอนภาษาเยอรมัน ภาษาจีน และภาษามลายู รองลงมาคือการอ่านและศัพท์ ไม่มีกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศชาวไทยภาษาใดในระดับอุดมศึกษาที่ถนัดการสอนการออกเสียง นอกจากนี้ทักษะการแปลและล่ามเป็นทักษะที่ผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความถนัดในการสอนในลำดับแรกๆมีจำนวนน้อยมาก